ABC Amber Palm Converter, http://www.processtext.com/abcpalm.html

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka (2)\Verne_Jules-Hvezda_Jihu.pdb

PDB Name: Jules Verne-Hvězda Jihu
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

JULES VERNE
HVĚZDA JIHU

PRVNÍ TI FRANCOUZI JSOU ÚŽASNÍ CHLAPÍCI!

„Mluvte, pane Méré, poslouchám vás.“

„Pane Watkinsi, mám čest vás požádat o ruku vaší dcery.“

„O ruku mé dcery Alice?“

„Ano, pane Watkinsi. Zdá se, že vás má žádost překvapuje. Snad mě omluvíte, ale nemohu jaksi pochopit, proč se vám má žádost zdá tak zvláštní. Je mi šestadvacet let. Jmenuji se Cyprián Méré. Jsem báňským inženýrem; vystudoval jsem techniku; byl jsem tam druhý v pořadí. Má rodina není sice bohatá, ale je ctěná a vážená. Budete-li si to přát, francouzský konzul v Kapském Městě to může dosvědčit. Rovněž by to mohl potvrdit můj přítel Faramond Barthés, známý lovec, kterého dobře znáte vy i všichni lidé v Griqualandu. Na vědeckou výpravu sem mě poslala Francouzská akademie přírodních věd a francouzská vláda. Minulý rok jsem dostal od Francouzského ústavu Houdartovu cenu za své práce o chemickém složení sopečných skal v Auvergni. Moje pojednání o diamantových polích ve Vaalu, které jsem už téměř ukončil, bude jistě všemi učenci dobře přijato. Až se vrátím z této vědecké výpravy, budu jmenován mimořádným profesorem na Vysoké škole báňské v Paříži; proto jsem si již zamluvil byt v Paříži, . v Universitní ulici číslo 104, třetí poschodí. Od prvního ledna bude můj plat dělat 4800 franků. Vím, že to není žádné velké bohatství; ale tento příjem stoupne jistě dvojnásobně výtěžkem z mých soukromých prací, z odborných posudků, akademických cen a ze spolupráce s vědeckými časopisy. Dodávám ještě toto: protože jsem skromný, nepotřebuji ani více peněz, abych byl šťasten. Pane Watkinsi, mám čest vás požádat o ruku vaší dcery.“

Již pevný a rozhodný tón jeho řeči prozrazoval, že Cyprián Méré je zvyklý jít vždy přímo k cíli a mluvit otevřeně.

Jeho vzezření jen podporovalo dojem, který dělala jeho řeč. Vypadal jako mladý muž zvyklý zabývat se nejtěžšími otázkami vědeckými a společenským malichernostem věnuje jen tolik času, kolik je právě zapotřebí.

Jeho kaštanové vlasy, přistřižené do ježka, krátká plavá bradka,prostý cestovní oblek z šedého cvilinku, laciný slaměný klobouk, který při vstupu do místnosti zdvořile odložil na židli (ačkoli pan Watkins si ponechal klidně klobouk na hlavě, jak to obyčejně bez ostychu dělají příslušníci anglosaského národa) - všechno to prozrazovalo, že Cyprián Méré je člověk vážný; jeho jasný pohled svědčil také o čistém srdci a o přímosti.

Dodejme ještě, že mladý Francouz mluvil anglicky tak dokonale, jako kdy by byl žil dlouho v nejangličtějších krajích Velké Británie.

Pan Watkins mu naslouchal a přitom pokuřoval z dlouhé dýmky. Seděl v dřevěném křesle, levou nohu měl nataženou a opřenou o stoličku potaženou slámou, loket položený na roh hrubého stolu. Proti němu na stole stál džbán s pálenkou a zpola naplněná sklenice.

Měl na sobě bílé kalhoty, kabát z hrubého modrého plátna, žlutavou flanelovou košili; neměl ani vestu, ani kravatu. Pod širokým plstěným kloboukem, jakoby pevně přišroubovaným k jeho šedivé hlavě, bylo vidět kulatý a opuchlý červený obličej, jako by mu byl někdo vstříkl pod kůži angreštovou huspeninu. Z nevábného obličej e, tu a tam posetého suchými vousy, připomínající mi barvou pýr, vyhlížela šedivá očka, která neprozrazovala zrovna trpělivost a dobrotu.

Na jeho omluvu uveďme rovnou, že pan Watkins trpěl strašnou dnou. Proto' také musil mít levou nohu zabalenou; a dna nikterak nepřispívá — ať už je to v jižní Africe nebo v jiných zemích - k zmírnění povahy lidí, jejichž klouby trápí.

K této rozmluvě došlo v přízemí statku pana Watkinse. Statek ležel na 29. stupni jižní šířky a podle pařížského poledníku na 22. stupni východní délky na západní hranici Svobodného oranžského státu na sever od britské kolonie Jižní Afriky, a to uprostřed anglicko-holandské Afriky. Tato země, kterou odděluje pravý břeh řeky Oranje od jižních částí velké pouště Kalahari, se již delší dobu právem nazývá Diamonds Fields, to jest Diamantová pole. _.

Místnost, v které se konala tato diplomatická rozmluva, se vyznačovala křiklavým přepychem některých kusů nábytku, od kterého se tím víc odráželo chudé vnitřní zařízení. Například na podlaze, kterou tvořila prostě udusaná země, byly místy silné koberce a drahé kožešiny. Na zdech, nepokrytých tapetami, visely nádherné hodiny z cizelované mědi, cenné zbraně různých značek, anglické drobnomalby v skvělých rámech. Vedle stolu z bílého dřeva stála plyšová pohovka, vhodná leda pro kuchyni. Křesla, dovezená přímo z Evropy, nabízeli obchodníci panu Watkinsovi marně; dával přednost židli, kterou si kdysi vlastnoručně vyrobil. Celkem však nahromaděné cenné předměty, zvláště pak pardálí, leopardí, žirafí a oceloti kůže, pohozené bez ladu a skladu na všech kusech nábytku, budily v této místnosti

dojem barbarského bohatství.

Ostatně podle tvaru stropu bylo zřejmo, že dům je jen přízemní. Byl jako všechny domy v kraji částečně postaven z prken, částečně slepen z hlíny; pokryt byl vroubkovaným zinkovým plechem, položeným na lehký krov.

Bylo vidět, že dům právě dostavěli. Když se totiž člověk vyklonil z okna, hned zahlédl nalevo a napravo pět nebo šest více méně sešlých domů stejného tvaru, ale různého stáří. Ty domy si pan Watkins vystavěl jeden po druhém. Bydlel v nich, ale podle toho, jak rostlo jeho jmění, zase je opouštěl. A tak tyto domy značily vlastně jednotlivé stupně jeho blahobytu.

Nejvzdálenější dům byl prostě z drnu, zasloužil si jen jména chatrče. Další dům byl již ze slepené hlíny, třetí z hlíny a prken, čtvrtý z hlíny a zinku. Bylo na nich vidět, jak se postupně pan Watkins dík své vynalézavosti vzmáhal.

Všechna tato polorozpadlá obydlí stála na pahorku tyčícím se u soutoku řek Vaalu a Moddery, dvou hlavních přítoků řeky Oranje v těchto končinách jižní Afriky. Kolem dokola, kam až lidské oko dohlédlo, k jihozápadu a k severu, bylo vidět jen smutnou a holou planinu. Veld — tak se tomu v těch končinách říká — tvořila červenavá, suchá, vyschlá půda, pokrytá prachem a tu a tam porostlá řídkou trávou a skupinkami trnitých keřů.

Ve Veldu se doluje v těchto diamantových polích: Du Toit's Pian, New Rush a Vandergaart Kopje — ten je z nich snad nejbohatší. Doly jsou otevřené a téměř na povrchu země. Říká se jim „dry diggings" (to jest suché doly) a od roku 1870 poskytly asi za 400 000 000 diamantů a drahokamů. Všechny tyto doly tvoří okrsek v průměru nanejvýš dvou až tří kilometrů. Ze statku pana Watkinse, vzdáleného jen asi šest kilometrů, je bylo jasně vidět dalekohledem.

Nazýváme-li obydlí pana Watkinse statkem, není to vlastně název zcela vhodný, protože v jeho okolí nebyl ani kousek obdělané půdy. Pan Watkins byl, jako ostatně všichni ti domnělí statkáři v těchto končinách jižní Afriky, majitelem stád volů, koz a ovcí, tedy spíše jakýmsi pastýřem než skutečným majitelem zemědělské usedlosti.

Ale pan Watkins ještě neodpověděl na žádost, kterou tak zdvořile a jasně přednesl Cyprián Méré. Nejprve asi tři minuty uvažoval. Pak se konečně odhodlal, a vytáhnuv dýmku z koutku úst, pronesl toto mínění, které zřejmě mělo pramálo společného s žádostí pana Mérého:

„Myslím, drahý pane Méré, že se nám změní počasí. Nikdy mě dna tak netrápila jako dnes už od rána."

Mladý inženýr svraštil obočí a na okamžik odvrátil hlavu. Musil se hodně přemáhat, aby nedal najevo svou rozmrzelost.

„Snad byste udělal dobře, kdybyste přestal pít pálenku, pane Watkinsi," odpověděl suše a ukázal na hliněný džbán, který se rychle vyprazdňoval, protože si piják z něho velmi často nahýbal.

„Přestat pít pálenku! Hrome! Vy mi pěkně radíte," osopil se na něho statkář. „Cožpak pálenka někdy uškodila počestnému člověku...? Ano, vím, co chcete říct...! Chcete mi odříkávat recept, který dal jeden lékař londýnskému starostovi. Ten měl taky dnu! - Jak se jen ten lékař jmenoval? Abernethy, není-liž pravda? Ten říkal svému pacientovi: »Chcete být zdráv? Utrácejte jeden šilink denně; ale ten si musíte vydělat prací!« To je moc hezké! Ale při naší staré Anglii, kdybychom měli pro své zdraví utrácet jen jeden šilink denně, k čemu by nám byl majetek, který jsme si nashromáždili...? To jsou hlouposti nehodné vzdělaného člověka, jako jste vy, pane Méré...! Prosím vás, už mi o tom nemluvte...! Co se mne týče, vidíte, já bych nebyl proti tomu, odejít třeba hned z tohoto světa...! Dobře jíst, dobře pít a pokaždé, když mám chuť, vykouřit si dobrou dýmku, žádnou jinou radost na tom světě nemám; a vy byste chtěl, abych se toho zřekl?"

„Což já! Já na tom netrvám!" odpověděl upřímně Cyprián. „Jen vám připomínám recept, jak si uchovat zdraví, protože jej pokládám za správný. Ale nechme toho, dovolíte-li, pane Watkinsi, a vraťme se k účelu mé návštěvy."Pan Watkins, který byl kupodivu dosud tak výřečný, opět upadl do své málomluvnosti a tiše odfukoval kouř z dýmky.

Vtom se otevřely dveře. Vstoupila dívka se sklenicí na podnose. Na hlavě měla tato roztomilá osůbka vysoký čepec, jaký nosí statkářky z Veldu, a na sobě prosté šaty z květovaného plátna. Bylo jí devatenáct až dvacet let, měla bělostnou pleť, hebké plavé vlasy, velké modré oči, jemné a příjemné rysy; kypěla zdravím, půvabem a spokojeností.

„Dobrý den, pane Méré," řekla francouzsky s lehkou anglickou výslovností.

„Dobrý den, slečno Alice," odpověděl Cyprián Méré a hned před dívkou povstal a uklonil se jí.

„Viděla jsem vás přicházet, pane Méré," pokračovala slečna Watkinsová. Přitom se půvabně smála a ukazovala své krásné zoubky. „Protože vím, že nemáte rád tu tatínkovu ošklivou pálenku, přináším vám oranžádu; doufám, že vás osvěží."

„Jste velmi laskavá, slečno!"

„Abych nezapomněla! To byste neřekl, co dnes ráno spolkl můj pštros Dada!" pokračovala bez ostychu. „Mou kouli ze slonoviny na spravování punčoch...! Ano, mou kouli ze slonoviny...! A j e to pořádný kousek, vždyť ji, pane Méré, znáte; dostala jsem ji přímo od majitele kulečníku v New Rush...! A ten hltavý Dada ji spolkl jako pilulku! To zatracené zvíře mě nakonec utrápí!"

Při tom vyprávění modré oči slečně Watkinsové jen hrály šibalstvím. Nevypadala na to, že by se něčím dala utrápit. Ale najednou svým ženským jemnocitem postřehla, že otec i mladý inženýr významně mlčí a jsou před ní nějak zaraženi.

„Tak se mi zdá, pánové, že vás ruším," řekla. „Máte-li nějaké tajnosti, o kterých nesmím slyšet, to víte, že hned půjdu...! Ostatně nemám času nazbyt! Musím si zopakovat sonátu a potom prostřít stůl...! Ba věru, nějak vám dnes, pánové, vázne řeč...! Tak si tedy kujte dál své černé pletichy!"

Ještě na odchodu se otočila a šibalským tónem se dotkla vážné věci:

„Chcete-li mě, pane Méré, vyzkoušet z kyslíku, jsem vám k službám. Tu chemickou stať, kterou jste mi uložil, jsem si třikrát přečetla a »ten bezbarvý plyn, bez chuti a zápachu« není mi už žádnou záhadou!"

Slečna Watkinsová se půvabně uklonila a zmizela jako zapadající hvězda. Za chvíli bylo z nejzadnějšího pokoje slyšet akordy linoucí se z výborného klavíru; dívka se pilně věnovala hře na klavír.

„Tak co, pane Watkinsi," pokračoval Cyprián (zjev milé dívky mu ani nemusil jeho žádost připomínat, jak by na to

mohl zapomenout?), „byl byste tak laskav a odpověděl mi na žádost, kterou jsem měl čest vám přednést?“

Pan Watkins vyňal dýmku z koutku úst, plivl na zem, prudce zvedl hlavu a zadíval se pátravě na mladého muže:

„Nemluvil jste již, pane Méré, náhodou s ní o celé této věci?“

„O čem...? S kým?“

„O tom, co jste mi říkal... S mou dcerou!“

„Za co mě máte, pane Watkinsi!“ vybuchl s nelíčenou upřímností mladý inženýr. „Vždyť jsem Francouz, pane Watkinsi...! Nezapomeňte na to...! To znamená, že bez vašeho svolení bych si nikdy s vaší slečnou dcerou o sňatku mluvit nedovolil!“

Pan Watkins se zatvářil méně nepřístupně a jazyk jako by se mu náhle rozvázal.

„Výborně...! Jste výtečný hoch...! Věděl jsem, že budete mít na Aliciohledy,“ odpověděl téměř srdečně. „Protože vám tedy mohu důvěřovat, dáte mi své slovo, že s ní o tom vůbec nikdy nepromluvíte!“ „A proč, pane Watkinsi?“

„Protože ten sňatek je nemožný a bude lépe, když jej vyškrtnete ze svého programu,“ pokračoval Watkins. „Pane Méré, jste čestný mladík, dokonalý muž, výborný chemik, vynikající profesor, máte velkou budoucnost - o tom naprosto nepochybuji —, ale přesto mou dceru nikdy nedostanete, protože s ní mám zcela jiné úmysly.“

„Ale pane Watkinsi...“

„Nechtě toho...! Bylo by to zbytečné...!“ přerušil ho statkář. „I kdybyste byl vévodou a členem anglické Horní sněmovny, za nápadníka mé dcery se nehodíte! Vy zatím nejste ani anglický poddaný; dokonce jste mi s naprostou francouzskou upřímností prohlásil, že nemáte žádný majetek! Namoutě! Myslíte si, že jsem vychoval Alici a že jsem jí zaopatřil nejlepší učitele z Victorie a Bloemfonteinu jen proto, abych ji poslal, až jí bude dvacet let, do Paříže, do Universitní ulice, do třetího patra s nějakým člověkem, jehož jazyku ani nerozumím...? Jen uvažujte, pane Méré, a vmyslete se do mého postavení...! Dejme tomu, že vy jste statkář John Watkins, majitel dolu Vandergaart Kopje, a já že jsem pan Cyprián Méré, mladý francouzský učenec, který je na vědecké výpravě v jižní anglické Africe...! Představte si, že jste zde v této místnosti, že sedíte v tomto křesle, že srkáte ze sklenice pálenku a pokuřujete hamburský tabák: cožpak byste byl třeba jedinou minutu ochoten dát mi svou dceru za manželku?“

„Samozřejmě, pane Watkinsi,“ odpověděl Cyprián, „a to bez váhání, kdybych se domníval, že máte vlastnosti, které jí mohou zajistit štěstí!“

„No to byste udělal chybu, drahý pane Méré, velkou chybu,“ odpověděl pan Watkins. „Jednal byste jako člověk, který si nezaslouží důl Vandergaart Kopje, nebo spíše byste jej vůbec ani neměl! Cožpak si koneckonců myslíte, že mi spadl do úst jako pečený holub? Myslíte, že mě to stálo málo rozumu a energie, než jsem jej objevil a zajistil si na něj vlastnické právo...? A svým rozumem, který mi, pane Méré, tolik posloužil v této věci tak významné pro celý můj život, se řídím neustále, zvláště pak v tom, co se týká mé dcery...! A proto vám opakuji: škrtněte to ze svého programu...! Alice není pro vás...!“

Po tom vítězoslavném rozhodnutí chopil se pan Watkins sklenice a naráz ji vypil. Mladý inženýr byl tak zmaten, že se nezmohl na odpověď. Když to viděl pan Watkins, začal na něho znovu dorážet.

„Vy, Francouzi, jste podivná čeládka,“ pokračoval. „Sebevědomí vám, na mou duši, nechybí! Přijdete si, jako byste spadl z měsíce, do Griqualandu k počestnému člověku, který o vás nikdy neslyšel a který vás za těch devadesát devět dní, co jste tady, viděl sotva desetkrát. Přijdete si k němu a řeknete mu: »Johne Stapletone Watkinsi, máte rozkošnou dceru, výborně vychovanou, perlu celého kraje, jedinou dědičku, která zdědí nejbohatší diamantový důl na celém světě (což je ovšem maličkost)! Já jsem Cyprián Méré, inženýr z Paříže, a mám 4800 franků ročně...! Vy mi laskavě dáte tuto mladou osobu za manželku. Já si ji odvedu do vlasti a vy už o ní neuslyšíte; leda občas dostanete nějaký ten dopis nebo telegram.« A vám se to zdá zcela samozřejmé... ? Já to pokládám za neslýchané.“

Cyprián zbledl a povstal. Popadl klobouk a chystal se odejít.

„Ano...! Neslýchané,“ opakoval statkář. „Já vám tu hořkou pilulku nechci pocukrovat...! Já jsem Angličan starého ražení, pane Méré...! Jak mě tu vidíte, býval jsem chudší než vy, ano, daleko chudší...! Provozoval jsem všechna možná řemesla...! Byl jsem plavčíkem na obchodní lodi, lovil jsem buvoly v Dakotě, byl jsem zlatokopem v Arizoně, pastýřem v Transvaalu...! Poznal jsem, co je to horko, zima, hlad a dřina...! Po dvacet let jsem vydělával v potu tváře na suchar, který mi musil stačit k jídlu...! Když jsem si vzal nebožku paní Watkinsovou, Alicinu matku, dceru Búra francouzského původu - tedy stejného původu, jako jste vy, ale to jen tak mimochodem - měli jsme sotva tolik, abychom se uživili sami dva, a k tomu jednu kozu! Ale já jsem pracoval...! Neztratil jsem odvahu...! Nyní jsem bohatý a dovedu těžit ze své práce...! Chci mít dceru u sebe. Musí mi pomáhat léčit dnu a večer mi zahánět nudu hrou na klavír. Až se jednou provdá, provdá se za některého zdejšího chlapce; ten musí být bohatý jako ona, ať už je to statkář či zlatokop, jako jsme my. Ten mi nebude povídat, že odtud odejde mřít hlady v třetím poschodí v nějaké zemi, kam já nikdy netoužím vkročit. Provdá se třeba za Jamese Hiltona nebo za jiného chlapíka, jako je on...! Nápadníků bude mít dost, žádné strachy...! Konečně musí to být pořádný Angličan, který se nebude bát sklenky pálenky a rád si se mnou zakouří dýmku...“

Cyprián měl už ruku na klice dveří a odcházel z místnosti, kde ho všechno dusilo.

„Jen se na mm nezlobte,“ křičel za ním pan Watkins. „Já se na vás, pane Méré, taky nezlobím. Budete mi vždy vítán, ať už jako nájemce nebo jako přítel...! Poslyšte, dnes večer čekáme k večeři několik hostů...! Nechtěl byste přijít...?“

„Ne, děkuji, pane Watkinsi,“ odpověděl chladně Cyprián. „Musím dokončit korespondenci, abych nezmeškal poštu.“

A odešel.

„Ti Francouzi jsou vskutku úžasní chlapíci, vskutku úžasní!“ opakoval si pan Watkins. Pak si znovu zapálil dýmku nadehtovaným provázkem, doutnajícím v nádobě, kterou měl stále po ruce.

A potom si nalil velkou sklenici pálenky.

DIAMANTOVÁ POLE

Na odpovědi pana Watkinse nejvíce mladého inženýra ponižovalo to, že při vší drsnosti měla něco do sebe. Když o tom důkladněji uvažoval, říkal si, že na ty statkářovy námitky měl být předem připraven; byl by se tak vyvaroval drsného odmítnutí.

Že by majetek, národnost, vychování a prostředí tvořily mezi ním a Alicí takovou propast, na to dosud nepomyslel. Byl již pět až šest let zvyklý dívat se na nerosty ze stanoviska čistě vědeckého; diamanty mu byly jen prostými ukázkami uhlíku, vhodnými pro sbírky Vysoké školy báňské. Kromě toho stál ve Francii společensky výše než Watkins a neuvědomil si dobře obchodní cenu jeho diamantového pole. Proto mu ani na okamžik nepřišlo na mysl, že by se francouzský inženýr nemohl rovnat dceři majitele diamantového pole. A i kdyby si byl nakrásně takový nepoměr uvědomil, byl by si pravděpodobně (jakožto pravý Pařížan a bývalý žák techniky) řekl, že chce uzavřít takzvaný nerovnorodý sňatek.

Po tom ostrém odmítnutí pana Watkinse se bolestně probudil ze svého snění. Moudře uznal, že ho pan Watkins právem odbyl; byl tak poctivý, že se na něho za to rozhodnutí, které pokládal za správné, ani nezlobil. Ale byla to pro něho přesto velká rána. Teprve nyní, když měl upustit od Alice, si najednou uvědomil, jak k ní přilnul za ty necelé tři měsíce strávené v Griqualandu.

Jak už to bylo dávno! Vzpomínal si, jak tam dorazil za strašně horkého a prašného dne. Vykonal dlouhou cestu z jedné zemské polokoule na druhou. Vylodil se v Kapském Městě se svým přítelem Faramondem Barthésem. Barthés byl jeho starý spolužák z gymnasia a již potřetí jel do jižní Afriky na lov. Brzy se však rozešli. Faramond Barthés odjel do Basutska. Tam si chtěl najmout malou četu černošských bojovníků, aby měl doprovod na svých loveckých výpravách. Cyprián si sedl do těžkého dostavníku taženého čtrnácti koni, který jezdí po cestách Veldu, a vydal se na cestu k diamantovým polím.

Výzbroj mladého učence tvořilo pět až šest beden; byla to jeho chemická a mineralogická laboratoř, od které se nikdy neodloučil. Ale do dostavníku bylo možno vzít jen padesát kilogramů zavazadel. Proto byl nucen svěřit dopravu svých drahocenných beden do Griqualandu volskému potahu; ten se však pohyboval hlemýždí rychlostí. Dostavník - byl to velký čtyřkolový vůz s dvanácti sedadly, pokrytý plátěnou plachtou - měl ohromná kola stále mokrá, protože se brodil přes mnoho řek.

Nedovedete si představit trmácení v tomto primitivním dostavníku, který se pomalu pohyboval po cestách, jež ani cestami nebyly! Kromě toho se muselo sedět na dřevěných bednách, do kterých se skládala drobná zavazadla; ti nešťastníci, kteří na nich seděli celý nekonečný týden, byli doslova otlučeni. Nemohli číst, spát ani mluvit! Zato většinou kouřili ve dne v noci jako tovární komíny, neustále pili a plivali.

Cyprián Méré se v dostavníku setkal s lidmi, kteří byli krásnými ukázkami stěhovavého obyvatelstva, jež se sbíhá ze všech koutů světa k zlatým nebo diamantovým polím, jakmile se jen něco o nich šustne. Byl mezi nimi velký klátivý Neapolitán, který měl dlouhé černé vlasy, obličej jako z pergamenu a oči nevzbuzující důvěru; říkal, že se jmenuje Hannibal Pantalacci. Jeden portugalský žid jménem Nathan, odborník na diamanty, seděl tiše ve svém koutku a díval se filosoficky na lidi; jeden anglický horník, vysoký a statný chlapík se zrzavými vousy, jménem Tomáš Steel, nechal lancasterské uhelné doly, aby zkusil štěstí v Griqualandu. Jeden Němec, Herr Friedel, mluvil stále jako kniha a předem již pověděl všechno o dobývání diamantů, ačkoli ještě nikdy neviděl v zemi ani jeden diamant. Jeden Američan s tenkými rty mluvil jen se svou koženou čutorou (asi přicházel do diamantových polí, aby si tam otevřel výčep lihovin, který pohltí největší část výdělku horníků). Jeden statkář od břehů řeky Hartu, jeden Búr ze Svobodného státu oraňského, jeden obchodník se slonovinou, který jel do země Namaků, dva kolonisté z Transvaalu a jeden Číňan jménem Li (bylo to pravé čínské jméno) doplňovali nemálo různorodou společnost v dostavníku. Byla to nejnepořádnější, nejpodezřelejší a nejhlučnější společnost, s jakou se mohl setkat slušný člověk.

Cyprián se nějakou dobu bavil tím, že pozoroval jejich vzezření a chování; brzy ho to však unavilo. Ale nepřestal ho zajímat Tomáš Steel pro svou statnou postavu a hlučný smích a Číňan Li pro své vláčné, jakoby kočičí pohyby. K Neapolitánovi pocítil ihned neodolatelný odpor pro jeho hrubé šaškovské kousky a šibeniční tvář.

Tento chlap si nejvíce liboval v tom, že dva tři dni věšel Číňanovi na cop trávu, košťály zelí, kravské ocasy nebo lopatky koní, které nalezl na zemi.

Li si klidně sundával, co mu Neapolitán věšel na cop. Neprozradil ani slovem, ani posunkem, ani pohledem, že se mu zdá, že tyto žerty přesahují všecku míru. Jeho žlutá tvář i šikmé oči zůstávaly naprosto klidné, jako by se ho netýkalo nic z toho, co se kolem něho dělo. Člověk by si byl téměř myslel, že z toho, co se mluví v této arše, kodrcající se do Griqualandu, nerozumí ani slovo.

Nakonec se Cyprián rozzlobil, když viděl, že si Pantalacci neustále dělá šašky z Lia. Řekl mu, že se nechová dobře. Neapolitán mu chtěl hrubě odseknout, ale jedno slovo Tomáše Steela postačilo, aby ustal ve svých sprostých žertech.

„To není slušné, jednat takto s ubožákem, který snad ani nerozumí tomu, co říkáte!“ řekl Tomáš Steel, který si již dříve vyčítal, že se také smál Liovi.

Později však Cyprián s překvapením zpozoroval, že se Číňan na něho dívá sice vděčně, ale poněkud ironicky. Pomyslil si, že snad Li dovede více anglicky, než se na první pohled zdálo.

Ale marně se Cyprián pokoušel navázat s ním na příští zastávce rozhovor. Číňan zůstal naprosto němý. Od té doby mladého inženýra stále zajímala tato záhadná postava jako nějaká hádanka, kterou musí rozluštit. Často si pozorně prohlížel jeho žlutou a hladkou tvář, širokou ústa s bílými zuby, krátký rozpláclý nos, široké čelo, šikmé oči, které měl téměř neustále sklopeny, jako by chtěl zakrýt potutelný pohled.

Kolik je mu asi let? Patnáct, či šedesát? Nebylo to možno uhádnout. Podle zubů a vlasů černých jako smůla by byl člověk hádal, že je mlád, zato vrásky na čele, na tvářích a u úst zase nasvědčovaly spíše pokročilému věku. Byl malé

postavy, štíhlý, čilý. Přitom však měl v sobě něco stařeckého, takřka babského.

Je bohatý, či chudý? Další otázka, na kterou nebylo možno odpovědět. Měl dlouhé kalhoty z šedivého plátna, blůzu ze žlutého hedvábí, pletenou čepici, střevíce s plstěnou podrážkou a sněhobílé punčochy; podle toho to mohl být stejně dobře mandarín první třídy i prostý člověk z lidu. S sebou si vezl jedinou bednu z červeného dřeva, na které měl tuší napsanou adresu: H. Li z Kantonu, cestující do Kapského Města. Jinak byl Číňan úzkostlivě čistý. Nekouřil, pil jen vodu a každé zastávky využil k tomu, aby si pečlivě vyholil hlavu. Nic víc se Cyprián o tomto záhadném člověku nedověděl, a brzy se o něho přestal zajímat.

A tak pomalu plynuly dny a kilometry ubíhaly. Někdy běželi koně velmi rychle, jindy bylo téměř nemožné je trochu popohnat. Ale pomalu se cesta blížila ke konci a jednoho krásného dne dorazil dostavník do Hope Townu. Ještě jedna etapa, a byli za Kimberley. Potom se ukázaly na obzoru dřevěné chatrče. To.byl New Rush.

Tábor zlatokopů se nijak nelišil od prozatímních měst, jaká v nedávno zcivilizovaných zemích vyrůstají jako houby po dešti. Dřevěné boudy, většinou nízoučké, podobné boudám hlídačů na evropských staveništích. Pak několik stanů, asi tucet kaváren a kantýn, sál s kulečníkem, taneční sál, krámy, kde se prodávají nejnutnější potřeby.

V krámech bylo všechno: šaty, nábytek, střevíce, okenní tabulky, knihy, sedla, zbraně, látky, košťata, lovecké střelivo, pokrývky, doutníky, čerstvá zelenina, léky, pluhy, toaletní mýdlo, kartáčky na nehty, kondenzované mléko, pánve, obrázky — nic tam zkrátka nechybělo, kromě kupců.

Obyvatelé tábora byli totiž všichni v dolech, vzdálených asi tři až čtyři sta metrů od New Rush.

Cyprián Méré si tam spolu s ostatními příchozími hned odběhl; zatím se pro ně připravovala večeře v chatrči, která nesla ozdobný nápis „Hotel Continental“.

Bylo asi šest hodin večer. Slunce, zahalené v lehkou zlatou mlhu, už stálo nad obzorem. Mladý inženýr si všiml, jak ohromné vypadá slunce i měsíc v jižních krajinách. Nedovedl si tento jev vysvětlit. Napohled měly průměr nejméně dvakrát větší než v Evropě.

Ale ještě nevídanější podívaná čekala Cypriána Mérého na diamantovém poli. Když tam kdysi začínali kutat, tvořil důl jakýsi menší pahorek, který trčel z planiny prostírající se široko daleko jako klidné moře. Nyní se však proměnil v ohromnou polokruhovitou jámu o ploše asi čtyř set čtverečních metrů, zející uprostřed planiny. Bylo tam tři sta až čtyři sta dílců, širokých asi deset metrů. V nich dolovali jejich majitelé.

Pracuje se tam takto: špičákem a motykou se vykopává hlína, která se skládá z červeného písku smíšeného s drobnými kameny. Když se hlína vytáhne na povrch, dopravuje se k třídicím stolům. Tam se promývá, roztlouká, prosévá a nakonec co nejpečlivěji prohlíží, zda obsahuje drahokamy.

Každý si hloubí svůj dílec na vlastní pěst; tak vznikají jámy různě hluboké. Jedny jdou do hloubky sta, jiné zase jen patnácti, dvaceti nebo třiceti metrů.

Aby bylo možno pracovat a chodit, každý majitel koncese musí podle úředního nařízení ponechat na jedné straně své jámy prostor široký asi dva metry. Tento prostor spolu se stejně velkým prostorem sousedovým tvoří jakousi vozovku, která běží po původním povrchu země. Na tento pruh země se položí napříč trámy tak, aby jej na každé straně přesahovaly asi o metr. Tím vzniká dosti široká cesta, po níž vedle sebe volně projedou dva vozíky.

Ale trvanlivost této cesty visící ve vzduchu i bezpečnost zlatokopů trpí neustále tím, že jak se majitelé kutacích dílců dostávají hlouběji, klidně podkopávají její základy. Hráz, která bývá někdy dvakrát tak vysoká jako věže pařížské katedrály, nabývá nakonec tvaru převrácené pyramidy stojící na špičce. Následky této nedbalosti se dají lehko uhádnout. Zdi se velmi často zřítí, a to zejména po deštích nebo při náhlé změně teploty, kdy se v zemi vytvoří hluboké trhliny.

Sotva se Cyprián Méré přiblížil k dolu, uviděl, jak se po těchto cestách pohybují plné a prázdné vozíky. Když se však naklonil přes okraj dolu a podíval se do hloubky, spatřil, jak velké množství horníků všech možných ras, všech možných barev a pestře oblečených pracuje na dně svých dílců. Byli tam černoši i běloši, Evropané i Afričané, Mongolové i Keltové; většinou byli úplně nazí nebo měli na sobě jen plátěné kalhoty, flanelovou košili, bavlněnou krátkou zástěrku; na hlavě pak měli slaměné klobouky, často s pštrosím pérím.

Nejprve naplnili zemí kožená vědra. Pak je po silných drátěných lanech vytáhli nahoru pomocí řemenů z kravské kůže, navíjených na dřevěné bubny z latěk. Nahoře je rychle vyprázdnili do připravených vozíků; potom je poslali zpátky do jámy, kde je znovu naplnili.

Dlouhá drátěná lana natažená napříč přes lichoběžníkovité jámy dodávají „suchým diamantovým dolům“ zvláštní vzhled: zdá se, jako by to byla vlákna ohromné pavučiny, kterou pavouk přestal najednou příst.

Cyprián se chvíli bavil tím, že pozoroval to lidské mraveniště. Pak se vrátil do New Rush v okamžiku, kdy zazněl zvon svolávající hosty k večeři. Tam mohl po celý večer až do omrzení slyšet o zázračných nálezcích, kteří byli zprvu chudí jako Job, ale náhle zbohatli tím, že nalezli jeden jediný diamant. Jiní si zase nářkali, že nemají štěstí, že nakupovači diamantů jsou chamtiví, že Kafrové jsou v dolech nespolehliví, že ukradnou nejlepší kameny. Konečně se tam probíraly technické otázky. Mluvilo se jen o diamantech, o karátech, o stech a stech librách šterlinků.

Celkem vypadali všichni ti lidé dosti uboze; na jednoho zlatokopa, který objednával hlučně láhev šampaňského, aby se napil na své štěstí, připadlo dvacet vyhublých lidí, kteří měli jen na slabé pivo.

Chvílemi putoval kolem stolu nějaký ten kámen z ruky do ruky. Všichni ho potěžkávali, prohlíželi, odhadovali. Nakonec se dostal zpět do rukou majitele a do jeho opasku.

Ten šedivý a bezbarvý kámen, který nezářil více než kus křemene sebraného v potoku, to byl diamant ve své hornině.

V noci se naplnily kavárny a u sklenice kořalky se pokračovalo v hovorech, které se ozývaly už u večeře.

Cyprián si šel brzy lehnout do postele; postavili mu ji ve stanu nedaleko hotelu. Rychle usnul, ačkoli na volném prostranství kolem hotelu pořádali kaferští horníci noční ples a z tanečního sálu, kde tančili páni běloši, bylo slyšet pronikavé ječeni trubky.

TROCHA VĚDY, KTERÉ UČÍ DOBRÝ PŘÍTEL

Mladý inženýr, řekněme to k jeho cti, nepřišel do Griqualandu trávit čas v ovzduší hrabivosti, opilství a tabákového kouře. Měl se pustit do místopisného a geologického průzkumu, nasbírat vzorky skal a půdy, ve které se vyskytují diamanty, a provést na místě jejich přesný rozbor. Nejprve se vsak musel postarat o klidné obydlí, aby si mohl postavit laboratoř a zařídit si jakési výzkumné středisko pro celý hornický okrsek.

Hned mu padl do oka pahorek, na němž stál Watkinsův statek. Měl pro jeho práci výhodnou polohu. Byl dosti vzdálen od tábora horníků, takže tam vládl přece jen větší klid: k nejvzdálenějšímu diamantovému dolu to bylo asi hodinu cesty (protože diamantový okrsek mívá nanejvýše dvanáct kilometrů v obvodu). Cyprián si tedy vybral jeden z opuštěných domů Johna Watkinse, vyjednal s ním pronájem a usadil se tam - za půl dne byl se vším hotov. Statkář byl ostatně velmi přístupný. Nudil se ve své samotě a rád viděl, že se nablízku usadí mladý muž, s kterým se trochu povyráží.

Ale jestliže si pan Watkins myslil, že jeho nový nájemník s ním bude vysedávat u stolu a popíjet pálenku, velmi se zklamal. Sotvaže se Cyprián usadil v tom opuštěném domě se svými zkumavkami, kahany a chemikáliemi (ani nečekal, až mu dojdou hlavní součásti laboratoře), ihned se pustil na geologické vycházky po okolí. Když se pak večer unaven vracel a v plechové krabici, v lovecké brašně, po kapsách i v klobouku měl nacpáno plno vzorků skal, měl spíše chuť praštit sebou na postel než poslouchat staromódní povídání pana Watkinse. Mnoho nekouřil a ještě méně pil. To všechno nepřispívalo k tomu, aby se z něho stal veselý společník, jak si to statkář představoval.

Ale Cyprián byl upřímný a milý, prostý v chování i v řeči, při vší své učenosti skromný; proto si ho každý hned zamiloval. Snad si to pan Watkins ani neuvědomoval, ale nadmíru si ho vážil. Jen kdyby ten chlapec dovedl řádně pít! Co s člověkem, který nevypije ani kapku pálenky?

Slečna Watkinsová brzy přilnula k mladému učenci pevným a upřímným přátelstvím. Viděla, že má pěkné způsoby a duševně že převyšuje všechny lidi, které dosud poznala. Hned toho tedy využila k tomu, aby si své důkladné a rozsáhlé vzdělání, načerpané z vědeckých děl, doplnila znalostmi z experimentální chemie.

Laboratoř mladého inženýra, kde bylo tolik podivných přístrojů, ji velmi zajímala. Zvlášť toužila poznat podstatu diamantu, protože se v celé zemi nemluvilo o ničem jiném než o tom drahokamu. Jenže Alice se na něj dívala jako na obyčejný kámen. Cyprián, který si ho také nijak nevážil, hned to u ní vypozoroval. Z této shody názorů se mezi nimi vyvinulo přátelství. Jediní oni dva z celého Griqualandu, řekněme si to upřímně, si nemyslili, že jediným cílem života je hledat, brousit a prodávat tyto kamínky, po kterých tak silně touží celý svět.

„Diamant," řekl jí jednou mladý inženýr, „to je prostě čistý uhlík. Je to

úlomek vykrystalizovaného uhlíku, nic víc. Možno jej spálit jako obyčejný kus uhlí. Právě ta spalitelnost vedla na stopu jeho pravé podstaty. Newton, který vypozoroval tolik věcí, si všiml, že vybroušený diamant odráží světlo daleko více než všechny ostatní průhledné nerosty. A protože věděl, že touto vlastností se vyznačuje většina spalitelných látek, vyvodil z toho jako vždycky smělý závěr, že je totiž diamant jistě spalitelný. A pokusy mu daly za pravdu."Takto hovořili, když se spolu procházeli na písčité terase kolem statku nebo když večer seděli na vzdušné verandě a dívali se na hvězdy třpytící se na jižním nebi.

Potom Alice odcházela a vracela se do statku. Někdy ho také zavedla ke svým pštrosům; chovala je v ohradě na úpatí pahorku, na němž stálo stavení pana Watkinse. Měla ráda jejich bílé hlavy, černá těla, pevné silné nohy i trsy žlutavých per, která jim zdobí křídla a ocasy. Již rok nebo dva se bavila tím, že pěstovala celé hejno těchto rychlých ptáků.

Ráda se dívala, jak sedí na ohromných vejcích a jak za ní chodí se svými mláďaty, aby je nakrmila. Vypadali při tom jako slepice nebo krocani. Cyprián ji někdy doprovázel; rád hladil nejhezčího pštrosa z celého stáda (měl černou hlavu a zlaté oči) - to byl právě ten rozmazlený Dada, který Alici spolkl kouli ze slonoviny na spravování punčoch.

Znenáhla však Cyprián pociťoval k Alici hlubší a vřelejší city. Řekl si, že by pro život plný práce a přemýšlení sotva našel jinou družku, která by byla tak dobrosrdečná, vzdělaná, vlídná a vůbec v každém směru dokonalá. Slečna Watkinsová ztratila matku již v útlém věku; vedla proto otci sama dům. Byla nejen dobrá hospodyně, ale také dokonalá dáma. Vybroušené mravy a půvabná prostota jí dodávaly zvláštního kouzla. Nebyla domýšlivá jako tolik elegantních dívek v Evropě a nebála se připravit svýma bílýma ručkama pudink, dohlédnout na vaření a přesvědčit se, zda je prádlo v dobrém stavu. Přitom hrála Beethovenovy sonáty snad ještě lépe než jiné dívky, uměla dva nebo tři jazyky, ráda četla a s chutí se nořila do hlavních děl světové literatury a na večírcích u okolních bohatých statkářů všechny oslňovala.

Když si Cyprián uvědomil tu nepřekročitelnou propast, která ho dělí od Alice, větrné zámky se mu rázem rozplynuly. Po rázném rozhovoru s panem Watkinsem vrátil se domů celý zarmoucený. Nebyl však z těch, kteří hned propadnou beznaději. Rozhodl se, že bude dále zápasit. Zatím hledal útěchu v práci.

Sedl si k malému stolu a dopisoval dlouhý důvěrný dopis, který už ráno rychlým a pevným písmem začal črtat svému váženému učiteli J. M., členu Akademie přírodních věd a řádnému profesoru na Vysoké škole báňské; psal mu mezi jiným:

„Takový je můj názor; neodvážil jsem se vyslovit jej ve své úřední zprávě, protože zatím je to jen nedokázaná domněnka. Týká se mých geologických pozorování k otázce, jak vlastně vznikají diamanty. Domněnka, že jsou původu sopečného nebo že se dostaly do svých nynějších ložisek za prudkých katastrof, neuspokojuje nejen mne, nýbrž ani vás, vážený pane profesore. Nechci uvádět důvody, které nás vedou k tomu, že s těmito domněnkami nesouhlasíme. Rovněž mě neuspokojuje pochybná domněnka, že se diamant vytvoří na místě vlivem ohně. O jaký oheň by šlo? A proč by tento oheň nepůsobil na všelijaké vápence, které se obyčejně vyskytují v diamantových ložiskách? Tato domněnka se mi zdá prostě dětinská asi jako domněnka o virech a o atomech opatřených háčky.

Jen jediný výklad mě uspokojuje, i když jen do jisté míry. Součásti drahokamu se naplavily na jedno místo, takže se

mohly vytvořit krystaly. Překvapilo mě totiž, že všechna ta ložiska, která jsem prohlížel a co nejpečlivěji měřil, mají téměř napořád zvláštní tvar. Je to tvar jakéhosi poháru, kapsy, nebo spíše, přihlédneme-li k obalu, který je obklopuje, jakési polní láhve ležící naplocho. Do té nádržky o obsahu asi třiceti nebo čtyřiceti tisíc krychlových metrů se nahrnula směs písku, bláta i různých naplavenin a pak přirostla k prvohorním skalám. Tak vypadají zvláště ložiska diamantů ve Vandergaart Kopje; byla objevena teprve nedávno a patří, mimochodem řečeno, majiteli chatrče, ze které vám píši.Co se stane, když nalejeme do takové kapsy roztok obsahující různé prvky? Cizí tělíska se usazují zvláště na dně a kolem stěn takové kapsy. A to se stalo v diamantových ložiskách. Diamanty se totiž nacházejí právě dole na dně, kolem středu a na obvodu ložiska. O tom zde každý dobře ví. Proto se dílce, které jsou mezi obvodem a středem ložiska, prodávají za nízkou cenu, kdežto dílce ke středu a na obvodu stoupnou rychle v ceně, jakmile je určen rozsah ložiska. Možno tedy usuzovat, že hmota k vytvoření diamantů tam byla naplavena.

Ještě mnoho jiných okolností, které uvádím ve své úřední zprávě, svědčí o tom, že krystaly vznikají přímo na místě a že se na místo výskytu nedostaly už hotové. Zmíním se jen o několika uvedených okolnostech: diamanty tvoří vždy skupiny téže povahy a téže barvy. To by se jistě nemohlo stát, kdyby tam byly naplaveny již vytvořené. Často se naleznou dva diamanty spolu pevně spojené, ale lehkým nárazem se od sebe dají snadno oddělit. Jak by mohly odolat tření a nárazům, kdyby tam byly naplaveny již v hotovém stavu? Kromě toho se velké diamanty nacházejí téměř vždycky pod skalami. To by svědčilo o tom, že ty skály, ať už tepelným zářením nebo jiným působením, usnadnily jejich krystalizaci. Konečně je vzácné, dokonce velmi vzácné, aby se našly spolu velké a malé diamanty. Kdykoli se najde velký diamant, je vždy osamocen. To vypadá, jako by byly všechny složky diamantu v hnízdě spojeny neznámou silou v jeden krystal.

Tyto důvody a mnohé jiné mě vedou k domněnce, že diamanty vznikají tam, kam voda nahromadila všechny složky, které jsou nutné k jejich krystalizaci.

Ale odkud přišly vody unášející organické zbytky rozpadlých těl, které se potom proměnily v diamanty? To jsem ještě nemohl vyzkoumat, ačkoli jsem co nejpozorněji studoval různé druhy půdy.

Kdyby se na to přišlo, mělo by to velký význam. Kdyby se jen podařilo vyzkoumat, odkud se ty vody přihnaly! Proč bychom nemohli přijít, kdybychom šli proti jejich toku, až k místu, odkud pocházejí diamanty a kde je jich jistě mnohem více než v malých ložiskách, v kterých se nyní doluje? Tím by se má domněnka naprosto potvrdila. Kdyby se to podařilo, byl bych velmi spokojen. Ale já už to vyzkoumat nemohu, protože mé poslání se chýlí ke konci. Po této stránce jsem tedy nedošel k určitému závěru.

Daleko lépe se mi dařilo při chemickém rozboru skal...“

Mladý inženýr se pak rozepsal o svých pracích a zacházel do odborných podrobností; pro něho a pro adresáta byly sice nejvýš důležité, ale nezasvěceného čtenáře nemohou zajímat. Zdá se mi proto, že bude lépe, když o nich pomlčím.

Teprve k půlnoci dopsal Cyprián svůj dlouhý dopis, potom zhasl lampu, natáhl se do spací sítě a usnul spánkem spravedlivých.

Při práci zapomněl na svou bolest — aspoň na několik hodin —, ale ve snu se před ním několikrát mihl půvabný dívčin zjev, jako by mu říkal, aby neztrácel naději.

VANDERGAART KOPJE

Rozhodně musím odjet, řekl si druhý den Cyprián Méré, když se oblékal, musím odejít z Griqualandu! Po tom, co mi ten člověk řekl, by bylo slabostí, kdybych zde zůstal o den déle! Nechce mi dát svou dceru? Snad má pravdu! Rozhodně se nehodí, abych se dovolával nějakých polehčujících okolností! Musím tento rozsudek přijmout mužně, ať už je sebebolestnější, a počítat s tím, že budu mít v budoucnosti větší štěstí.

Cyprián pak bez váhání začal skládat své přístroje do beden, které si ponechal a které mu sloužily za příborníky a skříně. Dal se s chutí do práce; pracoval usilovně několik hodin, když tu náhle otevřeným oknem uslyšel v čistém ranním vzduchu svěží hlas, který stoupal z terasy jako skřivánčí zpěv a zpíval jednu z nejkrásnějších písní na slova irského básníka Moora:

Poslední to růže v létě; všechny krásné její družky zvadly již a zahynuly, ona stále ještě kvete.

Cyprián přiběhl k oknu a spatřil Alici, jak jde pomalu k pštrosí ohradě a v zástěře má plno pochoutek pro své miláčky. To ona zpívala vycházejícímu slunci.

Nenechám tě umírat samotinkou na větvi; krásné družky tvé již spí; ty jdi s nimi také spát.

Mladý inženýr nikdy o sobě netvrdil, že je zvlášť přístupný kouzlu básní, ale tato píseň ho hluboce dojala. Zůstal stát u okna; zadržel dech a pozorně poslouchal nebo spíše dychtivě pil její sladká slova.

Píseň zmlkla. Slečna Watkinsová krmila své pštrosy; byla to pěkná podívaná, jak natahují dlouhé krky a neobratné zobáky k malé dovádivé ručce. Když bylo po krmení, zazněla píseň znovu:

Poslední to růže v létě,

stále, stále ještě kvete...

Ach, kdo toužil by sám býti na tom smutném, smutném světě...Cyprián stál jako přikován nějakým kouzlem a v očích měl slzy. Hlas se vzdaloval; Alice se vracela do statku. Neušla ani dvacet metrů, když zaslechla za sebou chvatné kroky. Obrátila se a rázem se zastavila. Cyprián, hnán čímsi neodolatelným, vyšel rychle z chatrče a běžel bez klobouku za ní. „Slečno Alice!“ „Pan Méré?“

Stáli proti sobě v plné záři vycházejícího slunce na cestě, která vedla kolem statku. Jejich ladné stíny se ostře odrážely v pusté krajině od bílého dřeva Watkinsova domu. Když Cyprián dohonil dívku, byl náhle sám překvapen tím, co udělal. Stál před ní mlčky a nerozhodně.

„Vy mi chcete něco říci, pane Méré?“ ptala se dívka účastně. „Chci se s vámi rozloučit, slečno Alice...! Dnes odjíždím,“ odpověděl váhavým hlasem.

Lehká červeň, která oživovala jemnou pleť slečny Watkinsové, náhle zmizela.

„Odjíždíte? Vy chcete odjet? A kam...?“ tázala se znepokojeně. „Domů... do Francie,“ odpověděl Cyprián. „Má práce zde již skončila... Splnil jsem svůj úkol... Nemám v Griqualandu co dělat, nezbývá mi než se vrátit do Paříže...“

Mluvil přerývaně, jako když se nějaký viník omlouvá.

„Ach...! Ano...! Máte pravdu...! Muselo to jednou být...!“ zajíkala se Alice a nevěděla, co říká.

Dívka byla jakoby omráčena. Do toho neznámého štěstí, které prožívala, padla inženýrova zpráva jako blesk z čistého nebe. Z očí jí vytryskly slzy a zachytily se na dlouhých řasách, které je stínily. A jako by jí byl tento výbuch bolesti připomněl skutečnost, nalezla opět trochu síly. Usmála se a řekla:

„Odjíždíte? Nu, a to chcete opustit svou oddanou žákyni, ještě než dokončí kurs chemie...? To chcete, abych se zastavila u kyslíku, a tajemství dusíku aby mi zůstalo navždy neznámé...? To není hezké, pane Méré!“

Pokoušela se být statečná a žertovat, ale tón jejího hlasu byl naprosto jiný než její slova. Pod žertovnými slovy se skrýval spodní tón výčitky, která mladého muže silně dojala. Chtěla mu prostě říci:

„Nu, a já...? Vy mě tedy nepokládáte za nic...? Necháváte mě prostě v beznadějné samotě...! Patrně jste sem přišel mezi ty Búry a chamtivé zlatokopy, jen abyste mi dokázal, jaký jste ušlechtilý, vznešený, učený, pyšný, nezištný a že vynikáte nad všechny...! Zasvětil jste mě do svých studií a prací...! Otevřel jste mi své srdce a získal mě pro své vysoké ideály, pro svůj literární a umělecký vkus... Ukázal jste mi propast, která zeje mezi učencem, jako jste vy, a obyčejnými lidmi, kteří žijí kolem mne! Všemožně jste se vynasnažil, abych vás ctila a milovala...! Podařilo se vám to...! A pak mi najednou přijdete oznámit, že odjíždíte, že je všemu konec, že se vrátíte do Paříže a že na mne co nejdříve zapomenete...! A vy si myslíte, že tohle rozhodnutí přijmu jen tak?“

Ano, to se tajilo v Aliciných slovech; její zvlhlé oči to vyjadřovaly tak silně, že Cyprián jen s největším přemáháním přímo neodpověděl na tuto němou, ale výmluvnou výčitku. Taktak že nevykřikl:

„Co jiného mi zbývá? Požádal jsem včera vašeho otce o vaši ruku! On odmítl

„Dnes odjíždím,“ odpověděl váhavým hlasem

a neponechal mi žádnou naději! Rozumíte už, proč odjíždím?“

Zavčas se rozpomenul na daný slib. Vždyť se zavázal, že s dcerou Johna

Watkinse o svém snu nikdy nepromluvil Bylo by nečestné, kdyby porušil slovo.

Ale zároveň cítil, že rovnou odjet, jak si po tom odmítnutí umínil, by bylo bezohledné, ba přímo surové. Najednou se mu zdálo nemožné opustit tak náhle a bez váhání tu krásnou dívku, kterou má rád a která mu oplácí - bylo to vidět až příliš jasně — tak upřímným a hlubokým citem!

Lekal se toho rozhodnutí, které se mu ještě před dvěma hodinami zdálo nevyhnutelné. Ani se neodvažoval přiznat si to. Pojednou si to rozmyslil.

„Když jsem řekl, že odjedu, slečno Alice,“ řekl, „neznamená to, že to bude hned ráno a vůbec dnes. Musím si ještě něco poznamenat... musím dokončit své přípravy... Rozhodně budu mít ještě čest vás vidět a mluvit s vámi... o plánu vašich studií!“

Cyprián se otočil na patě a rozběhl se jako šílený. Když přišel do své chatrče, vrhl se do dřevěného křesla a hluboce se zamyslil. Běh jeho myšlenek byl už zcela změněn.

Upustit od tak půvabné dívky, a to jen proto, že nemám peníze! řekl si. Upustit od ní při první překážce, která se naskytne! Cožpak je to nějaká statečnost? Nebude lépe, když upustím od několika předsudků a pokusím se stát se jí hodným...? Tolik lidí zbohatne za několik měsíců pouhým hledáním diamantů! Pročpak bych to také nezkusil? Kdo mi brání, abych také nenalezl stokarátovy diamant, jak se to už stalo jiným? Nebo spíše abych nenalezl nové diamantové pole? Mám přece mnohem více teoretických i praktických znalostí než ti lidé, co zde jsou! Pročpak by mi nedala věda to, co jim dala práce, když ovšem pomůže trocha štěstí...? Koneckonců mnoho neztratím, když se o to pokusím...! Ani mé vědecké práci to neuškodí, když se chopím motyky á pokusím se dělat zlatokopa...! A jestliže se mi to podaří a zbohatnu tímto prostým způsobem, kdo ví, zdali se nedá John Watkins obměkčit a neustoupí od svého původního rozhodnutí? Odměna, která mě čeká, stojí za to, abych se pokusil o štěstí...!

Cyprián začal chodit po své laboratoři. Ale tentokrát nepracovaly jeho ruce, nýbrž jen jeho mozek. Najednou se zastavil, nasadil si klobouk a vyšel ven.

Po cestičce svažující k planině mířil rychle k Vandergaart Kopje. Dorazil tam za necelou hodinu.

V tu dobu se vraceli zlatokopové houfně do tábora na oběd. Cyprián si bedlivě prohlížel jejich opálené obličeje. Sám sebe se ptal, kdo z nich by mu dal potřebné poučení. Vtom ve skupině rozeznal poctivou tvář Tomáše Steela, bývalého lancashirského horníka. Ode dne, co přišli spolu do Griqualandu, několikrát se s ním setkal. Pokaždé mohl zjistit, že se tomu hodnému chlápci vede dobře, jak naznačovalo jeho blahobytné vzezření, jeho zcela nové šaty a zvláště široký kožený pás, který mu svítil na břiše. Cyprián se rozhodl, že si s ním promluví a svěří se mu se svým úmyslem. To se hned stalo.

„Najmout si jeden dílec? Není nic lehčího, jestliže máte peníze,“ odpověděl mu zlatokop. „Právě vedle mne je jeden volný. Za čtyři sta liber šterlinků, to je zadarmo! Když si najmete pět nebo šest černochů, kteří budou pro vás kopat, můžete být jist, že tam najdete za týden diamantů aspoň za sedm nebo osm set!“

„Ale já nemám ani deset tisíc franků, ani černocha,“ řekl Cyprián.

„Kupte si tedy jen část dílce, osminu nebo šestnáctinu, a pracujte tam sám! Tisíc franků postačí a máte jej!“

„Na to bych měl spíš,“ odpověděl mladý inženýr. „Ale vy, pane Steele, jak vy jste to udělal, smím-li se vás zeptat? Vy jste sem přišel s nějakými penězi?“

„Já jsem přišel jen s holýma rukama a třemi zlatými penízky, „ odvětil zlatokop. „Ale měl jsem štěstí. Nejprve jsem pracoval napolovic na jedné osmince, jejíž majitel byl víc v kavárně a o hledání diamantů se nestaral. Bylo sjednáno, že se rozdělíme o to, co najdeme. A já jsem našel pěkné kusy, zvláště jeden pětikaratový diamant. Prodali jsme jej za dvě stě liber šterlinků! Nakonec se mi znechutilo pracovat pro toho lenocha a koupil jsem si jednu šestnáctinu. V ní jsem kopal sám. Protože jsem tam nacházel jen drobné drahokamy, za deset dní jsem ji prodal. Nyní pracuji znovu napolovic s jedním Australanem na jeho dílci. Ale za první týden jsme oba dva vydělali jen pět liber.“

„Kdyby se mi podařilo koupit nějaký pěkný dílec nepříliš drahý, byl byste ochoten dát se se mnou dohromady a kopat na něm?“ ptal se mladý inženýr.

„Ale pod jednou podmínkou,“ odpověděl Tomáš Steel. „Každý z nás si nechá to, co najde! To neříkám snad proto, že bych vám nedůvěřoval, pane Méré! Ale podívejte se: Od té doby, co jsem tady, zjistil jsem, že když se dělím, vždycky na tom prodělávám, protože dovedu zacházet s kopáčem a s motykou a protože udělám dvakrát nebo třikrát tolik práce co jiní!“

„To se mi zdá spravedlivé,“ odpověděl Cyprián.

„Ale,“ vyrazil najednou lancashirský horník a na chvíli zmlkl. „Mám nápad, a snad dobrý nápad...! Což kdybychom si my dva najali jeden z dílců Johna Watkinse?“

„Jakže, jeden z jeho dílců? Cožpak mu nepatří všechna pole v Kopje?“

„Ovšemže, pane Méré, ale vždyť víte, že koloniální vláda se ihned zmocní půdy, která je uznána za naleziště diamantů. Vláda spravuje, registruje a rozděluje dílce, a to tak, že největší část ceny za koncesi zadrží a majiteli platí jen určitou částku. Z toho ovšem plyne,když je pole tak velké jako tady Kopje, velmi pěkný příjem. Na druhé straně zase mají majitelé přednost při výkupu tolika dílců, v kolika by mohli kopat. A to je právě případ Johna Watkinse. Má několik dílců, ve kterých se kope. Vedle toho však mu patří prostě celé pole. Ale nemůže v nich pracovat, jak by chtěl, protože nemůže pro dnu docházet na místo. Myslím, že by vám poskytl dobré podmínky, kdybyste se nabídl, že si jeden dílec od něho pronajmete.“

„Byl bych raději, kdybyste to vyjednal sám,“ odpověděl Cyprián.

„Na tom nezáleží,“ odvětil Tomáš Steel. „Uvidíme!“

Za tři hodiny byl poloviční dílec číslo 942, řádně označený kolíky a zakreslený do plánu, pronajat panu Mérému a Tomáši Steelovi. Zaplatili totiž prémii 90 liber šterlinků a do rukou výběrčího daní složili poplatek za licenci. Kromě toho bylo v nájemní smlouvě výslovně stanoveno, že pronajímatelé se s Johnem Watkinsem rozdělí o výtěžek své práce a jako poplatek mu odevzdají tři první diamanty vážící více než deset karátů, jestliže je ovšem najdou. Nic nenasvědčovalo tomu, že by se to mělo splnit. Ale koneckonců i to bylo možné - všechno bylo možné.

Celkem byla ta věc pro Cypriána výhodná, jak mu to ostatně se svou obvyklou otevřeností pan Watkins sám řekl, když si s ním připíjel po podepsáni smlouvy.

„Dobře jste se rozhodl, hochu,“ poklepal mu na rameno. „Je ve vás něco. Nic bych se nedivil, kdyby se z vás stal jeden z našich nejlepších griqualandských zlatokopů!“

Cyprián se neubránil tomu, aby v těchto slovech neviděl dobré znamení do budoucnosti. A slečna Watkinsová, která byla při této rozmluvě, měla ve svých modrých očích takový zvláštní svit! Ne! Nikdo by byl nevěřil, že strávila tak smutné ráno.

Ostatně, jako by se byli smluvili, oba o ranní rozmluvě pomlčeli. Cyprián neodjel. A to bylo hlavní. Mladý inženýr odešel s lehkým srdcem, aby se připravil na stěhování. Protože se hodlal usadit ve Vandergaart Kopje ve stanu, odnesl si s sebou v kufříku pouze několik obleků. Na statek se chtěl vracet jen ve volných chvílích.

PRVNl PRÁCE

Již druhý den ráno se dali oba dva společníci do práce. Jejich dílec byl na okraji diamantového pole Kopje a byl by jistě bohatý, kdyby se ukázala správnou teorie Cypriána Mérého. Naneštěstí se už v tomto dílci dříve hodně kopalo, takže byl hluboký přes padesát metrů.

Po určité stránce to byla přece jakási výhoda; při práci byli níže než ti, kteří pracovali v jiných dílcích, a proto měli podle místních zákonů právo na všechny diamanty, které by náhodou spadly dolů z okolních dílců.

Práce byla velmi prostá. Oba dva společníci nejprve odkopávali stejnoměrně špičákem a motykou kus půdy. Potom jeden vylezl na okraj dolu a železným lanem vytáhl vědra s hlínou, která mu zespodu poslal jeho společník.

Potom dopravili hlínu na vozících do chatrče Tomáše Steela. Tam ji nejprve rozdrtili velkými poleny a zbavili jalových kamenů. Pak ji prosili řešetem s otvory velkými asi patnáct milimetrů, aby se odstranily menší kameny. Ty pak pečlivě prohlédli, než je odhodili. Potom hlínu znovu prosívali hustým sítem, aby se z ní odstranil prach. Tak byla konečně hlína připravena k roztřídění.

Pak ji vysypali na stůl. U stolu seděli oba zlatokopové s jakýmsi plechovým pohrabáčem v ruce. Tím prohrabovali zemi a velmi pečlivě ji hrst za hrstí prohlíželi. Po prozkoumání ji odhazovali pod stůl. Nakonec ji vynášeli ven.

Všechno to se dělalo jen proto, aby jim neušel žádný diamant, i kdyby byl sotva větší než půl zrnka čočky. Oba společníci se pokládali za velmi šťastné, když za celý den našli sebemenší drahokam. Velmi pečlivě třídili hlínu ze svého dílce. Ale za první dny se výsledky rovnaly téměř nule.

Zdálo se, že zvlášť Cyprián nemá štěstí. Jestliže se někdy v hlíně nějaký diamant vyskytl, našel jej téměř vždycky Tomáš Steel. První diamant, který Cyprián ke své radosti nalezl, vážil, a to ještě se svým obalem, sotva jednu šestinu karátu. Karát, který má čtyři grány, váží asi pětinu gramu.

Diamant vážící sotva jednu šestinu karátu byl po sedmi nebo osmi dnech práce velmi hubenou odměnou za .všechnu

námahu a únavu, kterou to vyžadovalo. To si také říkal Cyprián. Ale naděje, že najde jednou pěkný diamant, který ho najednou odmění za práci trvající týdny nebo i měsíce, ho neopouštěla, jako neopouští ani ty nejméně důvěřivé zlatokopy. Tomáš Steel pracoval jako stroj obvyklou rychlostí. Zdálo se, že na to ani nemyslí.

Oba společníci obědvali obyčejně spolu. Spokojili se obloženými chlebíčky a pivem; kupovali si je v kantýně. Večer jedli v restauraci u společného stolu, kolem kterého sedalo osazenstvo tábora. Když se večer rozešli, šel každý po svých: Tomáš Steel na partii kulečníku, Cyprián zase na pár hodin do statku.

Mladý inženýr tam ke své nelibosti často vídával svého soka Jamese Hiltona, statného chlapíka s ryšavými vlasy, s nápadně bílou pletí a s obličejem plným pih-. Bylo jisto, že sok dělal rychlé pokroky v přízni Johna Watkinse protože dovedl vypít ještě více pálenky a vykouřit ještě více hamburského tabáku. Alice však, jak se zdálo, naprosto pohrdala sedláckým dvořením a jalovými řečmi mladého Hiltona. Ale přesto byla jeho. přítomnost Cypriánovi nesnesitelná. Když to někdy nemohl snést a cítil, že se neovládne, raději se rozloučil a odešel.

„Ten Francouz je nespokojený," říkal pak John Watkins a mrkal na svého kumpána. „Zdá se, že diamanty se mu nějak samy pod motyku nehrnou!"

A James Hilton se hloupě rozřehtal.

V takový den odcházel Cyprián na celý večer nejčastěji k jednomu poctivému Búrovi, který bydlel nedaleko tábora. Jmenoval se Jakub Vandergaart.

Podle něho se jmenovalo celé diamantové pole, protože byl před časem jeho prvním majetníkem. O svůj majetek, bylo-li možno tomu věřit, byl připraven nespravedlivým rozsudkem ve prospěch Johna Watkinse. Nyní byl úplně na mizině; bydlil ve staré hliněné chatrči a živil se jako brusič diamantů (toto řemeslo provozoval již ve svém rodném městě Amsterodame).

Dosti často se mu totiž stávalo, že mu zlatokopové, chtějíce znát přesnou váhu nalezených kamenů po vybroušení, přinášeli drahokamy, buď aby je rozčilil nebo jinak zpracoval. Ale tato práce vyžaduje pevnou ruku a dobrý zrak; a starý Jakub Vandergaart, kdysi výtečný brusič, stačil nyní jen taktak vyhovět všem objednávkám.

Cyprián mu svěřil svůj první diamant, aby mu jej zasadil do prstenu; brzy k Vandergaartovi přilnul. Rád přicházel posedět v jeho malé dílně, aby si s ním pohovořil nebo aby mu prostě dělal společníka, zatímco on pracoval u svého brusičského stolu. Jakub Vandergaart měl bílé vousy, lysé čelo, na hlavě čepičku z černého sametu a na dlouhém nose kulaté okuláry; uprostřed svých podivných přístrojů a lahvic plných různých kyselin připomínal starého alchymistu z patnáctého století.

Na pracovním stolku před oknem ležely v misce neobroušené diamanty, které zlatokopové svěřili Jakubu Vandergaartovi; často měly značnou cenu. Když chtěl některý z nich rozpůlit, protože se zdálo, že špatně vykrystalizoval, zjišťoval nejprve lupou směr trhlin, které dělí všechny krystaly v lupínky s rovnoběžnými ploškami. Pak udělal ostřím z rozpůleného diamantu zářez v daném směru, do zářezu vložil tenké ocelové dlátko a prudce na ně udeřil. Diamant se rozštípl po jedné ploše. A tak se to opakovalo i na ostatních ploškách.

Když chtěl naopak Jakub Vandergaart brousit diamant podle předem stanoveného vzoru, nakreslil nejprve křídou na jeho obal tvar, který mu chtěl dát, i plošky, do kterých jej chtěl vybrousit. Pak dlouho třel o jiný diamant jednu plošku po druhé. Oba dva kameny se třením o sebe zmenšovaly, takže se tím ponenáhlu tvořila žádaná ploška.

Tak mohl dát Jakub Vandergaart každému diamantu tradiční tvar. Tvary diamantů možno rozdělit na tři velké skupiny: na brilianty dvojřezé, na brilianty jednořezé a na růžice. Dvojřezý briliant se skládá z šedesáti čtyř plošek, z tabulky a ze spodku. Jednořezý briliant je prostou polovinou dvojřezého. Růžice má spodek rovný a vršek v podobě kopule s ploškami.

Jen málokdy brousil Jakub Vandergaart hruškovitou routu, to jest diamant hruštičkové podoby, který nemá ani svršek, ani spodek. V Indii se do takových briliantů navrtávají v užší části otvory a těmi se pak provléká šňůra. Starý brusič měl častěji příležitost brousit pendeloques, to jest poloviční hruškovité routy, které mají tabulku i spodek a které jsou vpředu zbroušeny do plošek.

Když byl diamant obroušen, zbývalo jej jen vyhladit. To se dělalo malým brusem, kovovým to kotoučem o průměru asi 28 centimetrů, položeným na stole naplocho. Brus se otáčel kolem své osy klikou rychlostí dva až tři tisíce otáček za minutu. Na tento kotouč, potřený olejem a posypaný diamantovým práškem, který zbyl z předešlých výrobních procesů, tiskl Jakub Vandergaart plošky diamantu jednu po druhé, až se dokonale ohladily. Klikou točil bud nějaký hotentotský hošík, kterého si najímal podle potřeby na celý den, nebo jeden z Vandergaartových přátel, jako Cyprián, který mu neváhal prokázat z laskavosti tuto službu.

Při práci spolu hovořili. Často si dokonce Jakub Vandergaart posunul okuláry na čelo, na chvíli přestal pracovat a vyprávěl nějaký příběh z minulosti. Znal téměř celou jižní Afriku, bydlel tam již čtyřicet let.

„Narodil jsem se v Amsterodame roku 1808, právě když se tam rodiče octli na svých cestách. Později jsem se tam vrátil, abych se vyučil řemeslu. Celé své mládí jsem strávil v Kapském Městě, kam se má rodina vystěhovala před padesáti lety. Byli jsme Holanďané a byli jsme na to pyšni, zvláště když se Velká Británie zmocnila této kolonie, byť jen na čas, jak sama tvrdila! Ale roku 1815 jsme byli celou Evropou, která se shromáždila na vídeňském kongrese, slavnostně prohlášeni za britské poddané!

Ptám se vás, proč se Evropa míchala do věcí afrických provincií!

Domnívali jsme se, že Afrika je dosti velká, abychom v ní našli vlast

která by byla jen naše, opakuji, jen naše, a proto jsme opustili Kapskou kolonii a táhli jsme do neobydlených krajin na sever od ní. Nazývali nás Búry, to jest sedláky, nebo voortrekkery, to jest průkopníky. Sotvaže jsme obdělali půdu v těch krajinách, sotvaže jsme si namáhavě založili nezávislý stát, britská vláda zase prohlásila, že ta země patří jí - a to pod záminkou, že jsme anglickými příslušníky!Nastalo nám velké stěhování. Bylo to roku 1833. Znovu jsme se houfně hnuli. Na vozy tažené voly jsme naložili majetek, nářadí a obilí a znovu jsme se pustili na cestu dovnitř pouště.

V té době bylo území Natalu téměř úplně neobydlené. Jakýsi krvavý dobyvatel, jakýsi zuluský Attila jménem Čaka, tam vyhladil v letech 1812 až 1828 přes milión lidí. Jeho nástupce Dingan tam stále ještě šířil hrůzu a děs. Tento divošský král nám dovolil, abychom se usadili v kraji, kde jsou dnes města Durban a Port Natal.

Ale prohnaný Dingan nám to dovolil jen proto, že nás chtěl potají napadnout, až ve svém státě budeme mít blahobyt! Proto se každý ozbrojil, aby se mu postavil na odpor. Po neslýchaném úsilí, a mohu to směle říci, po velkých divech hrdinství ve více než sto bitvách, v kterých bojovaly po našem boku ženy i děti, podařilo se nám zachránit krajiny, zkropené naším potem a zbrocené naší krví.

Ale sotvaže jsme nadobro zvítězili nad černošským tyranem a zničili jeho moc, poslal guvernér Kapské provincie britské vojsko, aby obsadila území Natalu. To bylo roku 1842.

Jiní naši krajané, kteří se vystěhovali, dobyli Transvaalu a zničili vojsko tyrana Moselekace na řece Oranji. Těm také Britové zabrali novou vlast, za kterou zaplatili tolika utrpeními.

Konečně jsme dosáhli toho, že byla uznána naše nezávislost ve Svobodném státě oraňském. Královská proklamace, podepsaná dne 8. dubna 1854 královnou Viktorií, nám zaručovala svobodné vlastnictví našich zemí a právo vládnout si podle našeho způsobu. Zřídili jsme si tam republiku.

Griqualand byl její součástí. Tehdy jsem se zde usadil jako statkář, právě v tom domě, kde nyní jsme, se svou nebožkou ženou a dvěma dětmi. Ohradu na dobytek neboli kraal jsem si postavil právě tam, kde je důl, v němž pracujete. Za deset let sem přišel John Watkins a vystavěl si první chatrč. Tehdy ještě nebylo známo, že jsou zde diamanty. Proto po třicet let jsem se jen zřídka dostal k svému původnímu řemeslu.

Kolem roku 1867 se najednou rozšířila pověst, že v naší zemi jsou diamanty. Jeden Búr, který bydlel na březích řeky Hartu, nalezl diamanty dokonce i v trusu svých pštrosů a v hliněných zdech svého statku.

Anglická vláda ihned prohlásila, že jí Griqualand také patří.

V strašné epidemii roku 1870 jsem ovdověl a děti mi pomřely. Neměl jsem už odvahu jít si hledat novou vlast a založit si nový domov - byl to již šestý nebo sedmý za mého dlouhého života! Proto jsem zůstal v Griqualandu. Snad samojediný v této zemi jsem se nedal strhnout diamantovou horečkou, která se zmocnila všech lidí. Obdělával jsem dále svou zahrádku, jako kdyby nebylo na dostřel od mého domu objeveno diamantové naleziště Du Toit's Pan!

Ale jednoho dne jsem k svému úžasu spatřil, že v noci někdo zbořil zeď mé ohrady na dobytek, která byla podle zdejšího zvyku vystavěna z kamenů, a že ji přenesl o tři sta metrů blíže ke středu planiny. Na místě mé ohrady si vystavěl John Watkins, který si najal asi sto Kafrů, jinou ohradu. Souvisela s jeho původní ohradou a ohraničovala jako jeho vlastní majetek malý pahorek písčité a červenavé země, který byl až dosud mým nepopiratelným vlastnictvím.

Stěžoval jsem si na to Watkinsovi... Ale on se mi jen vysmál!

Hrozil jsem mu, že ho budu soudně stíhat... Vyzval mě, abych to jen zkusil!

Za tři dny se mi hádanka tohoto lupu vysvětlila. Pahorek, který mi původně náležel, obsahoval diamanty. John Watkins se o tom nejprve přesvědčil a potom rychle dal přemístit mou ohradu. Pak běžel do Kimberley a naleziště ohlásil u úřadů jako svůj majetek.

Žaloval jsem ho u soudu... Obětoval jsem na to voly, koně, ovce... Prodal jsem nakonec i nábytek a šaty... Zkrátka po roce všemožných zákroků, čekání, nadějí, které mi přinesly jen zklamání, útrapy a rozčilení, byla konečně otázka vlastnictví rozřešena odvolacím soudem, a to s konečnou platností, bez možnosti dalšího odvolání...

Prohrál jsem svou při. Nadto jsem se ještě octl na mizině. Soudní rozsudek oznamoval řádnou formou, že moje nároky nejsou opodstatněné, a protože se moje žaloba zamítá, soud prý nemůže přesně stanovit vzájemné právo soudících se stran, a je tedy nutno stanovit do budoucnosti přesné hranice jejich majetku. Rozhodl, že čára vedená po dvacátém pátém stupni východní délky podle greenwichského poledníku bude napříště hranicí pozemků náležejících sporným stranám. Půda ležící na západ od tohoto poledníku patří Johnu Watkinsovi, kdežto půda ležící na východ Jakubu Vandergaartovi.

K tomuto prapodivnému rozhodnutí došli soudci asi proto, že dvacátý pátý stupeň délky prochází na mapě krajiny napříč územím, kde ležela má ohrada na dobytek.

Ale důl byl bohužel na západ, a tak připadl Johnu Watkinsovi!

Důl se však stále ještě nazývá Vandergaart Kopje, jako by toto jméno mělo navěky zachovat vzpomínku na nespravedlivý rozsudek!"

ŽIVOT V TÁBOŘE

Takové řeči nebyly samozřejmě mladému inženýru příliš po chuti. Narážky na počestnost člověka, kterého stále ještě považoval za svého příštího tchána, se mu nijak nezamlouvaly. Umínil si, že názor Jakuba Vandergaarta na spor o diamantové pole bude pokládat za jakousi starcovu utkvělou myšlenku, ze které je nutno hodně slevit.

Jednoho dne se o této věci zmínil Johnu Watkinsovi. Statkář se místo odpovědi dal do smíchu, poklepal si ukazováčkem na čelo a potřásl hlavou, jako by říkal, že se starý Vandergaart stále víc a více mate na rozumu.

Cožpak není vskutku možné, že si vzal stařec, oslněný objevením diamantového pole, bezdůvodně do hlavy, že bylo původně jeho? Soudy mu ostatně nedaly za pravdu. Je nepravděpodobné, že by byli soudcové přijali za svůj názor nejméně odůvodněný. To si mladý inženýr stále opakoval, když se dověděl, co si o něm myslí Jakub Vandergaart. Chtěl se tak sám před sebou omluvit za to, že udržuje styky s Johnem Watkinsem.

Občas si Cyprián rád zašel ještě k jednomu sousedovi z tábora zlatokopů, a to k statkáři Matyáši Pretoriovi. Znali ho dobře všichni zlatokopové z Griqualandu a inženýr u něho nalézal burské prostředí v původní barvitosti.

Matyáši Pretoriovi bylo kolem čtyřiceti let; než se usadil v této krajině, dlouho se potuloval v rozsáhlém povodí řeky Oranje. Při tom kočovném životě nezhubl a nestal se tak podrážděným jako starý Jakub Vandergaart. Naopak tak ztloustl, že sotva chodil. Podobal se slonu.

Matyáš Pretorius téměř neustále seděl v ohromném dřevěném křesle, které si dal zvlášť zhotovit, aby mohlo pojmout jeho majestátní tělo. Jen zřídka vyjížděl ve svém vozíku s košatinou, do něhož byl zapražen obrovský pštros. Lehkost, s jakou běžec táhl tu strašnou tíhu, svědčila o nesmírné síle jeho svalů.

Matyáš Pretorius přijížděl obyčejně do tábora, aby tam s majiteli kantýn ujednal prodej zeleniny. Byl tam velmi oblíben, ale byla to obliba málo záviděníhodná. Byl totiž známý strašpytel, a proto mu zlatokopové rádi naháněli ze žertu strach vyprávěním nehorázných příběhů.

Jednou mu vyprávěli, že se Basutové a Zuluové chystají vtrhnout do země. Jindy mu zase namlouvali, že podle toho, co četli v novinách, se připravuje zákon, podle kterého bude potrestán smrtí každý obyvatel britských kolonií vážící více než sto padesát kilogramů. Nebo mu vyprávěli, že po cestě do Driesfontainu pobíhá vzteklý pes, takže ubohý Matyáš Pretorius, který se tamtudy vracel domů, hledal stále novou a novou záminku, aby mohl zůstat v táboře.

Ale největší hrůzu měl z toho, kdyby tak na jeho pozemcích objevili diamanty. Už předem si kreslil, co by se pak stalo! Chamtiví lidé vtrhnou do jeho zahrádky, zničí mu záhony a nakonec mu vyvlastní všechen majetek!

Jakmile ho přepadly tyto neblahé myšlenky, hned trnul smrtelnou hrůzou. Když spatřil nějakého zlatokopa, který náhodou zabloudil do blízkosti jeho domu, hned ztratil chuť k pití i k jídlu...! A přesto stále tloustl!

Nejvíce si ho v poslední době dobíral Hannibal Pantalacci. Tento zlý Neapolitán (tomu se mimochodem dobře dařilo, protože pro něho pracovali tři Kafři; však také nosil vpředu na košili ohromný diamant) zpozoroval slabost nešťastného Búra. Aspoň jednou za týden si neodpustil to potěšení, aby ze zlomyslnosti neprohlížel nebo nepřekopával půdu poblíž Pretoriova statku. Pretoriovy pozemky se táhly po levém břehu řeky Vaalu, asi tři kilometry od tábora; byla to naplavenina, která mohla zcela dobře obsahovat diamanty, ačkoli dosud nebylo po nich ani stopy.

Hannibal Pantalacci si při této nechutné komedii pokaždé stoupl před okna Matyáše Pretoria, aby ho dobře viděl. S sebou si přivedl několik kumpánů, aby společně užili frašky. Ubohý Pretorius, zpola schovaný za bavlněnými záclonami, sledoval s úzkostí každý jejich pohyb a pozoroval jejich posunky. Byl připraven běžet do stáje, zapřáhnout svého pštrosa a ihned ujet, kdyby někdo vnikl na jeho pozemky.

Jinou obětí špatných žertů Neapolitánových byl obyčejně, jak jsme již viděli, Číňan Li. Ten se také usadil ve Vandergaart Kopje. Otevřel si tam prádelnu; každý ví, že synové Nebeské říše rozumějí výborně tomuto řemeslu!

Ta známá červená bedna, která tolik zajímala Cypriána v prvních dnech jeho cesty z Kapského Města do Griqualandu, obsahovala jen samé kartáče, sodu, mýdlo a šmolku. Bystrý Číňan ani víc nepotřeboval, aby v takové zemi zbohatl.

Cyprián se neubránil smíchu, kdykoli potkal mlčenlivého, vážného Lia, jak nese svým zákazníkům velký koš prádla. Zato ho zlobilo, když viděl, jak je Hannibal Pantalacci na toho chudáka surový. Házel mu do prádelního hrnce lahvičky s inkoustem, natahoval mu přes dveře provaz, aby přes něj upadl, nebo ho připíchl nožem za šos blůzy k lavici, na které seděl. Zvláště pak nikdy neopominul, kdykoli se mu k tomu naskytla příležitost, kopnout ho do zadku s nadávkou: „Ty pohanský pse!“ Každý týden mu dal vyprat prádlo, ale jen proto, aby ho mohl potýrat. Nikdy se mu nezdálo prádlo dosti dobře vypráno, ačkoli Li pral a žehlil výborně. Když spatřil sebemenší záhyb, začal strašně zuřit a zbil Číňana, jako by to byl jeho otrok.

Takové hrubé žerty se prováděly v táboře; někdy však skončily neblaze. Když se například stalo, že byl na dole nějaký černoch obžalován z krádeže diamantu, všichni pokládali za svou povinnost, aby doprovodili viníka před soudce a předem ho řádně zmlátili. Když náhodou soudce viníka osvobodil, ty rány mu již nikdo nenahradil! Ale nutno podotknout, že k takovému osvobození docházelo zřídka. Soudce vynášel rozsudek rychleji, než by člověk snědl čtvrtku pomeranče se solí (to bylo nejoblíbenější jídlo v tomto kraji). Viník byl obyčejně odsouzen na dva týdny nucených prací nebo k dvaceti ránám devítiocasou kočkou.

Zato zlatokopové neradi odpouštěli zločin přechovávání ukradených věcí. Američan Ward, který přišel do Griqualandu v tu dobu jako mladý inženýr, těžce pykal za to, že koupil od jednoho Kafra několik diamantů. Podle zákona žádný Kafr nemůže mít ve vlastnictví diamanty, protože zákon zakazuje Kafrům je kupovat nebo těžit na svůj vrub.

Jakmile se tato zpráva rozšířila (bylo to právě večer, kdy celý tábor byl pohromadě), vrhl se zuřivý dav k viníkově kantýně, úplně ji vyplenil a zapálil. Jistě by byli Američana pověsili na šibenici, kterou již pro něho někteří ochotní lidé chystali, kdyby naštěstí nebylo přijelo včas dvanáct jízdních policistů. Ti ho zachránili a odvedli rovnou do vězení.

Násilnosti byly v táboře na denním pořádku. Bydleli tam lidé různých národností, prudcí a zpola divocí. Narážely tam na sebe všechny možné rasy. Touha po zlatě, opilství, suché podnebí, zklamání i jiné nepříjemnosti přispívaly k tomu, že lidé vzkypěli a na nic se neohlíželi. Při troše štěstí byli by snad klidnější a trpělivější!. Ale na jednoho, kterému se podařilo jednou za dlouhou dobu najít nějaký cenný diamant, připadly stovky lidí, kteří bídně živořili a sotva si vydělali na živobytí, když přímo neupadli do kruté bídy. Důl byl jako hrací stůl, kde sehrálo nejen o peníze, nýbrž také o čas, o námahu a o zdraví. A těch šťastných hráčů, jejichž špičák při kopání v dílcích ve Vandergaart Kopje vedla šťastná náhoda, bylo vskutku pramálo.

To viděl Cyprián čím dál tím jasněji. Často se sám sebe ptal, má-li dále pokračovat v této nevýnosné práci. A tu ho náhoda přivedla k jinému způsobu práce.

Jednoho dne narazil na skupinu asi dvanácti Kafrů, kteří přišli do tábora hledat zaměstnání.

Ti ubožáci pocházeli až z dalekých hor, oddělujících vlastní zemi Kafrů od země Basutů. Urazili podél řeky Oranje více než dvě stě čtyřicet kilometrů; kráčeli za sebou husím pochodem a živili se tím, co po cestě našli, to jest kořínky, bobulemi a kobylkami.

Byli strašně vyzáblí, podobali se spíše kostrám než živým tvorům. Měli hubené nohy, dlouhé obnažené trupy; kůže, podobná pergamenu, jako by pokrývala jen holou kostru, vysedlá žebra a propadlé tváře. Vypadali, že by měli spíše chuť na nějaký řízek lidského masa než na těžkou práci. Proto je také nikdo nechtěl najmout, a tak zůstali sedět na bobku na pokraji cesty, nerozhodní, smutní a úplně otupení strádáním.

Cyprián byl při pohledu na ně hluboce pohnut. Pokynul jim, aby posečkali; pak se vrátil do hotelu, kde se stravoval, objednal ohromný kotel kukuřičné mouky uvařené ve vodě a dal jej donést těm chudákům s několika krabicemi konzervovaného masa a dvěma lahvemi rumu. Potom se díval s radostí na to, jak se pustili do jídla. Byly to pro ně pravé hody. Člověk by byl řekl, že to jsou ztroskotanci, které po dvou týdnech hladu a strádání našli na voru. Jedli tak hltavě, že za necelou čtvrthodinu div nepraskli. V zájmu jejich zdraví bylo nutno hody ukončit, protože hrozilo nebezpečí, že se všichni jídlem udusí.

Jen jediný z těchto černochů, zřejmě nejmladší, s chytrou a oduševnělou tváří, byl při jídle poněkud zdrženlivý. A ten jediný kupodivu svému dobrodinci poděkoval, kdežto ostatní na to nepomyslili. Přistoupil k Cypriánovi, s prostoduchým půvabem ho uchopil za ruku a vložil si ji na svou kudrnatou hlavu.

„Jak se jmenuješ?“ otázal se ho nazdařbůh mladý inženýr, dojatý touto známkou vděčnosti.

Kafr znal několik anglických slov a odpověděl:

„Matakit.“

Jeho čistý a důvěřivý pohled se Cypriánovi zalíbil. Hned ho napadlo, že by mohl tohoto svalnatého mladíka najmout na práci ve svém dílci; a to byl nápad vskutku výborný.

Koneckonců, řekl si, vždyť to zde dělá každý! Ubohému Kafroví bude u mne lépe než u nějakého Pantalacciho!

„Přišel jsi, Matakite, hledat práci, není-liž pravda?“ otázal se ho.

Kafr pokynul, že ano.

„Chtěl bys pracovat u mne? Budu tě živit, dám ti nástroje a dvacet šilinků měsíčně!“

To byl pevný tarif. Cyprián věděl, že více nabídnout nemůže, aby proti sobě nepopudil všechny zlatokopy z tábora. Ale již myslel na to, že mu tu ubohou mzdu doplní nějakými šaty, kuchyňským nářadím a vším, co pokládají Kafrové za cenné. Místo odpovědi se Matakit usmál a vycenil dvě řady bílých zubů. Potom si znovu položil ruku svého ochránce na hlavu. Smlouva byla podepsána. Cyprián si nového sluhu hned odvedl k sobě. Vytáhl z kufru plátěné kalhoty, flanelovou košili a starý klobouk a dal je Matakitovi. Ubožák ani svým očím nevěřil. Mít hned po příchodu do tábora tak překrásný oblek - to přesahovalo i jeho nejsmělejší sny. Nevěděl, jak mu má vyjádřit svou vděčnost a radost. Poskakoval, smál se a plakal zároveň.

„Matakite, ty jsi, jak se zdá, dobrý chlapec!“ říkal Cyprián. „Vidím, že trošku rozumíš anglicky...! Nedovedeš také aspoň trošičku mluvit francouzsky?“

Kafr udělal záporný posunek.

„Dobrá, když je to tak, vyzývám tě, aby ses naučil francouzsky!“ pokračoval Cyprián.

A hned dal svému žákovi první lekci francouzštiny; říkal mu jména obyčejných předmětů a dával mu je opakovat.

Tu poznal Cyprián, že Matakit je nejen správný chlapec, ale že je také chytrý a má výjimečně dobrou paměť. Ani ne za dvě hodiny se naučil více než stu slůvkům a vyslovoval je dosti správně. Mladý inženýr byl překvapen jeho učenlivostí. Usmyslil si, že jí později použije.

Mladý Kafr potřeboval asi týden odpočinku a vydatné výživy, aby se vzpamatoval z únavy po cestě a mohl pracovat. Toho týdne využil nejen on sám, ale také jeho učitel tak dobře, že se Matakit nakonec vyjadřoval po francouzsku, sice nesprávně, ale přece celkem srozumitelně. Cyprián si dal hned od něho vypravovat jeho příběh. Byl velmi prostý.

Matakit neznal ani jméno své vlasti. Jen tolik může říci, že leží někde v horách, tam, kde vychází slunce, a že se tam žije velmi bídně. Protože chce zbohatnout, udělal to tak jako někteří bojovníci jeho kmene, kteří se vystěhovali; pustil se k diamantovým polím. Nač si zde chce vydělat? Prostě na červený kabát a kromě toho si chce nastřádat desetkrát deset stříbrných mincí. Kafrové totiž pohrdají zlatými penězi. Je to následek trvalého předsudku, který v nich vypěstovali první Evropané, když s nimi začali obchodovat.

A co chce Matakit s těmi stříbrnými penězi počít?

Nuže, nejprve si koupí červený kabát, pušku a prach. Pak se vrátí do svého kraalu. Tam si koupí ženu, která za něho bude pracovat, opatrovat krávu a obdělávat kukuřičné pole. Tak se z něho stane vážený člověk, velký náčelník. Všichni mu budou závidět pušku i majetek. Zemře stár a všemi vážen. To dá rozum.Cyprián dlouho přemýšlel, když vyslechl jeho prostinký životní plán. Má jej snad změnit, má rozšířit duševní obzor ubohého divocha a ukázat mu vyšší cíl, než je červený kabát a křesací puška? Nebo ho má raději ponechat v jeho dětské nevědomosti, aby tam ve svém kraalu dokončil život, jak po tom touží? Mladý inženýr se neodvažoval rozhodnout tu těžkou otázku; brzy však ji rozřešil sám Matakit.

Když se totiž mladý Kafr naučil základům francouzštiny, projevil neobyčejnou chuť učit se dále. Neustále se vyptával, chtěl vědět jméno každého předmětu, jak se ho užívá, i jeho původ. Pak ho plně zaujala četba, psaní a počítání. Byl vskutku nenasytný!

Cyprián se rázem rozhodl. Když viděl tak zřejmé nadání, nemohl váhat. Umínil si, že se bude s Matakitem každý večer hodinu učit. A tak po práci v dolech věnoval Kafr všechen svůj volný čas vzdělávání.

Slečna Watkinsová byla také dojata jeho nezvyklou horlivostí a začala s ním opakovat, čemu se naučil. Říkal si to ostatně celý den, ať už kopal motykou v dole, tahal nahoru vědra s hlínou nebo třídil kamení. Svou horlivostí nakazil i ostatní, takže jim práce v dole šla lépe od ruky než dříve. Pak Cyprián na doporučení Matakitovo najal ještě jednoho Kafra z jeho kmene, jménem Bardik. I jeho horlivost a chytrost byla úctyhodná.

Mladého inženýra potkalo pojednou štěstí: našel téměř sedmikarátový kámen. Ihned jej prodal tak, jak byl, za pět tisíc franků obchodníku s diamanty Nathanovi.

Byl to vskutku dobrý obchod. Zlatokopa, který by toužil jen po přiměřené odměně za práci, by to bylo uspokojilo. Ale Cyprián spokojen nebyl.

Kdybych měl každý druhý nebo třetí měsíc takovéhle štěstí, říkal si, byl bych na tom lépe? Jeden sedmikarátový

diamant mi nestačí, potřebuji tisíc nebo pět set takových kamenů... Jinak mi uteče slečna Watkinsová a dostane ji ten James Hilton nebo jiný sok, který nebude o nic lepší.

Takovým smutným myšlenkám se oddával Cyprián, vraceje se jednou po obědě za horkého, únavného a prašného dne do Kopje. Všude byl červený prach, který v diamantových dolech neustále víří a všecko oslepuje. Když přišel k jedné osamělé chatrči, ustrnul hrůzou.

Na oji volského vozu, postaveného ke zdi chatrče tak, že oj trčela ve vzduchu a zadní Část byla opřena o zem, visel člověk. Visel tam nehybně, s nataženýma nohama, s rukama visícíma dolů. Tělo viselo svisle v oslňujícím slunečním světle, tvořic s ojí dvacetistupňový úhel. Ta smutná podívaná Cypriána nejprve ohromila. Později byl však jat hlubokým soucitem, když poznal, že to tam mezi zemí a nebem visí Číňan Li, pověšený za svůj dlouhý cop.

Mladý inženýr se dlouho nerozmýšlel. Rychle se vyšplhal na konec oje, vzal chudákovo tělo do náručí, poněkud je pozdvihl, aby ho uchránil od uškrcení, a pak mu uřízl cop kapesním nožem. To všechno netrvalo déle než půl minuty.

Když to udělal, pomalu se sešplhal a uložil své břemeno do stínu chatrče. Přišel v pravý čas. Li ještě nevystydl. Srdce mu slabounce bilo. Brzy otevřel oči; jakmile uviděl světlo, kupodivu přicházel k sobě.

Po tom zachránění nebylo na nehybné tváři ubožákově vidět ani hrůzu,

ani úžas. Vypadal, jako by se právě probudil z lehkého spánku.

Cyprián mu vlil do úst několik kapek vody smíšené s octem, kterou nosil v polní láhvi.

„Můžete již mluvit?“ otázal se Lia bezděky. Ani si nevzpomněl, že mu snad Číňan nerozumí.Ten pokynul hlavou, že ano.

„Kdo vás tam pověsil?“

„Já,“ odpověděl Číňan a tvářil se, jako by si myslil, že na tom není nic zvláštního nebo nesprávného.

„Vy...? Vždyť jste se, nešťastníce, pokusil o sebevraždu...! A proč?“

„Liovi bylo příliš horko...! Li se nudil...!“ odpověděl Číňan.

A hned zase zavřel oči, jako by se chtěl vyhnout novým otázkám. Cyprián si najednou s úžasem uvědomil, že s ním rozmlouvá francouzsky.

„Vy umíte také anglicky?“ pokračoval.

„Ano,u odpověděl Li a pootevřel víčko.

Vedle malého tupého nosu vypadaly jeho oči jako dvě šikmé knoflíkové dírky. Cypriánovi se zdálo, že je v tom pohledu zase trochu té ironie, kterou u Lia zahlédl po cestě z Kapského Města do Kimberley.

„To jsou hloupé důvody,“ řekl mu přísně. „Člověk nepáše sebevraždu, protože je mu příliš horko...! Mluvte se mnou vážně...! Za tím něco vězí; sázím se, že vám zase něco spískal ten Pantalacci!“

Číňan sklopil hlavu.

„Chtěl mi uříznout cop,“ pravil tišeji. „Za pár dní by se mu to jistě podařilo!“

>

Vtom zpozoroval Li, že Cyprián drží jeho cop v ruce. Tak zjistil, že se neštěstí, kterého se nade všechno bál, již stalo.

„Oh pane...! Cože...! Vy... vy jste mi jej uřízl...!“ vykřikl srdcervoucím hlasem.

„Musel jsem to, příteli, udělat, abych vás mohl odvázat!“ odpověděl rozhodně Cyprián. „Vždyť proto vám, hrome, na ceně netibude...! Jen se uklidněte...!“

Číňan byl nad ztrátou copu všecek zoufalý. Aby se snad znovu nepokusil o sebevraždu, vzal ho Cyprián s sebou do své chatrče.

Li šel poslušně za ním. Sedl si se svým zachráncem, vyslechl trpělivě Cypriánovo kázání a slíbil mu, že se už nepokusí o sebevraždu. Když vypil šálek horkého čaje, vyprávěl mu stručně o svém životě.

Narodil se v Kantonu. Obchodu se vyučil u jedné anglické firmy. Pak odešel na Cejlon, odtamtud do Austrálie a konečně do Afriky. Nikde se na něho neusmálo štěstí. Praní prádla mu v diamantovém kraji vynáší zrovna tak málo jako dvacet jiných řemesel, která se pokusil provozovat. Avšak největší strach má z Pantalacciho. Ten člověk mu nahání smrtelnou hrůzu. Nebýt jeho, snad by se Li se svým těžkým životem v Griqualandu přece jen spokojil! Zkrátka chtěl ukončit svůj život, aby se vyhnul pronásledování.

Cyprián chudáka potěšil a slíbil mu, že se ho proti tomu Neapolitánovi zastane, dal mu vyprat všechno prádlo, které poshledával, a propustil ho domů. Byl přesvědčen, že již nebude naříkat nad svým copem.

A víte, jak se to mladému inženýrovi podařilo? Prostě, ale vážně prohlásil Liovi, že provaz z oběšence přináší štěstí, a když má teď jeho cop v kapse, jistě ho už smůla opustí.

„Aspoň mi jej už Pantalacci neustřihne.“

Touto úvahou, vskutku čistě čínskou, se Li nadobro vyléčil.

ZÁVAL

Už padesát dní nenašel Cyprián ve svém dole žádný diamant. Není divu, že se mu řemeslo zlatokopa čím dále tím více znechucovalo. Je to marná práce, říkal si, když nemá člověk dosti peněz na pořádný prvotřídní dílec a nemůže si na práci zjednat aspoň tucet Kafrů.

A tak jednou ráno pustil do dolu jen Mátakita a Bardika s Tomášem Steelem a sám zůstal ve stanu. Chtěl odepsat svému příteli Faramondu Barthésovi. Ten mu nedávno poslal o sobě zprávy prostřednictvím jednoho obchodníka se slonovinou, který tamtudy projížděl do Kapského Města.

Faramond Barthés byl svým loveckým a dobrodružným životem přímo nadšen. Zabil již tři lvy, šestnáct slonů, sedm tygrů, velmi mnoho žiraf a antilop, drobnou zvěř ani nepočítaje.

„Po způsobu dávných dobyvatelů,“ psal, „žiím i já válku válkou. Z výtěžku lovu si vydržuji menší expediční sbor, který mě doprovází. Mimoto vydělám hodně peněz prodejem kožešin a slonoviny a směnným obchodem s kaferskými

kmeny.“

Dopis končil takto:

„Nechtěl by sis za mnou vyjet k řece Limpopu? Dorazím tam koncem příštího měsíce; potom se po jejím toku pustím až k zálivu Delagoa a odtamtud po moři do Durbanu. Až tam jsem totiž slíbil dovést své Basuty... Opusť tedy na několik měsíců ten svůj hrozný Griqualand a přijeď za mnou...“

Cyprián pročítal dopis už poněkolikáté, když vtom zaslechl strašnou ránu. V celém táboře nastal hrozný zmatek. Cyprián vyběhl ze stanu. K dolu se hnal poplašený hlouček zlatokopů.

„Něco se tam zřítilo!“ křičeli ze všech stran.

Noc byla totiž ledově chladná, zato předešlého dne bylo neobvyklé parno. Takovým rychlým střídáním teploty se Vrstvy otevřeného dolu smršťují a pak nastane často neštěstí.

Cyprián uháněl ke Kopje. Když tam doběhl, spatřil na vlastní oči, co se stalo.

Ohromný kus půdy, vysoký aspoň šedesát metrů a dlouhý asi dvě stě metrů, se roztrhl kolmo vedví. Vznikla tak velká trhlina, podobná trhlině ve stržené pevnostní zdi. Několik tisíc centů drobného kamení se utrhlo, zřítilo se na dílce a zasypalo je pískem, sutí a kamením. Všechno, co bylo v té chvíli nahoře, lidé, vozíky, všechno se zřítilo a leželo v hloubce. Naštěstí neslezli ještě všichni do dolních částí dolu. Jinak by byla sesutá země pohřbila polovinu tábora.

Cyprián si hned vzpomněl na svého společníka Tomáše Steela. Brzy ho však k své radosti spatřil mezi těmi, kdo tam stáli na okraji trhliny a zjišťovali rozsah neštěstí. Hned se k němu rozběhl.

„Ano, my jsme z toho vyvázli!“ řekl Lancashiřan a stiskl mu ruku.

„A co Matakit?“ otázal se Cyprián.

„Ten ubožák je tam dole!“ odpověděl Tomáš Steel a ukázal na sesutou půdu, která se sesypala na jejich společný majetek. „Právě jsem ho poslal dolů a čekal jsem, až naplní první vědro zemí a pošle mi je. A vtom se stalo to neštěstí!“

„Ale vždyť tu nemůžeme jen tak zůstat a nic nedělat! Musíme se pokusit o jeho záchranu!“ vzkřikl Cyprián. „Snad ještě žije!“Tomáš Steel zavrtěl hlavou.

„Že by ještě žil pod patnácti nebo dvaceti tunami země, to je málo pravděpodobné,“ řekl. „Ostatně než by se to odklidilo, trvalo by to aspoň deseti lidem dva tři dny.“

„Na tom nezáleží!“ odpověděl rozhodně mladý inženýr. „Nikdo o nás nesmí říci, že jsme v tom hrobě nechali člověka pohřbeného a ani se nepokusili ho odtamtud vytáhnout!“

Bardikovým prostřednictvím se pak obrátil na jednoho Kafra a oznámil mu, že každému, kdo by chtěl pracovat na vyklizení jeho dílce, nabízí plný denní plat ve výši pěti šilinků. Ihned se přihlásilo asi třicet domorodců. Rychle se dali do práce. O špičáky, motyky a lopaty nebyla nouze. Připravili vědra, lana i vozíky. I bílí zlatokopové se sami nabídli, že pomohou, jakmile se dověděli, že se má zachránit chudák, kterého pohřbila sesutá země. Svou horlivostí strhl Cyprián i Tomáše Steela; ten se odhodlal řídit záchranné práce.

Do poledních hodin vytáhli několik tun písku a kamení, nakupeného na dně dílce. Ve tři hodiny vyrazil Bardik chraplavý výkřik: pod svou motykou zpozoroval černou nohu, která vyčnívala ze země.

S dvojnásobným úsilím pokračovali v práci a za několik minut vykopali celé Matakitovo tělo. Nešťastný Kafr ležel nehybně na zádech a vypadal jako mrtev. Zvláštní náhodou mu kožené vědro, kterého používal při práci, přikrylo obličej, takže se utvořila jakási maska. Cyprián si toho hned všiml a napadlo ho, že by snad nešťastníka mohli ještě přivést k životu. Příliš slibné to nebylo. Srdce už mu netlouklo, kůži měl chladnou, údy strnulé, ruce zkroucené agónií; také obličej měl už sinale bledý, jak bývá u černochů, a křečovitě stažený, protože se chudák dusil.

Cyprián neztrácel naději. Dal přenést Matakita do chatrče Tomáše Steela, která byla nejblíž. Položili ho na stůl, kde se obyčejně třídil písek. Cyprián ho důkladně třel a mačkal mu hrudník, jako když se na utopenci zavádí umělé dýchání. Cyprián věděl, že se to osvědčuje při každém zadušení. Nic jiného dělat nemohli, protože nebylo vidět žádnou ránu, zlomeninu ani jiné vážné zranění.

„Podívejte se, pane Méré, ještě drží v ruce kus hlíny!“ poznamenal Tomáš Steel, který ze všech sil třel Matakitovo velké černé tělo.

A ten hodný chlapec z Lancashiru se do toho obul! Ani kdyby byl leštil olejem hřídel parního stroje o dvanácti stech koních, nemohl si počínat rázněji. A jeho úsilí brzy přineslo ovoce. Smrtelná strnulost mladého Kafra ponenáhlu mizela. Teplota kůže mu značně stoupla. Cyprián se skláněl nad jeho srdcem a číhal na sebemenší známku života; najednou ucítil pod rukou jemný záchvěv. Viděl v tom dobré znamení.

Známek života stále přibývalo. Objevil se opět puls. Lehkým vdechnutím se Matakitovi téměř neznatelně pozdvihla hruď. Na silnějším vydechnutí pak už bylo znát, že tělo ožilo.

Najednou se to velké černé tělo, donedávna zcela nehybné, otřáslo od hlavy až k patě dvojím mocným kýchnutím. Matakit otevřel oči, vydechl a nabyl vědomí.

„Hurá, hurá! Kamarád je už mimo nebezpečí!“ vzkřikl Tomáš Steel, celý zpocený. Ihned přestal Matakita třít. „Jen se podívejte, pane Méré, stále ještě nechce pustit ten kus hlíny, který svírá v křečovitě sevřených prstech!“

Mladý inženýr měl jiné starosti než se pozastavovat nad takovou hloupostí. Dal nemocnému lžíci rumu a podepíral ho, aby mu ulehčil dýchání. Když se pak Matakit úplně vzpamatoval, zabalil ho do přikrývek a přenesl s několika lidmi, kteří se sami nabídli, do svého bytu.Tam uložil ubohého Kafra na postel. Bardik mezitím uvařil Matakitovi šálek čaje. Za čtvrt hodiny usnul Matakit pokojným spánkem. Byl zachráněn.

Cypriána hřála v srdci nevýslovná radost, jakou pocítí každý člověk, který zachrání před smrtí lidský život. Tomáš Steel a jeho pomocníci, vyprahlí po těch dlouhých lékařských zákrocích, šli oslavit svůj úspěch rovnou do nejbližší kantýny a zapít jej proudy piva. Cyprián zůstal s knihou v ruce u Matakita a četl. Jen občas se podíval na spícího černocha jako otec, který bdí nad spánkem uzdravujícího se syna.

Od té doby, co Matakit vstoupil do služeb Cypriánových (bylo tomu už šest neděl), byl s ním mladý inženýr naprosto

spokojen, ba přímo nadšen. Jeho inteligence, učenlivost a horlivost v práci byly nedostižné. Byl poctivý, hodný, úslužný, mírný a veselý. Žádná práce ho nemrzela, žádná nesnáz ho neodradila. Cyprián si musil někdy přiznat, že s takovými vlastnostmi by musel každý Francouz dosáhnout význačného postavení ve společnosti. A takové vzácné nadání se tajilo pod černou kůží a kudrnatou lebkou obyčejného Kafra!

Ale přece jen měl Matakit jednu vážnou chybu. Vyplývala zřejmě z jeho původního vychování a z drsných mravů, které vládly v jeho vesnici. Máme to na něho říci? Matakit tu a tam kradl, ač téměř nevědomky. Když se mu něco zalíbilo, hned si to s jakousi samozřejmostí přisvojil. Když mu na to jeho zaměstnavatel přišel, marně mu dělal přísné výtky. Marně mu hrozil, že jej propustí, jestliže ho ještě jednou přistihne při krádeži. Matakit sliboval, že už to víckrát neudělá, plakal, prosil za odpuštění, ale jakmile se druhý den naskytla vhodná příležitost, začal znovu.

Kradl obyčejné věci, které neměly žádnou zvláštní cenu. Nejvíc ho pokoušely věci téměř bezcenné: nůž, kravata, držátko na tužku a jiné drobnosti. Cypriána přesto mrzelo, že u člověka tak sympatického nachází takovou chybu.

Počkejme... Doufejme...! říkal si. Snad se mi přece jen podaří přesvědčit ho, jak je krádež ošklivá.

Když se tak Cyprián díval na spícího, přemýšlel o těch podivných rozporech, které vyplývaly z dřívějšího Matakitova života mezi divochy jeho kmene.

Za soumraku se mladý Kafr probudil. Byl svěží a čilý, jako by ani nebyl dvě tři hodiny v hlubokém bezvědomí. Vyprávěl, co se mu stalo.

Vědro, které se mu náhodou přimáčklo na obličej, a dlouhý žebřík, který se nad ním vzpříčil, zachytily náraz zřícené hlíny a dosti dlouho ho chránily od úplného zadušení, protože mu v tom podzemním vězení zůstala malá zásoba vzduchu. Záhy si to uvědomil a všemožně se snažil, aby se vzduchem vydržel. Dýchal jen v dlouhých přestávkách. Ale ponenáhlu se vzduch kazil. Matakit cítil, jak se mu smysly kalí. Nakonec upadl do jakéhosi těžkého spánku, plného úzkostných snů; časem se probouzel a usilovně se pokoušel nadýchnout trochu vzduchu. Potom všechno kolem zmizelo. Nevěděl už, co se s ním děje. Byl mrtev... A nyní se vskutku vracel z náručí smrti.

Cyprián ho nechal chvíli mluvit. Pak mu dal napít a najíst; nakonec jej přes jeho odpor přinutil, aby ještě celou noc zůstal v posteli, do které ho položil. Když už si byl zcela jist, že nebezpečí minulo, odešel od něho na obvyklou návštěvu k panu Watkinsovi.

Mladý inženýr zatoužil povědět Alici o svých dojmech za celý den. Chtěl se ji zmínit o tom, že se mu dolování protiví a po té neblahé ranní nehodě že se jeho odpor k dolování ještě zvýšil. Hnusilo se mu, že má znovu vystavovat nebezpečí Matakitův život jen proto, že se snad náhodou najde několik malých diamantů. Že já sám tu práci dělám, budiž! říkal si. Ale nutit toho nešťastného Kafra, který mi není ničím povinován, aby to dělal za bídnou mzdu, to je prostě ohavné!Řekl dívce, proč je tak znechucen a pobouřen. Zmínil se jí o dopise od Faramonda Barthése. Neudělal by vskutku lépe, kdyby poslechl rady svého přítele? Co ztratí, když odejde na břeh Limpopa a pokusí se o lovecké štěstí? Bude to jistě ušlechtilejší než se rýpat v zemi jako nějaký lakomec nebo platit několika chudákům, aby se v ní kvůli němu rýpali oni.

„Co si o tom myslíte, slečno Watkinsová?“ otázal se. „Vy jste tak rozumná, moudrá a praktická. Poraďte mi! Mám toho věru zapotřebí. Pozbyl jsem duševní rovnováhy. Potřebuji přátelskou ruku, která by mi ji vrátila.“

Mluvil zcela upřímně. Měl z toho radost (sám nevěděl proč, jinak byl obyčejně zdrženlivý), že se může své jemné a půvabné důvěrnici zmínit o své neblahé nerozhodnosti.

Mluvili už dlouhou chvíli francouzsky a jejich hovor byl stále důvěrnější. John Watkins vykouřil třetí dýmku a dávno usnul. Bylo mu zřejmě docela jedno, co si ti mladí lidé povídají, ať už anglicky nebo v nějaké jiné řeči. Alice vyslechla Cypriána s hlubokým zaujetím.

„Co mi dnes říkáte,“ odpověděla, „to si už, pane Méré, dávno myslím. Nechápu, jak může takový život těšit inženýra a vědce, jako jste vy! Vždyť se zpronevěřujete sobě i vědě! Věnovat drahocenný čas nádenické práci, kterou obyčejný Kafr nebo praobyčejný Hotentot dovede lépe než vy? Věřte mi, to není správné!

Stačilo jediné slovo a Cyprián mohl rázem dívce vysvětlit tu záhadu, která ji tak udivovala a zarážela. Kdož ví, zda sama trochu nepřeháněla svůj nesouhlas, aby ho donutila k přiznání...? Ale Cyprián se zapřísáhl, že si to tajemství nechá pro sebe. Proto by byl pohrdal sám sebou, kdyby je vyslovil. Přiznání mu tedy nepřešlo přes rty.

Slečna Watkinsová pokračovala:

„Jestliže vám, pane Méré, tolik záleží na tom, abyste našel diamanty, proč je raději nehledáte tam, kde je snáze najdete - ve své zkumavce? Jakže! Jste chemik, víte lépe než kdo jiný, co vlastně jsou ty prokleté kameny, kterým se přikládá tak velká cena, a vy je hledáte nevděčnou mechanickou prací? Znovu opakuji, co jsem již řekla: Kdybych byla na vašem místě, snažila bych se spíše diamanty vyrobit a nepokoušela bych se najít je už hotové!“

Alice mluvila s takovým nadšením a s takovou důvěrou ve vědu i v Cypriána, že mu srdce okřálo, jako by se vykoupalo v čerstvé rose.

Naneštěstí se John Watkins zrovna probral z dřímoty a zeptal se, co je nového ve Vandergaart Kopje. Nezbývalo než mluvit opět anglicky a té půvabné důvěrné rozmluvy zanechat. Kouzlo zmizelo.

Ale semeno padlo do dobré půdy a vzklíčilo. Cestou domů myslil mladý inženýr na ta blouznivá, a přece jen správná slova, která slyšel z úst slečny Watkinsové. Neviděl v nich nic neuskutečnitelného. Všechno ustoupilo před ušlechtilostí, důvěrou a opravdovou láskou, kterou v nich cítil.

A koneckonců, pročpak ne ? říkal si. Výroba diamantu, která se snad kdysi zdála utopií, stala se už dnes do jisté míry skutkem! Frémy a Peil v Paříži vyrobili rubín, smaragd a safír, jsou to jen různě zbarvené krystaly kysličníku hlinitého! Tear a M. J. Ballantine Hannay z Glasgowa vyrobili roku 1880 krystaly uhlíku se všemi vlastnostmi diamantu, jenže mají jednu chybu: jsou strašně drahé, přijdou dráž než přírodní diamanty z Brazílie, Indie, Griqualandu. Do obchodu se nehodí. Když už se nalezlo vědecké řešení této otázky, její řešení průmyslové nemůže být daleko! Proč se o ně

nepokusit...? Učenci, kterým se to dosud nepovedlo, jsou teoretikové, kabinetní a laboratorní vědci. Nestudovali diamant na jeho nalezišti, na místě, takřka v jeho kolébce. Využiji nejen výsledků jejich prací a jejich zkušeností, ale také svých! Vykopal jsem diamant vlastníma rukama. Probádal jsem důkladně půdu, v níž se vyskytuje, a provedl její chemický rozbor. Může-li se někomu s trochou štěstí podařit, že překoná poslední překážky, pak jen mně...! Jistě to budu já!

Cyprián si to opakoval znovu a znovu a přemýšlel o tom celou noc.

Brzy se rozhodl. Druhý den ráno oznámil Tomáši Steelovi, že prozatím nechce pracovat ve svém dílci ani na něj platit. Dohodl se s ním, že se rád zřekne své účasti na dílci, jestliže se najde nějaký kupec. Potom se zavřel do své laboratoře a přemýšlel o novém plánu.

VELKÝ POKUS

Když dělal Cyprián svoje skvělé výzkumy o rozpustnosti pevných těles v plynech (těmito výzkumy se zabýval celý předešlý rok), zpozoroval, že některé hmoty, jako kysličník křemičitý a kysličník hlinitý, které jsou nerozpustné ve vodě, rozpouštějí se ve vodních parách pod velkým tlakem a za velmi vysokých teplot. Nejprve se tedy rozhodl, že se pokusí najít nějaký plyn, v kterém by se rozpustil uhlík; pak jej dá zase vykrystalizovat.

Ale všechny ty pokusy nevedly k cíli a po několika týdnech mu nezbylo než „nabít jiné dělo“.

„Nabít jiné dělo“ je zde jen obrazně řečeno, ačkoli, jak uvidíme, dělu tu jakási úloha připadne.

Z různých obdob mladý inženýr usuzoval, že se snad diamant v nalezišti vytváří podobným způsobem jako síra v solfatárách. Jak známo, síra vzniká polookysličením sirovodíku; zčásti se promění v kyselinu siřičitou a zbytek se usazuje jako krystaly na stěnách solfatáry.

Kdo ví, říkal si Cyprián, nejsou-li ložiska diamantů podobné útvary jako solfatáry? Když tam s vodou a naplaveninami zřejmě vniká směs vodíku a uhlíku v podobě bahenních plynů, proč by nemohlo okysličení vodíku spolu s částečným okysličením uhlíku způsobit krystalizaci nadbytečného vodíku?

Od této myšlenky byl pro chemika jen krok k tomu, aby vyvolal pomocí kyslíku obdobnou, ale umělou reakci na nějakou jinou hmotu. Cyprián se rozhodl, že se o to ihned pokusí.

Nejprve bylo nutno vymyslit takový pokus, aby se svými podmínkami co nejvíce blížil podmínkám, ve kterých podle Cypriánovy teorie vznikají přírodní diamanty. Dále bylo nutno, aby tyto umělé podmínky byly co nejjednodušší. Všechno velké, co se vytváří v přírodě nebo v umění, je vždy prosté. Co je prostšího než nejkrásnější lidské objevy- kompas, knihtisk, parní stroj, telegraf?

Cyprián vybral sám z dolu hlínu, o které byl přesvědčen, že se na jeho pokus zvlášť hodí. Uhnětl z ní hustou kaši a pečlivě jí vymazal ocelovou trubku dlouhou asi půl metru, silnou asi pět centimetrů a o průměru šesti centimetrů.

Trubka byla původně součástí vysloužilého děla, jež inženýr koupil v Kimberley u pluku dobrovolníků, který byl rozpuštěn po skončené výpravě proti okolním kaferským kmenům. Dělo, které mu podle jeho pokynů rozřezal ve své dílně Jakub Vandergaart, posloužilo dobře k chystanému pokusu: bylo dosti pevné, aby odolalo ohromnému tlaku zevnitř.

Nejprve Cyprián trubku na jednom konci uzavřel, pak do ní vložil úlomky mědi, vlil do ní asi dva litry vody a naplnil ji bahenním plynem. Nakonec ji pečlivě zatmelil a na obou koncích zašrouboval kovovou zátkou tak, aby odolala jakémukoli tlaku.

Přístroj byl hotov. Zbývalo jenom zahřát ho na vysokou teplotu.

Vložil ho do velké pece se zvratným plamenem. Tu pak vytápěl ve dne v noci celé dva týdny, až byl přístroj rozpálen do bělá. Trubice i pec byly pokryty silnou vrstvou ohnivzdorné hlíny, aby se v nich udržela co největší teplota a aby se po vyhasnutí pece velmi zvolna ochlazovaly. Celé to zařízeni se nápadně podobalo velkému úlu nebo eskymácké chýši.

Matakit mohl nyní prokázat svému zaměstnavateli platné služby. S neobyčejnou pozorností sledoval všechny přípravy. Když zvěděl, že se má vyrobit diamant, horlivě se snažil přispět ke zdaru pokusu. Brzy se naučil udržovat oheň, takže nakonec se na něho mohl Cyprián zcela spolehnout.

Těžko si představit, jak se tyto prostinké přípravy protáhly a jak byly obtížné. Ve velké laboratoři v Paříži by se provedly za dvě hodiny. Cypriánovi to trvalo celé tři týdny, než svou myšlenku v tomto polodivokém kraji jakžtakž uskutečnil. A to ještě měl mimořádně příznivé okolnosti, protože našel včas nejen to staré dělo, nýbrž také uhlí, které k tomu potřeboval. Toto palivo bylo v Kimberley tak vzácné, že je musel objednat najednou u tří velkoobchodníků, aby ho dostal aspoň tunu.

Když byly konečně všechny nesnáze překonány a pod pecí zapálen oheň, Matakit dostal za úkol, aby jej neustále udržoval.

Toť se ví, mladý Kafr byl na svůj úkol velmi pyšný. Nebyla to pro něho žádná novinka, protože se dříve, dokud ještě žil mezi příslušníky svého kmene, jistě častěji zabýval kuchyní, ovšem zcela jinou: čarodějnickou.

Cyprián totiž už několikrát zjistil, že se Matakit od té doby, co vstoupil do jeho služeb, u ostatních Kafrů těší pověsti kouzelníka. Všechno jeho kouzelnické umění se skládalo z několika tajemství lidového ranhojičství a ze dvou tří kouzelnických kousků, kterým se naučil už od otce. Ale přece sek němu chodili radit o skutečných i domnělých nemocech a žádali ho, aby jim vyložil sny anebo aby urovnal jejich spory. Matakit nikdy nepřišel do rozpaků, vždycky dovedl sestavit recept, dát předpověď anebo rozhodnout spor. Recepty byly často podivné a rozhodnutí trochu

zvláštní, ale jeho krajané si víc nežádali. Čeho bylo ještě třeba? Připomeňme ještě, že křivule a lahvičky, mezi nimiž se v laboratoři mladého inženýra pohyboval, a k tomu ještě ty záhadné pokusy, při nichž směl pomáhat, jeho vážnost ještě zvýšily.

Cyprián se někdy neubránil smíchu nad tím, jak důležitě se ten chlapík tváří, když dělá topiče nebo preparátora, když hází do pece uhlí a prohrabává oheň nebo opražuje zkumavky a tyglíky. A přece i v této vážnosti bylo něco dojímavého: byl to dětinský výraz úcty, kterou vzbuzovala věda u tohoto prostého, ale nadaného a poznání chtivého člověka.

Matakit si také rád zaskotačil a zažertoval, zvláště když u toho byl Li. Byli sice různého původu, ale přece se velmi sblížili už tím, že Číňan často chodil do Watkinsova statku. Oba uměli obstojně francouzsky, oba byli Cypriánovi vděčni za to, že je zachránil od jisté smrti. Není divu, že k sobě přilnuli upřímnou náklonností, jež se brzy proměnila v přátelství.

Mezi sebou nazývali Li a Matakit mladého inženýra dojemným a prostým jménem, jasně vyjadřujícím cit, který k němu chovali. Říkali mu „tatínek“ a nemluvili o něm jinak než s obdivem a oddaností.

Svou oddanost projevoval Li Cypriánovi tím, že mu pral a žehlil prádlo neobyčejně pečlivě. Matakit zase vykonával rozkazy svého zaměstnavatele s přesností a důkladností přímo nábožnou.

Ale někdy oba přátelé ze samé horlivosti, aby udělali „tatínkovi“ radost, zašli příliš daleko.

Tak nacházel Cyprián na stole (jídal teď doma) ovoce a pamlsky, které si neobjednal a jejichž původ mu byl záhadný, protože nebyly zapsány na účtech dodavatelů. Nebo zase dostal z prádelny zčistajasna košile se zlatými knoflíky neznámého původu. Kromě toho každou chvíli se Cypriánovo zařízení rozhojnilo o elegantní a pohodlnou židli, o vyšívaný polštář, o pardálí kůži nebo o nějaký cenný ozdobný předmět.

Když se na to Cyprián vyptával Lia nebo Matakita, odpovídali vyhýbavě:

„Já nevím...! To já ne...! Co je mi po tom...?“

Cyprián by jim byl rád tyto úsluhy uznal. Ale bylo mu to nepříjemné; říkal si, že nejsou z čistého pramene. Nejsou snad nakonec za pět prstů? Ale tyto domněnky se mu nikdy nepotvrdily. Ať pátral jak chtěl, odkud ty prapodivné přírůstky pocházejí, nic nevyšetřil.

Matakit a Li si za jeho zády vyměňovali podezřelé úsměvy, šibalské pohledy a tajemná znamení, která zřejmě znamenala:

„Ach! Copak tatínek...! Ten si hned myslí bůhvíco!“

Cyprián měl ostatně jiné, vážnější starosti. John Watkins se podle všeho rozhodl provdat Alici. V poslední době se u něho začali scházel četní nápadníci. Každý večer tam bylo vidět nejen Jamese Hiltona, ale také všechny svobodné zlatokopy, kterým podle statkářova názoru úspěchy v hledání diamantů propůjčovaly žádoucí vlastnosti zetě, jak on o něm snil. Zval je k sobě na večeři a představoval je dceři, aby si z nich vybrala.

Byl mezi nimi také Němec Friedel a Neapolitán Pantalacci. Ti dva měli v celém táboře ve Vandergaart Kopje největší štěstí. Vážnost, která provází úspěch, jim nechyběla ani v táboře, ani ve Watkinsově statku. Od té doby, co se Friedelovo jmění rozrostlo na několik tisíc liber šterlinků, byl ještě škrobenější a velkopanštější. Hannibal Pantalacci se proměnil v koloniálního hejska; blýskal se zlatými řetízky, prsteny, diamantovými jehlicemi a nosil bílé plátěné šaty, od kterých se tím více odrážela jeho žlutá a nezdravá pleť.

Marně však se ten směšný panák pokoušel bavit Alici svým šaškovstvím, svými neapolskými písničkami a svým hraním na světáka. Nedávala před ním sice najevo zvláštní odpor, protože dobře věděla, proč k nim chodí, ale nerada ho poslouchala a nikdy se nesmála jeho hloupým vtipům a kejklům. Nevěděla, co je to mravní bída, a nechápala tedy, o čem to před ní mluví. Viděla v něm jen praobyčejného cizího člověka, stejně nudného, jako byli ostatní hosté. Cypriánovi to neušlo. Jak strašně by trpěl, kdyby s tím žvanilem ráda mluvila ta, kterou choval v takové úctě a lásce!

Trpěl by tím více, že mu hrdost brání, aby to dal vůbec najevo. Bylo by pro něho nedůstojné tupit před slečnou Watkinsovou toho nehodného soka. Jaké má na to právo? Jak ho může on odsuzovat? Vždyť Hannibala Pantalacciho vůbec nezná.. Soudí o něm příkře jen z jakéhosi pudového odporu. Co si o něm myslí,bylo by směšné dokazovat. Cypriánovi to bylo jasné. Už proto by byl nešťasten, kdyby se mu jen trochu zdálo, že Alice tomu člověku věnuje třeba i nepatrnou pozornost.

Ponořil se vášnivě do práce, která ho zaměstnávala ve dne v noci. Nepodaří-li se mu první pokus, zkusí další. Měl v zásobě ne deset, ale dvacet různých pokusů, jak vyrobit diamant. Nestačily mu nové teorie a vzorce, jimiž po celé hodiny popisoval své zápisníky. Stále běhal k diamantovému poli pro nové a nové vzorky kamení a půdy, s neúprosnou přesností znovu začínal stokrát provedené rozbory, aby nevznikl žádný omyl. Čím větší nebezpečí mu hrozilo, že nedostane slečnu Watkinsovou, tím usilovněji nasazoval všechny síly, aby je odvrátil.

Ale přece jen si sám dost nedůvěřoval a o načatém pokusu se před dívkou slovem nezmínil. Slečna Watkinsová věděla jen tolik, že se podle její rady vrátil k chemii, a byla tomu ráda.

PŘEKVAPENI

Byl to velký den, kdy měl pokus skončit. Již dva týdny neudržovali oheň. Pec se pomalu ochlazovala. Cyprián se domníval, že uhlík snad už vykrystalizoval (pokud to za těch podmínek bylo vůbec možné). Rozhodl se tedy, že odstraní vrstvu hlíny, kterou byla pec obalena.

Vrstvu bylo nutno odkopat motykou, protože ztvrdla jako cihla v cihlářské peci. Ale nakonec pod silnými ranami Matakitovými povolila; brzy se objevil vršek pece a po něm celá pec.

V té chvíli, kdy ji mladý Kafr s pomocí Liovou a Bardikovou odkryl, tlouklo mladému inženýrovi srdce stodvacetkrát za minutu.

Nevěřil tomu, že se pokus zdařil; byl z těch, kteří stále o sobě pochybují. Ale nemožné to nebylo. To by byla radost,

kdyby se tak podařil! Všechny naděje na štěstí, slávu a bohatství upínal k tomu Černému válci, který se po tolikanedělním čekání pomalu objevoval jeho zraku!

Běda...! Válec vybuchl.

Ano! Ani ocel neodolala ohromnému tlaku vodních par a přehřátého bahenního plynu. Trubka pukla jako nějaká obyčejná zkumavka, ačkoli byla pět centimetrů silná. Na jedné straně, téměř uprostřed, zela trhlina; jako by se ta široká zčernalá tlama, zkroucená plameny, škodolibě vysmívala zklamanému učenci.

Nešťastný den! Tolik námahy, a výsledek žádný! Cypriána by to nebylo tolik mrzelo, kdyby byl přístroj při lepším opatření aspoň vydržel tu zkoušku ohněm. Že ve válci nebude krystalizovaný uhlík, na to zklamání byl věru dávno připraven! Ale že tu starou ocelovou rouru celý měsíc zahříval, ochlazoval, že se s ní přímo mazlil, a teď ji může rovnou vyhodit do starého železa, to byl vrchol smůly! Kdyby nebyla tak těžká, hned by do té roury kopl a shodil ji ze svahu dolů.

Nechal ji tedy v peci a smutně se chystal jít oznámit Alici marný výsledek. Ale náhle se v něm ozvala zvědavost, jakou trpí všichni chemikové; škrtl sirkou a podíval se do otvoru roury.

Hlína, kterou jsem vymazal vnitřek, proměnila se jistě v cihlu jako vnější obal pece, myslel si.

Nemýlil se. Jenomže zvláštní náhodou, kterou si Cyprián nedovedl zprvu vysvětlit, odtrhla se od vnitřní hliněné vrstvy jakási hliněná koule, která v rouře ztvrdla.

Tmavočervená koule zvíci pomeranče se dala snadno vyndat otvorem. Cyprián ji rychle vytáhl a zběžně si ji prohlížel. Byl to vskutku úlomek hlíny,který se odtrhl od stěny roury a zahříval se odděleně od vnitřní vrstvy. Už jej chtěl odhodit, když zjistil, že je dutý jako nějaký hrnec. Byl to uzavřený džbán, v kterém se pohybovala nějaká těžší koule.

Vypadá to jako střádanka! řekl si Cyprián.

Nebyl by to uměl nikomu vysvětlit ani pod pohrůžkou smrti. Chtěl mít jasno.

Vzal proto kladivo a rozbil „střádanku“. Byla to vskutku pokladnička, která obsahovala neocenitelný poklad. Ne! Mladý inženýr se už nemohl mýlit, co je to ten velký kámen, který se najednou objevil před jeho užaslýma očima. Ten kámen — to byl diamant obalený v úplně stejné hornině, v jaké se nacházejí obyčejné diamanty. Byl to však diamant obrovských rozměrů a dosud nevídané velikosti.

Jen se na něj podívejme! Diamant byl větší než slepičí vejce. Podobal se celkem bramboru a jistě vážil nejméně tři sta gramů.

Diamant! Umělý diamant!“ opakoval si polohlasné užasly Cyprián. „Objevil jsem tedy způsob jeho výroby, i když mi ta nešťastná roura praskla...!

Jsem boháčem...! Alice, má drahá Alice je moje!“

Potom se však vzpamatoval a nevěřil svým zrakům.

„Vždyť to není možné...! Je to jen mámení, přelud...!“ opakoval si tápaje v pochybnostech. „Však se brzy dovím, co si mám o tom myslet!“

A bez klobouku (neměl ani čas si jej nasadit), celý zmatený a šílený radostí(tak bylo asi také Archimédovi, když objevil svou známou poučku a vystoupil z vany), vyběhl ze statku a vpadl jako střela k Jakubu Vandergaartovi. Starý brusič právě prohlížel kameny, které mu přinesl brousit překupník Nathan.

„Ach! Pane Nathane, vy mi přicházíte právě vhod!“ vzkřikl Cyprián. „Podívejte se...! A vy také, pane Vandergaarte, podívejte se, co vám přináším, a řekněte mi, co to je!“

Položil kámen na stůl a zkřížil ruce. Nejprve vzal kámen do ruky Nathan, zbledl překvapením a s vyvalenýma očima a s otevřenými ústy jej podal Jakubovi. Stařec popošel k oknu, přistrčil si jej k očím, znovu si jej prohlížel lupou. Potom jej položil na stůl, pohlédl na Cypriána a řekl:

„Tohle je největší diamant, který kdy byl nalezen!“

„Ano...! Největší!“ opakoval Nathan. „Čtyřikrát nebo pětkrát tak velký jako Kohinoor (to jest Hora světla), který je pýchou královského anglického pokladu a váží sto sedmdesát devět karátů!“

„Dvakrát nebo třikrát tak velký jako Veliký mogul, největší známý diamant, který váží dvě stě osmdesát karátů!“ pokračoval brusič.

„Čtyřikrát nebo pětkrát tak velký jako carský diamant, který váží sto devadesát tři karáty!“ odpověděl Nathan se stále větším úžasem.

„Sedmkrát nebo osmkrát větší než Regent, který váží sto třicet šest karátů!“ pokračoval Jakub Vandergaart.

„Dvacetkrát nebo třicetkrát větší než drážďanský diamant, který má jen jedenatřicet karátů!“ vzkřikl Nathan. A ještě dodal: „Myslím, že když se obrousí, bude mít nejméně čtyři sta karátů! Ale cožpak se dá cena takového kamene vůbec odhadnout? To není možné!“

„Proč ne?“ odpověděl klidně Jakub Vandergaart. „Kohinoor se oceňuje na třicet miliónů franků, Veliký mogul na dvanáct miliónů, carský diamant na osm miliónů, Regent na šest miliónů...! Tento bude tedy mít přinejmenším cenu sto miliónů.“

„Nu, záleží na jeho barvě a jakosti!“ odpověděl Nathan. Pomalu se probíral z úžasu a říkal si, že by nebylo špatné ten diamant odkoupit. „Je-li bezbarvý a naprosto čirý, nebude možno jeho cenu odhadnout! Je-li však žlutý jako většina našich griqualandských diamantů, bude jeho cena daleko menší...! Skoro bych byl raději, aby ten velký kámen byl zabarven safírově jako Hopův diamant nebo růžově jako Veliký mogul, nebo dokonce zelenavě jako drážďanský kámen.“

„To ne...! To ne!“ vykřikl starý brusič ohnivě. „Já jsem pro bezbarvé diamanty! Kohinoor nebo Regent, to jsou pravé diamanty...! Vedle nich jsou ostatní diamanty jen obyčejné kamínky!“

Cyprián už dále neposlouchal.

„Pánové, omluvíte mě,“ řekl náhle, „musím odejít!“

Vzal svůj drahocenný kámen a rozběhl se zpátky ke statku.

Bez zaklepání vpadl do přijímacího pokoje a octl se před Alicí. Aniž pomyslil na to iak zbrkle si počíná, uchopil ji do náručí a „políbil na obě tváře. „Nono, co to je," láteřil pan Watkins, rozhořčený těmito neočekávanými zprávami.

Seděl u stolu proti Hannibalu Pantalaccimu a chystal se právě s tím nechutným šprýmařem sehrát partii piketu.

„Promiňte mi to, slečno Watkinsová," zakoktal Cyprián, všecek překvapeny svou odvážlivostí; radostí přímo zářil. „Jsem příliš šťasten...! Šílím štěstím.... Podívejte se...! Podívejte se, co vám přináším!"

A hodil, spíše než položil svůj diamant na stůl mezi oba hráče. Jako předtím Nathan a Jakub Vandergaart i oni ihned pochopili, oč jde. Pan Watkins dosud popíjel pálenku jen mírně a byl zcela střízlivý.

„Tohle jste nalezl...? Vy...? Ve vašem dole?" vykřikl hlasitě.

„Kdepak nalezl," odpověděl Cyprián vítězoslavně. „Víc než to...! Já jsem jej sám vyrobil...! Ach pane Watkinsi, chemie je přece jen výborná věc!"

A smál se a tiskl Aliciny jemné prsty. Dívka překvapená těmito projevy vášnivé lásky, ale zároveň rozradostněná jeho štěstím, se jemně usmívala.

„Vám vlastně vděčím, slečno Alice, za tento objev!" pokračoval Cyprián. „Kdo mi poradil, abych se vrátil ke své chemii? Kdo jiný mě žádal, abych se pustil do výroby umělého diamantu, než vaše půvabná, vaše roztomilá dcera, pane Watkinsi...! Vzdávám jí úctu, jakou vzdávali staří rytíři své dámě, a prohlašuji, že zásluha na tomto objevu patří jí...! Bez ní bych na to nikdy nepřipadl!"

Pan Watkins a Hannibal Pantalacci se dívali nejprve na diamant, potom na sebe a vrtěli hlavou. Byli úplně omráčeni.

„Vy říkáte, že jste to vyrobil...? Vy sám?" spustil John Watkins. „Je to tedy falešný kámen?"

„Falešný kámen!" bránil se Cyprián. „No dobrá...! Tedy falešný kámen...! Ale Jakub Vandergaart a Nathan jej odhadují nejméně na padesát miliónů, a snad i na sto! Je to sice jen umělý diamant, vyrobený podle mého vynálezu, ale přesto je to diamant naprosto pravý...! Vidíte, že mu nic nechybí... ani obal!"

„A vy jste ochoten vyrábět ještě další podobné diamanty?" dorážel na něho John Watkins.

„Jakpak bych nebyl, pane Watkinsi? Ale ovšem! Vyrobím vám těch diamantů hromadu...! Chcete-li, vyrobím vám desetkrát, stokrát větší...! Vyrobím vám jich tolik, že si jimi budete moci podle libosti vydláždit terasu i všechny griqualandské cesty...! Jen začátek je těžký. Když jsem vyrobil první kámen, vyrobit ostatní je maličkost, záleží jen na vhodném technickém zařízení!"

„Ale je-li to pravda," pokračoval statkář, všecek zbledlý, „pak to znamená finanční zkázu pro majitele dolů, pro mne, pro celý griqualandský kraj!"

„Ovšemže!" vzkřikl Cyprián. „Nač by se pak ještě někdo hrabal v zemi a hledal tam drobné, téměř bezcenné diamanty, když se dají vyrobit ve velkém diamanty všech velikostí tak snadno, jako když se peče dvoukilový bochník chleba."

„Ale to je bláznovství...!" odpověděl John Watkins. „To je strašné...! To je hrozné...! Je-li pravda, co říkáte, znáte-li vskutku to tajemství..."

Přestal mluvit, protože se dusil.

„Vidíte," řekl chladně Cyprián, „že nemluvím do vzduchu, když jsem vám přinesl svůj první výrobek...! A myslím, že je dosti velký, aby vás přesvědčil!"

„Dobrá," odpověděl pan Watkins, když konečně nabral dech, „je-li to pravda, měli bychom vás, pane Méré, na místě zastřelit na hlavní třídě tábora...! To je moje mínění!"

„A moje také!" uznal za vhodné dodat Hannibal Pantalacci a zahrozil mu pěstí.

Slečna Watkinsová vstala, celá bledá.

„Mne zastřelit, protože jsem vyřešil chemickou záhadu, která zůstala nerozřešena padesát let?" odpověděl mladý inženýr a pokrčil rameny. „To by bylo vskutku trochu zbrklé!"

„To není k smíchu, pane!" vybuchl statkář. „Pomyslel jste na to, jaké následky bude mít ten váš vynález... na to, že nebude v dolech práce... že Griqualand přijde o svůj nejslavnější průmysl... že já, jak tu jsem, budu žebrákem?"

„Na mou věru, přiznám se, že na tohle jsem vůbec nemyslel!" odpověděl zcela upřímně Cyprián. „To jsou nevyhnutelné důsledky průmyslového pokroku. Čistá věda se před tím nezastaví...! Kromě toho vy, pane Watkinsi, se bát nemusíte! Co mám já, je také vaše, a vy dobře víte, proč jsem se pustil zrovna do těchto pokusů!"

John Watkins si náhle uvědomil, že by mohl mít z vynálezu mladého inženýra velký prospěch, a ať už si o tom myslel Neapolitán co chtěl, neváhal obrátit na čtyráku, jak se lidově říká.

„Koneckonců," pokračoval, „možná že máte pravdu. Mluvíte jako správný chlap, pane Méré...! Ano... celkem vzato, myslím, že se dohodneme. Proč byste vyráběl diamantů příliš mnoho? Tím by se jistě váš vynález znehodnotil! Nebylo by lepší zachovat vynález v přísném tajemství, užívat ho opatrně, vyrobit třeba jen jeden nebo dva kameny, jako je tenhle, nebo se vůbec spokojit jen s prvním pokusem? Vždyť vám vynesl rázem hromadu peněz a udělal z vás nejbohatšího člověka z celého kraje! Tak budou všichni spokojeni, všechno půjde jako dosud a vy nebudete překážet hmotným zájmům ostatních lidí!"

To byla nová stránka věci, na kterou Cyprián ještě nepomyslil. Před zrakem mu náhle vytanula v celé přísnosti a krutosti tato volba: má si pro sebe ponechat tajemství svého vynálezu, neoznámit jej světu a zneužít ho k svému obohacení, nebo, jak to výstižně vyjádřil John Watkins, znehodnotit rázem všechny přírodní i umělé diamanty, přijít o všechno a nakonec... finančně zničit všechny zlatokopy v Griqualandu, v Brazílii a v Indii?

Před touto volbou Cyprián zaváhal, ale jen na okamžik. A přece chápal, že rozhodnout se pro upřímnost, čest a věrnost vědě znamená vzdát se navždy naděje, která mu byla hlavním podnětem k jeho objevu!

Náhle pocítil trýznivou a prudkou bolest. Připadalo mu, že padá z výšin svého krásného snu!

„Pane Watkinsi," řekl vážně, „kdybych si ponechal tajemství svého objevu pro sebe, byl bych sprostý podvodník.

Prodával bych falešné zboží a šidil bych kupce na jakosti. Výsledky bádání nepatří jen učenci. Jsou majetkem všech! Kdybych si ze sobeckých a zištných pohnutek třeba jen nepatrnou částku vynalezu ponechal pro sebe, dopustil bych se nejodpornějšího zločinu, jaký může člověk spáchat! Neudělám to...! Nepočkám ani týden, ba ani den. Ihned oznámím celému světu rozřešení otázky, ke kterému mi dopomohla náhoda, i když jsem o ní dlouho přemýšlel. Jedno však udělám, jak je spravedlivo a slušno: nabídnu svůj objev nejprve Francii, své vlasti, která mi poskytla možnost, abych jí sloužil...! Zítra oznámím Akademii přírodních věd tajemství svého výrobního procesu! Sbohem, pane. Jsem vám vděčen za to, že jste mě upozornil na mou povinnost; sám jsem na ni nevzpomněl... Slečno Watkinsová, spřádal jsem krásné sny... Bohužel se jich musím vzdát!“

A než k němu stačila dívka přikročit, popadl Cyprián svůj diamant, pozdravil slečnu Watkinsovou i jejího otce a vyběhl ven.

JOHN WATKINS UVAŽUJE

Když zdrcený Cyprián odešel ze statku, odhodlal se učinit zadost své stavovské povinnosti. Znovu se odebral k Jakubu Vandergaartovi. Byl už sám. Nakupovač diamantů Nathan pospíchal první rozhlásit po táboře novinku, která se přímo dotýkala zlatokopů. Způsobila mezi nimi velký rozruch, protože nikdo nevěděl, že ohromný diamant toho monsieura (jak říkali Cypriánovi) je diamant umělý. Ale monsieur se vůbec nestaral o to, co se v táboře povídá. Chtěl se starým Vandergaartem rychle zjistit jakost a barvu kamene, než o tom podá zprávu. Proto se k němu také vrátil.

„Drahý Jakube,“ řekl mu a usedl k němu, „obruste mi laskavě plošku této vypuklinky, aby bylo trochu vidět, co je v tom obalu!“

„Nic lehčího,“ řekl starý brusič a vzal do rukou kámen, který mu jeho mladý přítel podal. „Na mou věru, vybral jste si velmi vhodné místo,“ dodal, prohlížeje vypuklinku na jedné straně kamene; kromě této jediné vady měl kámen dokonale vejčitý tvar. „Nijak mu neublížíme, když začneme brousit z této strany!“

Jakub Vandergaart se dal ihned do práce. Nejprve vybral z misky neobroušený čtyř až pětikarátový kámen, připevnil jej na jakési držadlo a pak začal třít oba kameny o sebe.

„Kdyby se to odštíplo, bylo by to daleko rychlejší, ale kdo by se odvážil štípat tak drahocenný kámen!“

Dlouhá a jednotvárná práce trvala dobré dvě hodiny. Když byla ploška dosti“ velká, aby se podle ní mohlo posoudit, jaký ten kámen je, musela se ještě vyhladit. A to trvalo také dlouho. Byl ještě bílý den, když přípravné práce skončily. Cyprián a Jakub Vandergaart neodolali nakonec zvědavosti a podívali se spolu na jejich výsledek.

Uviděli krásnou plošku černou jako smůla, ale neobyčejně čistou a třpytnou.

Diamant byl černý! Jedinečná zvláštnost, vskutku výjimečná. Cena drahokamu tím ještě stoupla.

Jakubu Vandergaartovi se třásly ruce pohnutím, když jej vystavoval paprskům zapadajícího slunce.

„Nejpodivuhodnější a nejkrásnější drahokam, jaký kdy odrážel sluneční Paprsky!“ říkal s jakousi nábožnou úctou. „A což teprve, až bude vybroušen a bude svítit všemi ploškami!“

„Ujmete se té práce?“ uhodil na něho Cyprián.

„Ovšemže, hochu! Bude mi to ctí a vyvrcholením dlouhého života... Ale snad byste si měl raději vybrat někoho mladšího, kdo má pevnější ruku než já!“

„Ne!“ odpověděl vroucně Cyprián. „Tomu kameni jistě nikdo nevěnuje více péče a obratnosti než vy! Ponechte si ten diamant, drahý Jakube, a vybruste jej, jak chcete! Uděláte z něho výstavní kus! Souhlasíte, že ano?“

Stařec stále obracel kámen ve svých rukou, jako by váhal promluvit. Nakonec řekl:

„Znepokojuje mě jedna věc. Myslíte, že si nedělám hlavu z toho, že mám u sebe tak drahý klenot? Držím v ruce nejméně padesát miliónů franků a možná ještě více. Brát na sebe takovou odpovědnost je neopatrné.“

„Když vy nic neřeknete, pane Vandergaarte, nikdo se to nedoví. Já to zachovám v tajnosti.“

Hni! Jenže to hned každého napadne! Snad vás sledovali, když jste sem šel... I když nic jistého nevědí, budou si všelicos domýšlet... V kraji bydlí tolik odivných lidí... Ne! Ne! Ani chvilku klidně nezdřímnu.“

Snad máte pravdu,“ odpověděl Cyprián; chápal starcovo váhání. „Ale co

teď dělat?“

Právě na to myslím,“ řekl Jakub Vandergaart a na několik vteřin se odmlčel.

Potom se znovu rozhovořil.

„Poslyšte, milý hochu! To, co vám navrhnu, je velmi choulostivé, ale snad mi důvěřujete. Znáte mě dosti dobře a pochopíte, proč volím takovou obezřetnost... Nezbývá mi než sebrat se a se všemi nástroji a s tím kamenem odejít někam, kde mě nikdo nezná - třeba do Bloemfonteinu nebo do Hope Townu. Tam si najmu nějakou komůrku, zavřu se do ní, abych mohl ve vší tajnosti pracovat. Vrátím se, až budu s prací hotov. Snad se mi tak podaří svést zloděje na špatnou stopu... Ale, jak vám říkám, skoro se stydím, když vám dělám takový návrh.“

„Mně se to naopak zdá velmi moudré,“ odpověděl Cyprián. „Velmi bych vás prosil, abyste to udělal hned...“

„Počítejte, že to bude trvat dlouho, že na to budu potřebovat nejméně měsíc a že se mi po cestě může všelicos přihodit!“

„Nevadí, pane Vandergaarte, když myslíte, že to bude nejlepší! Ostatně, když se vám ten diamant ztratí, nebude to tak velké neštěstí.“

Jakub Vandergaart se na něho zděšeně podíval.

Snad mu to velké štěstí zakalilo rozum? řekl si.

Cyprián pochopil, co si asi myslí, a usmál se. Vysvětlil mu, jak ten diamant vznikl a že jich může vyrobit, kolik bude chtít. Ale starý brusič buď tomu vyprávění příliš nevěřil, nebo snad nechtěl z nějakého jiného důvodu zůstat sám ve své osamělé chatrči s drahokamem v ceně padesáti miliónů franků. Vzal si do hlavy, že půjde hned.

Sebral tedy Jakub Vandergaart své nástroje a šaty, nacpal je do starého koženého vaku, na dveře připevnil

břidlicovou tabulku, na kterou napsal Odešel za obchodem, vstrčil klíč do kapsy, dal diamant do vesty a odešel.

Cyprián ho vyprovodil tři až čtyři kilometry do Bloemfonteinu a rozloučil se s ním teprve na jeho důtklivou žádost.

Když se mladý inženýr vrátil domů, byla už tmavá noc. Cestou myslel více na slečnu Watkinsovou než na svůj slavný objev.

Neměl ani čas sníst večeři, kterou mu přichystal Matakit. Ihned se posadil k pracovnímu stolu a začal psát zprávu; chtěl ji příští poštou poslat stálému tajemníku Akademie přírodních věd. Byl to podrobný a přesný popis pokusu a výklad důmyslné teorie o chemické reakci, při níž vznikl překrásný krystal uhlíku.

„Největší zvláštností tohoto výrobku," psal, „je to, že je naprosto stejný jako diamant přírodní, a zejména že má kolem sebe zemitý obal."Tento jev neváhal totiž Cyprián vysvětlit tím, že vymazal důkladně vnitřek válce hlínou, pečlivě vybranou ve Vandergaart Kopje. Bylo však těžko vysvětlit, jak to, že se část hlíny oddělila od stěny a utvořila kolem krystalu jakousi skořápku. Ale to se vysvětlí dalšími pokusy. Kdo ví, třeba je to nějaký zcela nový druh chemické příbuznosti. Cyprián sliboval, že to ještě důkladněji prozkoumá. Není tak domýšlivý, že by mohl hned napoprvé úplně a definitivně svůj objev vysvětlit. Chce jej zatím neprodleně oznámit učenému světu, zajistit prvenství Francii, vyvolat učenou rozpravu a vrhnout světlo na fakta, která jsou dosud i jemu záhadná.

Tím začal mladý inženýr svou zprávu, v níž skládal účty ze své vědecké činnosti. Než ji odešle na příslušné místo, chtěl ji ještě doplnit dalším pozorováním, nechal tedy psaní, trochu pojedl a šel spát.

Druhý den ráno odešel z domova a procházel se zamyšleně po dole. Kam přišel, všude se za ním ohlíželi ne zrovna vlídně. Ani si těch pohledů nevšímal. Zapomněl už na to, co mu včera tak neomaleně naznačil John Watkins, že totiž jeho objev bude mít neblahé následky a dříve nebo později se všichni majitelé diamantových koncesí v Griqualandu octnou na mizině. To samo stačilo pobouřit tento polodivoký kraj, kde lidé neváhají zjednávat si právo pěstí a kde je nejvyšším zákonem nárok na práci a blahobyt. Promění-li se výroba umělých diamantů v průmyslové odvětví, je navždy veta po těch miliónech zakopaných v brazilských a jihoafrických dolech, kde už padly tisíce lidských životů. Že si mladý inženýr nenechá tajemství toho objevu pro sebe, o tom se vyjádřil dost jasně.

Alicin otec o tom přemýšlel a uvažoval po celou noc. Ležel strnule a snil jen o neskutečných diamantech v ceně několika miliónů. Není divu, že se Hannibal Pantalacci a ostatní zlatokopové bouří hněvem, když pomyslí na to, jaký převrat způsobí Cypriánův objev v dobývání diamantů. Vždyť oni sami diamanty těží. U něho, prostého statkáře, je tomu jinak. Budou-li doly následkem poklesu ceny diamantů opuštěny a všichni zlatokopové nakonec z griqualandských diamantových polí odtáhnou, poklesne značně cena jeho statku, plodiny mu nepůjdou na odbyt, domy a chatrče bude mít prázdné, protože si je nikdo nepronajme. Snad mu jednoho dne nezbude než odejít jinam, protože se v tom kraji neuživí.

Dobrá, říkal si John Watkins, ale než k tomu dojde, uplyne ještě hodně let. Výroba umělých diamantů nepokročila ještě tak, že by se mohly vyrábět průmyslově, i kdyby pan Méré způsob výroby zdokonalil. Snad mu při tom objevu pomohla šťastná náhoda! Ale ať už je to náhoda nebo ne, prozatím se mu podařilo vyrobit kámen neobyčejné ceny. Má-li už nyní cenu padesáti miliónů, jako by to byl přirozený kámen, bude mít jistě ještě větší cenu jako kámen uměle vyrobený. Ano, toho mladíka je nutno za každou cenu tady zdržet! Je třeba aspoň na čas mu rozmluvit, aby svůj ohromný objev nevykřikoval do světa. Ten kámen se musí dostat do rodiny Watkinsovy a z jejího majetku už nevyjde, leda za úctyhodnou hromádku peněz! Zdržet tady jeho výrobce - nic snazšího nad to, však se člověk nemusí zavázat na věčnost! Mám Alici a s její pomocí ho hned tak zpátky do Evropy nepustím...! Ano...! I kdybych mu ji měl slíbit za manželku...! I kdybych mu ji měl dát!

Puzen svou hltavou chamtivostí byl John Watkins ochoten jít až tak daleko! Videi stále jen sebe a myslel jen na sebe! Když si ten starý sobec vzpomněl na dceru, řekl si:

Alice si ostatně nemusí naříkat. Ten mladý bláznivý učenec je dobrý člověk.

Má ji rád a myslím, že ani ona nezůstala k jeho lásce lhostejná. Nejlepší bude dát

je dohromady, když už si jsou souzeni... nebo jim aspoň dávat najevo, než se celá věc řádně vyjasní, že by se to mohlo stát... Ech! Čert vzal Hannibala Pantalacciho i jeho kamarády! Ať se každý stará o sebe i u nás v Griqualandu!

Tak uvažoval John Watkins. V duchu vyvážil na vahách budoucnost své dcery obyčejným kusem zkrystalizovaného uhlíku. Byl velmi rád, že se mu podařilo se s tím vyrovnat. Ráno si pak pevně umínil nijak se neukvapit a ponechat věcem volný průběh. Předem věděl, že dojde k cíli.

Nejdříve si chtěl promluvit se svým nájemníkem. To ovšem bylo velmi snadné, protože mladý inženýr k nim chodil každý den do statku. Ale chtěl se také podívat na ten pověstný diamant, který už v jeho snech vyrostl do báječných rozměrů.

Pan Watkins se tedy odebral do Cypriánovy chatrče. Bylo zrána, a tak ho tam zastihl.

„Nuže, mladý příteli," řekl mu přívětivě, „jak jste se vyspal první noc po tom velkém objevu?"

„Ale dobře, pane Watkinsi, velmi dobře!" odpověděl chladně mladík. „Jakže? Vy jste spal?" „Jako obyčejně!"

„A to vás všechny ty milióny, které jste našel ve své peci, nechaly klidně spát?"

„Ovšemže," odpověděl Cyprián. „Nezapomínejte, pane Watkinsi, že ten diamant by měl cenu mnoha miliónů jen tehdy, kdyby byl dílem přírody, a ne nějakého chemika..."

„Ano...! Ano...! Pane Cypriáne! Ale víte jistě, že vyrobíte ještě další...? Můžete mi na to odpovědět?"

Cyprián váhal, protože si byl dobře vědom, že při takovém pokusu může dojít k četným neúspěchům.

„Tak vidíte!" pokračoval John Watkins. „Neodpovídáte...! Tedy až do té doby, kdy se vám podaří další pokus, bude mít váš diamant ohromnou cenu...! Proč chcete už teď ohlásit, že je kámen umělý?"

„Opakuji vám," odpověděl Cyprián, „že tak důležité vědecké tajemství nemohu zatajit!"

„Ano...! Ano...! Vím!" odpověděl John Watkins a pokynul mu, aby mlčel, jako by ho mohl zvenčí někdo slyšet.

„Ano...! Ano...! O tom si ještě promluvíme...! S Pantalaccim a těmi ostatními si nedělejte starosti. Nic o vašem objevu neřeknou, protože mají zájem na tom, aby nic neřekli... Věřte mi...! A čekejte...! Především si uvědomte, že má dcera a já jsme celí šťastní, že se vám to podařilo... Ano...! Celí šťastní...! Ale nemohl bych vidět ten pověstný diamant? Včera jsem si ho sotva prohlédl... Dovolil byste...“

„Už ho nemám,“ odpověděl Cyprián.

„Vy jste ho poslal do Francie!“ zaúpěl zdrceně pan Watkins.

„Ne...! Zatím ještě ne...! Kdyby zůstal tak, jak je, nikdo na něm nepozná, jak je krásný! Jen se uklidněte!“

A komu jste ho dal? Při všech anglických svatých, komu jste ho dal?“ „Dal jsem ho brousit Jakubu Vandergaartovi a nevím, kam on ho dal.“ 'Vy jste svěřil takový diamant tomu starému bláznu?“ zuřil John Watkins. „Ále to je šílenství, pane' To je šílenství'“

„No,“ odpověděl Cyprián, „co myslíte, že si Jakub nebo někdo jiný počne s diamantem, který má pro ty, kteří neznají jeho původ, cenu aspoň padesáti miliónů? Myslíte si, že se tak snadno potají prodá?“

Ten důvod přece jen pana Watkinse zviklal. Nicméně byl statkář celý nesvůj; co by za to dal, kdyby ho byl neprozřetelný Cyprián nesvěřil tomu člověku... nebo kdyby aspoň se už starý brusič s tím drahocenným kamenem vrátil do Griqualandu! Jenže Jakub Vandergaart si od Cypriána vyžádal celý měsíc, a netrpělivému Johnu Watkinsovi nezbývalo než čekat.

Příští dni si jeho spolustolovníci Hannibal Pantalacci, Friedel a Nathan neodpustili, aby se nebavili na účet starého brusiče. Když tam zrovna nebyl Cyprián, často o něm mluvili a neustále připomínali Johnu Watkinsovi, že čas běží a o Jakubu Vandergaartovi není ani slechu.

„A proč by se k nám do Griqualandu vracel?“ říkal Friedel. „Takový vzácný diamant, na němž nikdo nepozná, že je umělý, si může snadno ponechat.“

„Vždyť ho nebude moci prodat!“ odpověděl pan Watkins; opakoval jen, co mu řekl mladý inženýr, ale sám tomu už dost nevěřil.

„Jen si to myslete!“ odpovídal Nathan.

„Ano! Jen si to myslete!“ přidával se Hannibal Pantalacci, „věřte mi, že ten starý žralok je už dávno někde za horami. Vždyť mu nedá žádnou práci změnit tvar kamene tak, že ho už nikdo nepozná! Co mu brání, aby ho nerozdělil na čtyři nebo šest kusů a nenadělal z něho štípáním více diamantů, které budou stále ještě úctyhodně velké?“

Tyto hovory drásaly panu Watkinsovi srdce; začínal si už myslit, že se Jakub Vandergaart neobjeví.

Jen Cyprián věřil pevně v poctivost starého brusiče a prohlašoval rozhodně, že se v stanovený den vrátí. A měl pravdu. Jakub Vandergaart se vrátil ještě o dva dny dříve. Pracoval tak horlivě a pilně, že dokončil broušení diamantu za sedmadvacet dní. Vrátil se za noci, aby ho ještě dokonale ohladil. A devětadvacátého dne ráno spatřil Cyprián starce, jak k němu vstupuje.

„Tady je ten kámen!“ řekl prostě a položil na stůl dřevěnou skříňku.

Cyprián otevřel skříňku a zůstal oslněn.

Na podušce z bílé bavlny ležel černý krystal v podobě kosočtverečného dvanáctistěnu. Hrál prudkými duhovými barvami; celá laboratoř jako by zářila jeho třpytem. Černá inkoustová barva, nejdokonalejší čirost, jakou může mít diamant, a nevídaná lomivost paprsků působily nejkouzelnějším a nejpodivnějším dojmem. Na první pohled bylo vidět, že jde o vskutku jedinečný jev a pravděpodobně o mimořádnou hříčku přírody. Byl to sám o sobě skvělý drahokam, o jeho ceně ani nemluvě.

„To není jen největší diamant, jaký byl dosud nalezen, ale zároveň také nejkrásnější!“ řekl vážně Jakub Vandergaart s jakousi otcovskou pýchou. „Váží čtyři sta dvaatřicet karátů! Můžete být pyšný na to, že jste vyrobil tak dokonalé dílo, drahý hochu. Váš pokus byl vskutku pokusem mistrovským!“

Cyprián vzal skříňku s podivuhodně třpytivým kamenem, stiskl starci ruku a vydal se ke statku pana Watkinse.

Statkář seděl ve svém pokoji. Ze stálého čekání na Jakuba Vandergaarta byl všecek neklidný a rozčilený. Nepočítal už s tím, že se vrátí. Jeho dcera byla u něho a všemožně ho uklidňovala. Cyprián otevřel dveře a zůstal stát nápřahu.

Nuže?“ pronesl dychtivě John Watkins a rázem povstal. „Nuže, poctivý Jakub Vandergaart přišel dokonce už dnes ráno!“ odpověděl Cyprián.

„S diamantem?“

„S diamantem, který je obdivuhodně vybroušen a váží čtyři sta dvaatřicet karátů!“

„Čtyři sta dvaatřicet karátů!“ vzkřikl John Watkins. „A vy jste jej přinesl?“

„Zde jest!“

Statkář vzal skříňku a otevřel ji. Velké oči mu zajiskřily téměř tak silně jako diamant. Díval se na něj s tupým obdivem, jako by byl u vytržení. Vzal jej do ruky a divil se, jak je vzdušný a jaký má skvělý tvar. Když si uvědomil jeho obrovskou cenu, zmocnilo se ho takové nadšení, že to bylo až směšné. Měl slzy v očích a mluvil k diamantu jako k nějaké živé bytosti.

„Ó! Jaký to krásný, vznešený a skvělý kámen...'.“.říkal. „Tak ty ses, miláčku, vrátil...! Jak se skvíš...! Jak jsi těžký...! Kolikpak dobrých zvonivých zlaťáků asi stojíš...! Co s tebou uděláme, drahoušku... ? Poslat tě do Kapského Města a odtamtud do Londýna, aby tě všichni lidé viděli a aby se ti obdivovali...? Ale kdo bude tak bohatý, aby si tě mohl koupit... ? Ani královna by si nemohla dovolit takový přepych...! Padly by na to její příjmy za dvě nebo tři léta...! O tom musí rozhodnout parlament a musí se vypsat národní sbírka...! Uděláme to, budeš jistě spokojen...! Ty také půjdeš spinkat do londýnského Toweru vedle Kohinooru; ten bude vedle tebe vypadat jako chlapeček...! Jakou máš asi cenu, drahoušku?“

A když si všechno v mysli propočítal, řekl:

„Za carský diamant zaplatila Kateřina II. hotově milión rublů a šestadevadesát tisíc franků v doživotní rentě. Nebude

to jistě přemrštěná cena, když budeme za tenhle kámen žádat hotově jeden milión šterlinků a pět set tisíc franků v doživotní rentě.“

Ale pak dostal najednou nápad a vykřikl:

„Nemyslíte, pane Méré, že by měl být majitel takového kamene jmenován členem Horní sněmovny? Vždyť v Horní sněmovně mají být zastoupeny zásluhy všeho druhu. Mít tak velký diamant, to jistě není jen obyčejná zásluha...! Podívej se dobře na něj, dcero...! Dvě oči nestačí, aby se dosyta vynadívaly na takový kámen!“

Poprvé v životě se slečna Watkinsová podívala na diamant s jakýmsi zájmem.

»Je vskutku pěkný... Září jako kus uhlí (vždyť je to vlastně uhlí), ale jako žhoucí uhlí!“ řekla a vzala jej jemně z polštářku, na kterém ležel.

Pak přistoupila mimovolně k zrcadlu nad krbem (na jejím místě by to snad byla učinila každá dívka). Položila si ten podivuhodný klenot na čelo doprostřed svých plavých vlasů.„Hvězda zasazená do zlata!“ řekl dvorně Cyprián; proti svému zvyku se dal strhnout k poklonám.

„To je pravda...! Úplná hvězda...!“ zvolala Alice a vesele zatleskala. „Ponecháme mu to jméno...! Budeme tomu kameni říkat Hvězda jihu...! Chcete, pane Méré? Což není černý jako domorodé krásky z tohoto kraje a skvoucí jako hvězdy našeho jižního nebe?“

„Budiž, říkejme mu Hvězda jihu,“ řekl John Watkins; bylo mu jedno, jak se ten drahokam bude jmenovat. „Jen dej pozor a neupusť ho!“ dodal zděšeně, když viděl náhlý dívčin pohyb. „Rozbil by se jako kus skla!“

„Opravdu... ? To je tak křehký?“ odpověděla Alice a položila drahokam s jakýmsi pohrdáním do skříňky. „Ubohá hvězdo, ty jsi tedy jen hvězda pro smích, jen obyčejná skleněná zátka!“

„Skleněná zátka...!“ vybuchl podrážděně pan Watkins. „Děti si ale ničeho neváží.“

„Slečno Alice,“ řekl mladý inženýr, „vy jste mi dodala odvahy, abych se pokusil o výrobu umělého diamantu. Jen vám vděčí tento kámen za svou existenci... Ale jak se domnívám, až se pozná jeho původ, nebude mít ten kámen žádnou obchodní cenu... Váš otec mi snad dovolí, abych vám jej věnoval na památku toho, jak šťastný vliv jste měla na mou práci!“

„Cože?“ řekl pan Watkins a nemohl zatajit, jak mu je, když slyší tuto neočekávanou nabídku.

„Slečno Alice,“ pokračoval Cyprián, „diamant je váš...! Nabízím vám jej...!

Dávám vám jej!“

Místo odpovědi podala slečna Watkinsová mladému muži ruku a on ji něžně stiskl.

HVĚZDA JIHU

Rázem se roznesla zpráva o tom, že se Jakub Vandergaart vrátil. Do statku začaly proudit davy lidí, kteří chtěli vidět zázračný kámen nalezený v Kopje. Brzy se také dověděli, že diamant patří slečně Watkinsové, ale že jeho pravým majitelem je spíše její otec. Tím také byla roznícena zvědavost lidí, kteří chtěli zhlédnout ten diamant, dílo člověka, a ne přírody.

Zde musíme poznamenat, že se o umělém původu diamantu ještě nic neprozradilo. Griqualandští zlatokopové nebyli tak hloupí, aby rozhlásili tajemství, které je mohlo rázem zničit. Také Cyprián nespoléhal na náhodu, a raději o tom ještě nemluvil. Rozhodl se, že zprávu o vzniku Hvězdy jihu odešle až po druhém pokusu, který potvrdí jeho první úspěch. Chtěl mít jistotu, že to dokáže i podruhé.

Všichni hořeli zvědavostí a John Watkins se jí nebránil. Nechtěl se prohřešit proti slušnosti, tím spíše, že to lahodilo jeho ješitnosti. Položil Hvězdu jihu na měkký polštářek a umístil ji na sloupek z bílého mramoru, který stál nad krbem v jeho přijímacím pokoji. Celý den se nehnul z křesla, hlídal ten podivuhodný drahokam a kdekomu ho ukazoval.

James Hilton ho první upozornil na to, jak je to neopatrné. Zdalipak si uvědomuje, jaké nebezpečí přivolává na svou hlavu, když všem lidem ukazuje drahokam tak obrovské ceny, a přitom jej má v domě! Hilton soudil, že by měl v Kimberley požádat o zvláštní policejní stráž. Jinak se příští noci lehce může něco stát. Pana Watkinse to tak poděsilo, že ihned poslechl hostovy rady. Teprve večer řádně vydechl, když k němu přijela četa jízdní policie. Ve vedlejších budovách statku se pak ubytovalo dvacet pět policistů.

Příští dny příliv zvědavců ještě vzrostl, protože se pověst o Hvězdě jihu rozšířila až do nejvzdálenějších měst. V koloniálních novinách vycházel článek za článkem; popisovaly se v nich její rozměry, tvar, barva i lesk. Z Durbanu telegrafovali všechny podrobnosti přes Zanzibar a Aden nejprve do Evropy a Asie, pak do Severní a Jižní Ameriky i do Oceánie. Přicházeli fotografové a žádali, aby směli vyfotografovat ten zázračný diamant. Přicházeli také zvláštní reportéři, kteří jej chtěli nakreslit pro ilustrované časopisy. Byla to zkrátka světová událost.

Brzy se o něm bájilo. Mezi zlatokopy kolovaly fantastické pověsti o tajemných vlastnostech kamene. Šuškalo se, že ten černý kámen přinese jen neštěstí, Zkušení lidé jen potřásali hlavami a prohlašovali, že raději vidí ten ďábelský kámen u Watkinse než u sebe. O Hvězdě jihu se zkrátka šířily všemožné pomluvy a klepy, kterým žádná slavná věc neujde. Ale drahokam si z toho nic nedělal a dále ... kolem sebe šířil proudy světla na tyto nízké rouhače!

Ne tak John Watkins. Ty babské povídačky ho silně rozčilovaly. Zdálo se mu, že ubírají drahokamu na ceně, a pokládal je za osobní urážku. Jakmile se přišel drahokamu poklonit guvernér kolonie, důstojníci z okolních posádek, vysocí úředníci a městští radní, spatřoval v těch utrhačných poznámkách přímo jakési rouhání.

Aby těm hloupým povídačkám učinil přítrž, a také aby ukojil svou touhu po dobrém jídle, rozhodl se, že na počest vzácného diamantu uspořádá velkou hostinu. Chtěl jej totiž výhodně zpeněžit, ať Cyprián říká, co chce, a ať si dcera sebevíce vzdoruje.

Přemnoho lidí z tábora se ve svých názorech, bohužel, řídilo žaludkem. Stačilo ohlásit hostinu a za den se veřejné

mínění v táboře zlatokopů obrátilo. Lidé kteří dříve roztrušovali o Hvězdě jihu nejhorší pomluvy, hned o ní smýšleli jinak a prohlašovali, že koneckonců ten kámen nemá zlověstný vliv, jak se o něm říká a pokorně prosili Watkinse, aby je taky pozval.

O této hostině se bude ještě dlouho mluvit v celém poříčí řeky Vaalu. Bylo tam osmdesát stolovníků; seděli pod stanem vedle přijímacího pokoje; jednu zeď pokoje schválně strhli. Uprostřed stolu ležela „královská pečeně“, to jest pečený volský hřbet, a vedle něho pečení skopci a všechny druhy tamní zvěřiny. Bohatou a nevídanou hostinu doplňovaly hory zeleniny a ovoce, naražené sudy piva a vína, rozestavené kolem stolu i nakupené na sobě. Labužnickým hodům, uspořádaným na počest Hvězdy jihu, předsedal drahokam, umístěný na sloupku za Johnem Watkinsem a obklopený zapálenými svícemi.

Hosty obsluhovalo asi dvacet zvlášť zjednaných Kafrů, vedených Matakitem. Ten se sám k tomu nabídl, když si předem vyžádal dovolení svého pána. Na hostině byly kromě policejní čety, které chtěl pan Watkins poděkovat za dozor, všechny hlavní osobnosti z tábora a z okolí, Matyáš Pretorius, Nathan, James Hilton, Hannibal Pantalacci, Friedel, Tomáš Steel a padesát jiných hostů. Ze slavnosti dostala výslužku všechna zvířata na statku, voli, psi, a zvláště pštrosi slečny Watkinsové, kteří přišli žebrat o nějaké zbytky.

Alice seděla proti otci na druhém konci stolu a jako vždy roztomile pobízela hosty k jídlu. I když to chápala, přece ji tajně trápilo, že na hostině není ani Cyprián Méré, ani Jakub Vandergaart.

Mladý inženýr se Friedelovi, Pantalaccimu a jejich druhům pečlivě vyhýbal. Věděl dobře, že co se mu podařil ten objev, mají s ním nekalé úmysly a že vyhrožují smrtí každému, kdo to tajemství umělého diamantu, tak zhoubné pro ně, vyzradí. Jakuba Vandergaarta si chtěl John Watkins mermomocí usmířit, ale on všechny Watkinsovy snahy hrdě odmítl.

Hostina se chýlila ke konci. Že se všechno hladce odbylo, o to se zasloužila hlavně slečna Watkinsová. I nejdrsnější stolovníci se před ní chovali chtěj nechtěj slušné. Matyáš Pretorius byl, jako obvykle, terčem špatných vtipů Hannibala Pantalacciho, který děsil nešťastného Búra nejnemožnějšími povídačkami. Že například bude pod stolem vypálen ohňostroj... Všichni čekali jen na to, až odejde slečna Watkinsová, aby nejtlustšího účastníka hostiny odsoudili k trestu, že vypije naráz dvanáct lahví pálenky... Také mu namluvili, že bude slavnost zakončena velkým Pěstním zápasem a soubojem na revolvery...

Ale Pantalacciho náhle přerušil John Watkins; jako předsedající na hostině zaklepal na stůl střenkou nože a oznámil, že se budou pronášet obvyklé přípitky.Nastalo ticho. Hostitel se vztyčil, opřel se oběma palci o okraj ubrusu a spustil hlasem, na kterém bylo již znát, že mnoho pil:

„Tento den,“ řekl, „bude památný v životě zlatokopů a kolonistů...!“ V mládí šťastně překonal těžké zkoušky a nyní je v tomto bohatém griqualandském kraji obklopen osmdesáti přáteli, kteří se sešli, aby oslavili největší diamant světa - na takovou radost se hned tak nezapomene...! Je sice pravda, že zítra může některý z těch velectěných pánů, kteří jsou dnes u něho, najít kámen ještě větší...! To je vskutku sůl a poezie v životě zlatokopů...! (Bouřlivý souhlas.) Takové štěstí přeje upřímně všem svým hostům...! (Úsměvy, potlesk.) Troufá si tvrdit, že jen toho je těžko uspokojit, kdo by na jeho místě prohlásil, že není spokojen...! Na závěr vyzval všechny hosty, aby připili na blahobyt Griqualandu, na stálost cen na trhu diamantů (přes všechnu konkurenci, která by se snad vyskytla) a konečně na šťastnou cestu, kterou podnikne Hvězda jihu, aby v krajinách mimo Griqualand, nejprve v Kapské kolonii a potom v Anglii, ukázala svůj zázračný lesk!

„Ale nebude to poněkud nebezpečné,“ řekl Tomáš Steel, „poslat do Kapského Města kámen takové ceny?“

„O ne, vždyť bude dobře střežen!“ odpověděl pan Watkins. „Mnoho diamantů už cestovalo za týchž podmínek a došly dobře!“

Všichni obrátili bezděky oči ke krbu, aby vzdali poctu podivuhodnému drahokamu. Ale Hvězda jihu už nebyla na sloupku; a ještě před chvílí se tam za Johnem Watkinsem třpytila! Na tváři všech osmdesáti hostů se projevil takový údiv, že se hostitel ihned obrátil, aby zjistil, čím to je.

Sotva to zjistil, jako bleskem zasažen zhroutil se do křesla. Rychle se k němu sběhli, rozvázali mu kravatu, nalili mu na hlavu vodu... Konečně se probral z mrákot.

„Diamant...!“ zařval hromově. „Diamant...! Kdo vzal ten diamant?“

„Pánové, nikdo nesmí odejít!“ prohlásil velitel policejní stráže a ihned dal obsadit všechny východy z pokoje. Hosté se na sebe udiveně dívali a šeptem si sdělovali svoje dojmy. Většina z nich diamant viděla, nebo se tak aspoň domnívala, ještě před pěti minutami. Nakonec se však chtěj nechtěj smířili s tím, že diamant zmizel.

„Žádám, aby všichni přítomní byli před odchodem prohledáni!“ navrhl s obvyklou přímostí Tomáš Steel.

„Ano...! Ano...!“ odpovědělo jednomyslně (jak se aspoň zdálo) celé shromáždění. Toto opatření dodalo Johnu Watkinsovi jakousi naději.

Policejní důstojník seřadil všechny účastníky hostiny na jednu stranu místnosti a sám se také podrobil prohlídce. Obrátil kapsy na ruby, zul si střevíce a dovolil každému, aby mu prohmatal šaty. Pak začal stejně prohlížet své mužstvo. Nakonec před ním defilovali všichni hosté a byli podrobeni pečlivé prohlídce.

Ale pátrání nevedlo k ničemu. Pak prohlédli co nejpečlivěji všechny možné kouty hodovní síně... Ale po diamantu nikde ani stopy.

„Zbývá prohlédnout Kafry, kteří nás obsluhovali!“ prohlásil policejní důstojník; nechtěl odejít s nepořízenou.

„To je jasné...! Budou to Kafři!“ odpovídali přítomní. „Kdo jiný to mohl provést než ti zloději!“

Jenže ti ubožáci odešli z hodovní síně krátce před přípitkem Johna Watkinse, když už jejich služeb nebylo zapotřebí. Seděli venku v půlkruhu na bobku kolem velkého hořícího ohně. Když se najedli masa, které zbylo z hostiny, chystali se uspořádat koncert po svém.

Kafři ani přesně nevěděli, co se od nich chce, když je vehnali dovnitř a prohledali jim jejich skrovné šaty. Pochopili jen, že jde o krádež diamantu velké ceny.

Ale i tato prohlídka byla marná.

„Je-li snad ten zloděj mezi Kafry (jako že jisté je), měl už desetkrát možnost bezpečně ukrýt to, co ukradl!“ poznamenal velmi důrazně jeden z hostí.

„To je zřejmé,“ řekl policejní důstojník. „Snad ho přinutíme k doznání jen jediným způsobem: obrátíme se na jejich kouzelníka...“

„Když dovolíte,“ řekl Matakit, který seděl mezi svými krajany, „udělám ten pokus!“

Nabídka byla hned přijata a hosté se seskupili kolem Kafrů; Matakit, zběhlý v kouzelnictví, se přichystal k pátrání. Nejprve si dvakrát nebo třikrát šňupl tabáku z rohové tabatěrky, kterou stále u sebe nosil.

„Nyní přistoupím ke zkoušce s proutky,“ řekl.

Vedle v křoví si vybral asi dvacet proutků, přesně je změřil a seřízl tak, aby byly všechny stejně dlouhé, to jest asi třicet centimetrů. Potom je Kafrům po řadě rozdělil. Pro sebe si také jeden ponechal.

„Nyní odejděte na čtvrt hodiny, kam chcete,“ řekl svým krajanům slavnostně. „Vrátíte se teprve tehdy, až uslyšíte tamtam. Je-li mezi vámi zloděj, jeho proutek zatím vyroste o tři prsty.“

Kafrové se rozešli. Byli zřejmě tímto malým proslovem znepokojeni, protože dobře věděli, že v Griqualandu se soudí řízně: viník se rychle chytne a ještě rychleji pověsí, takže ani nemá čas se hájit.

Hosté sledovali se zájmem podrobnosti tohoto výjevu a hned si jej každý vykládal podle svého.

„Je-li mezi nimi zloděj, dá si pozor a už se nevrátí!“ namítal jeden.

„Nu dobrá, tím se právě usvědčí!“ odpověděl druhý.

„Ba! Bude chytřejší než Matakit a proutek jednoduše o tři prsty zkrátí, aby se neprodloužil!“

Uplynulo už patnáct minut. Matakit prudce udeřil do tamtamu a svolával vyšetřované krajany. Všichni do posledního se vrátili, seřadili se před ním a vrátili mu proutky.

Matakit je vzal a srovnal tak, že z nich utvořil svazek; všechny byly naprosto stejné. Odložil je a prohlásil, že zkouška dopadla pro čest jeho krajanů dobře. Vtom se však rozmyslil, změřil vrácené proutky a srovnal je s tím, co měl sám.

Všechny byly o tři prsty kratší!

Ti ubožáci se z opatrnosti pojistili proti prodloužení, které podle jejich pověrečného mozku mohlo lehce nastat. Nesvědčilo to o tom, že by měli naprosto čisté svědomí; ten den všichni asi ukradli nějaký diamant. Nad tím nečekaným výsledkem se všichni zařehtali. Matakit sklopil oči; zřejmě se hluboce styděl za to, že prostředek, který se v jeho vesnici tolikrát osvědčil, není v civilizovaném životě k ničemu.

„Pane, nezbývá nám než přiznat, že jsme nic nepořídili!“ řekl policejní důstojník a rozloučil se s Johnem Watkinsem; ten seděl pořád zdrceně a zoufale v křesle. „Snad budeme mít zítra větší štěstí, až vypíšeme velkou odměnu pro toho, kdo nás uvede na stopu zloděje!“

„Zloděje!“ ozval se Hannibal Pantalacci. „A proč by nemohl být zlodějem právě ten, kterého jste pověřili, aby soudil své krajany?“

„Koho tím myslíte?“ otázal se policejní důstojník.

„Ale... ten Matakit, který chtěl od sebe odvrátit podezření tím, že si hrál na kouzelníka!“V tom okamžiku bylo vidět (kdyby byl ovšem někdo na něj dával pozor) Matakita, jak se podivně zašklebil, pak rychle odešel ze sálu a utíkal ke své chatrči.

„Ovšemže!“ pokračoval Neapolitán. „Vždyť posluhoval se svými krajany u stolu...! Je to darebák, poťouchlík, kterého si pan Méré bůhvíproč oblíbil!“

„Matakit je poctivec, ručím za něho!“ ozvala se slečna Watkinsová na obranu Cypriánova sluhy.

„Ech! Co ty o něm víš?“ odpověděl John Watkins. „Ano...! Ten by dokázal ukrást Hvězdu jihu!“

„Nemůže být daleko!“ pokračoval policejní důstojník. „Hned jej prohledáme! Když u něho ten diamant najdeme, dostane tolik ran, kolik karátů má diamant. A jestliže nezemře, bude po čtyřsté třicáté druhé ráně pověšen!“

Slečna Watkinsová se zachvěla strachem. Všichni ti polodivocí lidé s jásotem schválili strašný rozsudek policejního důstojníka. Jak jen zadržet ty surovce, kteří nevědí, co je svědomí a milosrdenství?

Za chvíli se octl pan Watkins s hosty před Matakitovo chatrčí. Vypáčili dveře, ale Matakit tam nebyl. Marně na něho čekali celou noc. Druhý den ráno se také nevrátil, takže bylo zřejmé, že z Vandergaart Kopje odešel.

PŘÍPRAVY K ODJEZDU

Když se Cyprián Méré ráno dověděl, co se stalo večer při hostině, chtěl se nejprve ohradit proti osočování svého sluhy. Nemohl si srovnat v hlavě, že by Matakit spáchal takovou krádež. V tom se úplně shodoval s Alicí. Byl by hádal spíše na Hannibala Pantalacciho, Friedela, Nathana a jiné stejně podezřelé. Že tu krádež spáchal nějaký Evropan, bylo ostatně málo pravděpodobné. Kdo nevěděl nic o původu Hvězdy jihu, pokládal ji za přirozený diamant obrovské ceny, který se nedá tak snadno zpeněžit.

„Matakit,“ opakoval si stále Cyprián, „to jistě nebude.“

Ale přesto se neubránil jistým pochybnostem; vzpomínal na ty drobné krádeže, které u něho Kafr spáchal.

Podezření zesilovalo už to, že v okamžiku, kdy diamant tak kouzelně zmizel, byl Kafr v hodovní síni. K tomu přistoupila další záhada: chvilku potom ho už v jeho chatrči nenalezli. Nebylo nejmenší pochybnosti o tom, že uprchl. Celé dopoledne čekal Cyprián na Matakita, protože stále nevěřil v jeho vinu. Ale sluha se nevracel. Jak zjistili, zmizel s ním z chatrče i pytel s úsporami, všelijaké drobnosti a nářadí, nezbytné pro každého člověka, který se pustí do téměř neobydlených končin jižní Afriky. Podezření na něm nakonec ulpělo.

Mladý inženýr, snad ještě víc zarmoucený zmizením Matakitovým než ztrátou diamantu, odebral se k desáté hodině

na statek Johna Watkinse. Bylo tam velké shromáždění: statkář, Hannibal Pantalacci, James Hilton a Friedel. Alice ho viděla přicházet a hned za ním přišla do pokoje; její otec se tam se svými třemi stálými hosty hlučně radil, jak dostat zpátky ukradený diamant.

„Jen za ním, za tím Matakitem!“ křičel vztekle John Watkins. „Ať ho chytnou, a když se ten diamant u něho nenajde, ať mu rozpářou břicho a podívají se, zdali ho snad nespolkl...! Břicho mu prohledáme, darebákovi!“

„Ale, ale,“ ozval se Cyprián žertovným tónem, který se statkáři nelíbil, „na to, aby Matakit spolkl tak velký kámen, musil by mít pštrosí žaludek!“

„Kafrův žaludek, pane Méré, dokáže všechno,“ odpověděl John Watkins. „To je vám ještě do smíchu?“

„Vždyť já se, pane Watkinsi, nesměji,“ odpověděl vážně Cyprián. „Lituji ztráty toho diamantu jen proto, že jste mi dovolil, abych jej nabídl slečně Alici...“

„A já jsem vám za to, pane Cypriáne, stejně vděčná, jako bych ho stále ještě měla,“ dodala slečna Watkinsová.

„Má ta ženská rozum?“ horlil statkář. „Je mu stejně vděčná, jako by ten diamant, kterému se nic na světě nevyrovná, stále ještě měla.“„Ono to tak docela stejné není!“ prohodil James Hilton.

„Bodejť, to si myslím!“ dodal Friedel.

„Já myslím, že to stejné je,“ odpověděl Cyprián, „protože když už jsem ten diamant vyrobil, vyrobím i další!“

„Pane inženýre,“ řekl Hannibal Pantalacci výhružným tónem, „myslím, že byste už neměl dělat další pokusy... v zájmu Griqualandu... a také v zájmu svém...!

„Vážně, pane Pantalacci?“ odpověděl Cyprián. „Myslím, že vás se o dovolení prosit nemusím!“

„Ba věru, mohli bychom si o té věci pohovořit!“ ozval se pan Watkins. „Cožpak je si pan Méré tak jist, že se mu další pokus podaří? Ze druhý diamant, který snad vyrobí, bude mít takovou barvu, váhu i cenu jako ten první? Může mi odpovědět, že vůbec ještě nějaký kámen vyrobí, třeba ne tak cenný? Odváží se tvrdit, že ten úspěch nebyl z valné části náhoda?“

V tom, co říkal John Watkins, bylo kus pravdy a mladý inženýr se nad tím nepozastavil. I on měl své pochybnosti. Jeho pokus se dal jistě vysvětlit pokrokem moderní chemie. Ale měla podíl na tom šťastná náhoda? Pokusí-li se o to znovu, kdo mu zaručí, že se mu to zase podaří? Za každou cenu musí vypátrat zloděje, a hlavně ten ukradený diamant.

„Nenašla se po Matakitovi žádná stopa?“ otázal se John Watkins. „Žádná,“ odpověděl Cyprián. „Prohledali okolí tábora?“

„Ano, a důkladně!“ odpověděl Friedel. „Darebák zmizel pravděpodobně už v noci; je těžké, ba přímo nemožné zjistit, kterým směrem utíkal.“

„Udělal policejní důstojník prohlídku v jeho chatrči?“ pokračoval statkář.

„Ano,“ odpověděl Cyprián, „ale nenalezl nic, co by vedlo na stopu uprchlíka.“

„Hrome!“ vzkřikl pan Watkins, „tomu, kdo ho chytí, dám tisíc pět set liber!“

„Chápu to, pane Watkinsi,“ odpověděl Hannibal Pantalacci. „Ale bojím se, že už nikdy nedostaneme ani váš diamant, ani toho, kdo jej ukradl!“

„Proč by ne?“

„Protože Matakit nebude tak hloupý,“ pokračoval Hannibal Pantalacci, „aby se po cestě zastavil, když se jednou dal na útěk. Přejde řeku Limpopo, pustí se do pouště a půjde až k řece Zambezi nebo až k jezeru Tanganika, a třeba až ke Křovákům!“

Vyjadřuje tím prohnaný Neapolitán upřímně to, co si myslí? Nechce je snad odvrátit od pronásledování Matakita jen proto, že se za ním chce pustit sám. Takové otázky si kladl v duchu Cyprián, když ho pozoroval. Ale pan Watkins nebyl z těch, kteří se něčeho vzdají jen proto, že je to nesnadné. Byl hotov obětovat na to celé jmění, jen když ten podivuhodný kámen dostane zpátky. Upíral netrpělivé a rozezlené oči k otevřenému oknu, obrácenému na zelené břehy řeky Vaalu, jako by doufal, že tam někde spatří uprchlíka.

„Ne!“ vzkřikl. „Tak to dál nejde...! Musím mít svůj diamant...! Musím chytit toho darebáka...! Ach, kdybych neměl tu dnu, dlouho by mi to netrvalo, za to vám ručím!“

„Otče!“ chlácholila ho Alice.

„No tak! Kdo si to vezme na starost?“ dorážel na ně John Watkins. „Kdo chce chytit toho Kafra...? Odměna bude slušná, dávám na to své slovo!“

A protože nikdo nic neříkal, pokračoval:

„Podívejte se, pánové! Všichni čtyři se ucházíte o ruku mé dcery! Nuže, chyťte mi toho člověka a přineste mi ten můj diamant! (Nyní už říkal „můj“ diamant!) Dávám vám své watkinsovské slovo: mou dceru dostane ten, kdo mi ten kámen přinese!“

„Přijímám!“ vyhrkl James Hilton.

„Já také!“ prohlásil Friedel.

„Kdopak by nestál o takovou odměnu?“ zamručel Hannibal Pantalacci s vynuceným úsměvem.

Alice celá zrudla; styděla se před mladým inženýrem, že má být výhrou v této hazardní hře. Marně se snažila zakrýt rozpaky.

„Slečno Watkinsová,“ zašeptal Cyprián a uctivě se před ní uklonil, „rád bych se k nim připojil, ale smím to učinit bez vašeho svolení?“

„Ráda vám je, pane Cypriáne, dám a přeji vám mnoho zdaru,“ odpověděla hbitě.

„Pak jsem odhodlán jít až na konec světa,“ zajásal Cyprián a obrátil se k Johnu Watkinsovi.

„Na mou věru, vy si to představujete tuze jednoduše,“ řekl Hannibal Pantalacci. „Myslím, že nás Matakit důkladně prožene. Jak tak běží, bude zítra již v Potchefstromu a co nevidět zmizí v horách, a my tady zatím sedíme ve svých chatrčích!“

„A kdo nám brání vyjet ještě dnes — třeba hned?“ tázal se Cyprián. „Já jistě ne! Když chcete...,“ odpověděl Neapolitán. „Ale já se bez potravin hned tak někam nepustím! Na takovou výpravu si musíme předem opatřit dobrý povoz, dvanáct tažných volů a dva jezdecké koně. Tak já si to představuji! A to seženeme až v Potchefstromu!“

Myslil to Hannibal Pantalacci vážně? Nechtěl prostě odradit své soky? Těžko na to odpovědět. Ale v jedné věci měl pravdu: Pustit se na sever od Griqualandu bez dopravních prostředků a bez zásob je šílenství. Cyprián však dobře věděl, že volský potah stojí osm až deset tisíc franků a on má jen čtyři tisíce. „Mám nápad!“ řekl najednou James Hilton; byl to Jihoafričan skotského původu, a byl tedy velmi šetrný. „Proč bychom se na tu výpravu nesložili všichni čtyři? Naději na úspěch bude mít každý stejnou, zato vydání čtyřikrát menší!“ „To je pravda!“ řekl Friedel.“Platí!“ odpověděl bez váhání Cyprián.

„V tom případě,“ poznamenal Hannibal Pantalacci, „se ještě dohodneme, že budeme na sobě úplně nezávislí a každý smí své spolucestující opustit, jakmile se bude chtít pustit sám za uprchlíkem.“

„To je samozřejmé,“ odpověděl James Hilton. „Složíme se na koupi povozu, volů a zásob. Ale jinak ať si každý jede na vlastní pěst, když to uzná za vhodné! Tím lépe pro toho, kdo první dosáhne cíle!“

„Platí!“ odpověděli Cyprián, Hannibal Pantalacci a Friedel.

„A kdy odjedete?“ otázal se John Watkins;toto ujednání ho potěšilo, protože naděje na diamant se mu tak zčtyřnásobila.

„Zítra, a to dostavníkem do Potchefstromu,“ odpověděl Friedel. „Jinak se tam dříve než on nedostaneme.“

„Platí.“

Alice si vzala Cypriána stranou a zeptala se ho, zda si skutečně myslí, že tu krádež spáchal Matakit.

„Slečno Watkinsová,“ odpověděl jí mladý inženýr, „nezbývá mi než přiznat, že všechno svědčí proti němu, hlavně to, že utekl. Ale jak se mi zdá, ten Hannibal Pantalacci vypadá na to, že o zmizení diamantu něco ví. Vždyť má tvář šibeničníka, a s takovým společníkem se mám vydat na cestu... Inu, kdo se dá na vojnu, musí bojovat. Koneckonců bude lépe mít ho stále na očích a sledovat každý jeho pohyb než ho nechat jednat na vlastní vrub.“

Všichni čtyři nápadníci se rozloučili s Johnem Watkinsem a jeho dcerou. Loučení se odbylo pouhým stiskem ruky. Co si také měli na rozchodnou říci čtyři sokové, kteří v duchu jeden druhého posílali ke všem čertům.

Doma zastihl Cyprián Lia a Bardika. Mladý Kafr byl ve službě vždy velmi horlivý. Právě si s Číňanem na prahu chatrče něco povídal. Mladý inženýr jim oznámil, že jede s Friedelem, Jamesem Hiltonem a Hannibalem Pantalaccimhonit Matakita.

Oba se na sebe významně podívali. Ale o tom, co si myslí o uprchlíkovi, pomlčeli. Přistoupili k Cypriánovi a oba najednou řekli:

„Tatínku, vezmi nás s sebou, snažně tě o to prosíme!“

„Proč bych vás měl brát s sebou... ?“

„Budu ti chystat kávu a jídlo,“ řekl Bardik.

„A já ti budu prát,“ dodal Li.

„A budeme dávat pozor, aby ti zlí lidé neuškodili,“ vyhrkli oba, jako by se byli umluvili.

Cyprián se na ně vděčně podíval.

„Budiž!“ odpověděl. „Když si přejete, vezmu vás oba dva s sebou!“

Potom se šel rozloučit se starým Jakubem Vandergaartem; ten nedal najevo, zda Cypriánovi schvaluje, či neschvaluje, že se přidal k výpravě. Stiskl mu srdečné ruku a popřál šťastnou cestu. Když se pak ráno mladý inženýr, provázený oběma věrnými sluhy, ubíral k zlatokopeckému táboru, kde měl vsednout na dostavník do Potchefstromu, podíval se směrem k Watkinsovu statku, který ještě spal.

Byl to snad přelud? Zdálo se mu, že za bílým mušelínem jednoho okna spatřil obrysy postavy, která mu v okamžiku, kdy se vzdaloval, kynula na pozdrav.

NAPŘÍČ TRANSVAALEM

Když dorazili naši čtyři cestující do Potchefstromu, dověděli se, že městem prošel jeden mladý Kafr, jehož popis se hodil na Matakita. To byla věru šťastná náhoda, která věstila zdar výpravy. Ale vypadalo to na to, že se výprava protáhne, protože si uprchlík obstaral lehký vozík a do něho pštrosa, a nebude tak snadné dohonit ho. Pštrosi jsou totiž nejlepší, nejvytrvalejší a nejrychlejší běžci. Dodejme ještě, že tažných pštrosů bylo i v Griqualandu velmi málo, protože se těžko ochočí. Cyprián a jeho společníci v Potchefstromu už žádného nesehnali. A tak si jel Matakit rychle na sever, protože měl vozík, který by stěží dohonilo deset koní v zápřeži.

Nezbývalo než se připravit a co nejrychleji se pustit za ním. Uprchlík měl nejen silný náskok, ale také rychlejší dopravní prostředek. Ale i síla tažného pštrosa má své meze. Matakit se jistě bude musit občas zastavit, a tak ztratí čas. V nejhorším případě ho dohoní až u cíle.

Už při shánění výstroje na výpravu shledal Cyprián, jakou udělal trefu, že vzal s sebou Lia a Bardika. Není tak snadné vybrat si na cestu jenom věci naprosto nutné. Zde mu pomohly jen cizí zkušenosti z cest pouští. Nic nebylo Cypriánovi platné, že dokonale ovládal diferenciální a integrální počet, když neznal dobře život v tomto kraji a cesty přes poušť. A jeho společníci nebyli příliš ochotni mu v tom poradit, spíše se snažili uvést ho v omyl.

Při kupování vozu pokrytého nepromokavou plachtou, spřežení volů a různých zásob to ještě šlo dosti dobře. Společný zájem jim velel, aby si vybrali, co je třeba. James Hilton se tohoto úkolu zhostil znamenitě; Ale jinak tomu bylo, když si pak společníci nakupovali sami pro sebe, například koně. Cyprián si na trhu vyhlédl krásného tříročka, ohnivého a nepříliš drahého. Vyzkoušel ho pod sedlem a zjistil, že je dobře vycvičen. Už chtěl kupci vyplatit

požadovanou částku, ale Bardik ho vzal stranou a řekl mu:

„Jakže, tatínku, ty chceš koupit tohohle koně?“

„Ovšemže, Bardiku! Za tak levnou cenu jsem krásnějšího nikdy neviděl.“

„Neber ho ani zadarmo!“ odpověděl mladý Kafr. „Ten kůň by nevydržel cestu napříč Transvaalem ani týden!“

„Jak to myslíš?“ řekl Cyprián. „Copak si chceš také hrát na kouzelníka. „Ne, ne, tatínku, ale Bardik zná poušť a upozorňuje tě, že ten kůň není »osolen«!“

„Osolen? Chceš mi snad namluvit, že si mám koupit koně osoleného jako slanečka?“

„ó ne, tatínku. To znamená, že ještě neměl pouštní nemoc. A proto ji jistě brzy dostane. I když na ni nezajde, nebude ti stejně k potřebě!“

„Ale, ale!“ žasl Cyprián nad sluhovou výstrahou. „A jaká je to nemoc?“ „Je to prudká horečka spojená s kašlem,“ odpověděl Bardik. „Musíš koupit

jen takové koně, kteří ji už měli, a to se pozná na první pohled. Když ji už jednou měli, jen zřídka ji dostanou znovu.“

Cypriánovi nezbylo než ustoupit. Ihned přerušil vyjednávání o koupi koně a šel se na to přeptat. Všichni mu potvrdili, že Bardik mluví pravdu. Byla to touž v celém kraji tak běžná věc, že o ní nikdo nemluvil.Po tom upozornění byl už mladý inženýr opatrnější a vyžádal si radu od potchefstromského zvěrolékaře.

Na doporučení tohoto odborníka si pak za několik hodin zaopatřil vhodného koně. Byl to starý sivák, který byl jen kost a kůže a měl useknutý ocas. Na první pohled bylo vidět, že je již „osolen“. Klus měl poněkud tvrdý, ale celkem byl lepší, než vypadal. Templara (tak se jmenoval) znali v celém kraji jako vytrvalce. Když jej spatřil Bardik, který měl jistě právo říci své mínění, prohlásil, že je s ním naprosto spokojen. Bardikovi mělo totiž být svěřeno řízení volského spřežení. A jeho kamarád Li mu v tom měl pomáhat.

Pro ně už tedy Cyprián koně shánět nemusel. Ani na ně neměl, protože se koupí Templara vydal téměř ze všech peněz.

Neméně důležité bylo koupit dobré zbraně. Cyprián si dobře vybral své ručnice. Koupil výbornou pušku značky Martin-Henry a karabinu značky Remington. Nebyly sice příliš elegantní, ale nesly daleko a rychle se nabíjely. Kdyby mu to byl Číňan nepřipomněl, nikdy by byl nepomyslil na dostatečnou zásobu výbušných střel. Zdálo se mu, že stačí, když si s sebou vezme prach a olovo na pět až šest set nábojů. Velmi ho překvapilo, že si z opatrnosti musí vzít nejméně čtyři tisíce nábojů, protože pojedou krajinou, kde je mnoho šelem a obávaných domorodců.

Dále se Cyprián ozbrojil dvěma revolvery s výbušnými náboji. Výzbroj doplnil krásným tesákem, který už pět let marně hledal kupce ve výkladní skříni jednoho potchefstromského obchodníka se střelivem.

Vybídl ho k tomu Li. Tvrdil, že nad takový tesák není. Z toho, jak pečlivě brousil tu krátkou a širokou čepel, podobnou šavlovitému bodáku francouzské pěchoty, bylo vidět, že jako každý Číňan důvěřuje nejvíc sečné zbrani.

Kromě toho si vzal opatrný Číňan s sebou svou pověstnou červenou bednu. Nastrkal do ní všelijaké záhadné krabičky a přípravky a k tomu asi šedesátimetrový pružný a tenký, ale pevný provaz. A když se ho ptali, nač to má, odpověděl:

„Cožpak se v poušti nesuší prádlo zrovna tak jako jinde?“

Za půl dne bylo všechno nakoupeno. Nepromokavé sukno, vlněné přikrývky, kuchyňské nářadí, velké zásoby potravin v zaletovaných krabicích, volská jha, řetězy, náhradní řemení - tím vším napěchovali společný sklad vzadu na voze. Předek vozu byl vystlán slámou, aby se tam Cyprián a jeho společníci mohli schovat a vyspat.

James Hilton se čestně zhostil své povinnosti a vybral všechno, co cestující společnost potřebovala. Byl na své zkušenosti z kolonií velmi pyšný. Spíše z vypínavosti než z kamarádství rád poučoval své společníky a vykládal jim o zvycích na poušti.

Ale Hannibal Pantalacci mu stále skákal do řeči a nenechával ho domluvit.

„Pročpak tomu Francouzovi vykládáte o svých zkušenostech?“ říkal mu

polohlasem. „Copak vám na tom tolik záleží, aby právě on vyhrál cenu v tomto závodu? Na vašem místě bych si to nechal pro sebe, ani bych necekl. James Hilton pohlédl s upřímným obdivem na Neapolitána a řekl: „Svatá pravda...! Svatá pravda...! Nikdy bych byl na to nepřišel!“

Naproti tomu Cyprián se Friedelovi upřímně svěřil s tím, co se dověděl o tamějších koních. Ale narazil na jeho domýšlivost a zarytost. Němec nechtěl nic slyšet a tvrdil, že dělá vždycky, co sám uzná za dobré. Koupil si tedy nejmladšího a nejohnivějšího koně, na jakého přišel. Shodou okolností to byl ten, kterého si Cyprián nevzal. Sháněl také rybářské náčiní, protože lovit zvěř prý člověka brzy omrzí.Konečně byli s přípravami hotovi. Karavana se dala na cestu v tomto uspořádání:

Vůz, tažený dvanácti ryšavými a černými voly, jel napřed. Řídil je Bardik; bud! šel vedle těch silných zvířat s bodcem v ruce, nebo si vyskočil na předek vozu, aby si odpočinul. Tam se nechal na vyježděných cestách kolébat otřesy vozu a nestaral se o nic. Taková jízda se mu náramně líbila. Podél vozu jeli čtyři jezdci, dva vpředu a dva vzadu. Takové mělo být po celé dlouhé dny uspořádání karavany. Měnilo se jen tehdy, když se někdo od vozu vzdálil, aby si zastřelil koroptev nebo se rozhlédl po krajině.

Po krátké poradě se dohodli, že vyrazí přímo k pramenům řeky Limpopa. Podle zpráv, které sebrali, ubíral se tam i Matakit. Jinou cestou se ani dát nemohl, chtěl-li se co nejrychleji dostat z anglického území. Kafr měl před svými pronásledovateli tu výhodu, že znal dobře krajinu a měl lehké spřežení. Věděl také, kam míří. Jel tam rovně. Na severu měl známé a počítal s tím, že najde všude pomoc a ochranu, potravu a úkryt; a bude-li třeba, i pomocníky. Kdo ví, zda nevyužije svého vlivu a nepoštve domorodce, aby jeho pronásledovatele napadli se zbraní v ruce? Cypriánovi i jeho společníkům bylo jasné, že musí jet společně a navzájem se na výpravě podporovat, má-li jeden z nich zvítězit.

Museli přejet Transvaal od jihu k severu. Je to rozsáhlá krajina; měří nejméně třicet tisíc hektarů a rozprostírá se mezi řekami Vaalem a Limpopem na západ od Dračích hor, anglické kolonie Natalu, Zuluska a portugalských kolonií.

Transvaal založili Búrové, bývalí občané Kapské kolonie. Za patnáct až dvacet let toto zemědělské obyvatelstvo vzrostlo na více než sto tisíc duší. Roku 1877 přičlenila Velká Británie Transvaal ke své Kapské kolonii.

Cesta jim zatím ubíhala bez nehody. Ve farmách, kde se večer zastavili, dovídali se o Matakitovi. Všude ho viděli uhánět s pštrosím potahem. Nejprve měl náskok jen dvoudenní nebo třídenní, později již pětidenní nebo šestidenní, nakonec až sedmidenní a osmidenní. Zřejmě byli na dobré stopě. Jenže Matakit svůj náskok nad pronásledovateli neustále zvyšoval. Všichni čtyři společníci byli však přesvědčeni, že ho nakonec jistě dohoní. Vždyť uprchlík se musí někde zastavit. Jeho dopadení je jen otázkou času.

Po etapách dorazili až do kraje Křováků. Brzy farmy prořídly a nakonec zmizely. Byli na konci civilizovaného kraje. Od tohoto okamžiku museli každý večer nocovat pod širým nebem, zapálit velké ohně, aby se kolem nich mohli uložit ke spánku lidé i zvířata, a přitom dávat dobrý pozor na okolní krajinu.

Krajina byla čím dále tím divočejší. Místo zelených údolí nalezli roviny pokryté žlutavým pískem, houštiny trnitých keřů a občas potok obklopený močály. Někdy musili udělat okliku, aby se vyhnuli hustému lesu trnitých stromů. Jsou to keře, vysoké tři až pět metrů; roste na nich plno vodorovných větví, ozbrojených trny dlouhými půl metru až metr, tvrdými a ostrými jako dýky. Toto vnější pásmo Křovácka, které se obecně nazývá Lví rovina, neodpovídalo, jak se zdálo, svému jménu, protože za celé tři dny žádnou šelmu nespatřili, ba ani nezjistili že by byla nablízku. Je to bezpochyby jen starý název, říkal si Cyprián, lvi se už odstěhovali hlouběji do pouště.

Když se tak vyjádřil před Jamesem Hiltonem, ten se dal do smíchu.

„Vy tedy myslíte, že zde lvi nejsou?“ řekl. „To je jenom proto, že je sám nepozorujete.“

„No, no, že bych nezpozoroval lva na holé rovině?“ odpověděl Cyprián ironicky.“Nuže, sázím deset liber,“ řekl James Hilton, „že za hodinu vám ukáži lva, kterého vy jste nezpozoroval.“

„Ze zásady se nesázím,“ odpověděl Cyprián. „Ale rád se o tom přesvědčím!“

Ujeli pětadvacet nebo třicet minut; nikdo už nemyslil na lvy, když vtom James Hilton vykřikl:

„Pánové, podívejte se na to obrovské mraveniště tamhle napravo!“

„To je toho!“ odpověděl mu Friedel. „Už dva nebo tři dny nic jiného nevidíme!“

V zemi Křováků jsou totiž samé ohromné hromady žluté hlíny, ve kterých se hemží nesčíslní mravenci. Tyto hromady spolu s chomáčky keřů a skupinkami hubených mimóz zpestřují jednotvárnost roviny.

James Hilton se potichu zasmál.

„Pane Méré,“ začal. „Pobídnete-li koně do klusu směrem k tomu mraveništi — tam, jak ukazuji prstem -, slibuji vám, že uvidíte, co jste si přál vidět! Ale příliš blízko k tomu nejezděte, mohla by se vám přihodit nemilá příhoda!“

Cyprián pobídl koně do klusu a jel přímo k místu, které James Hilton nazval mraveništěm.

„To tam má pelech lví rodina,“ dodal Skot, jakmile se Cyprián vzdálil. „Jedna z desíti těch žlutých hromad, které pokládáte za mraveniště, bývají lvi!“

„Per Bacco,“ zaklel Pantalacci, „a to mu radíte, aby se k tomu nepřibližoval!“

Když však viděl, že ho Bardik a Li poslouchají, hned začal z jiného konce:

„Kdyby se tak ten Francouz polekal, to bychom se nasmáli!“

Neapolitán se mýlil. Cyprián se hned tak něčeho nepolekal, jak tvrdil Pantalacci. Teprve nějakých dvě stě kroků od cíle, který mu Hilton ukázal, poznal, jaké strašné mraveniště má před sebou. Byl to ohromný lev, lvice a tři lvíčata; leželi stočeni na zemi jako kočky a klidně spali na slunci.

Při dupotu Templářových kopyt otevřel lev oči, zvedl svou ohromnou hlavu, zívl a ukázal dvě řady strašných zubů a mezi nimi jícen, ve kterém by mohlo klidně zmizet desítileté dítě. Potom se podíval na jezdce, který se zastavil asi dvacet kroků od něho.

Lítá šelma neměla naštěstí hlad; jinak by nebyla zůstala tak netečná.

Cyprián držel ruku na karabině a čekal dvě až tři minuty, jak se pan lev rozhodne. Když pak viděl, že lev nemá chuť pustit se do boje, nechtěl kalit štěstí roztomilé rodinky, otočil koně a vrátil se klidně ke svým společníkům. Přijali ho s jásotem, protože musili přiznat, že je chladnokrevný a statečný.

„Byl bych sázku prohrál, pane Hiltone,“ řekl prostě Cyprián.

Ten večer dorazili na pravý břeh Limpopa a tam se na noc utábořili. Friedel si chtěl stůj co stůj chytit nějakou rybu, ačkoli ho James Hilton od toho zrazoval.

„Je to nezdravé, kamaráde!“ říkal mu. „Pamatujte si, že v zemi Křováků nesmí člověk po západu slunce zůstat na břehu řeky ani...“

Ale ale! Už jsem to víckrát zkusil!“ odbyl ho Němec s tvrdošíjností vlastní Němcům.

Cože!“ ozval se Pantalacci. „Proč by bylo nezdravé zastavit se na pár

din na břehu řeky? Cožpak se mi už nestalo, že jsem tam pobyl celé půldne, promočen až na kůži, když jsem lovil kachny?“

Ale to není totéž!“ namítl James Hilton a stále to Friedelovi rozmlouval.

„„To jsou povídačky...!“ odpověděl Neapolitán. „Milý Hiltone, raději mi dejte krabici se strouhaným sýrem na makarony a nebraňte našemu milému kamarádovi, aby si šel chytit k večeři nějakou tu rybu! Aspoň budeme mít změnu na jídelním lístku!“

Friedel si nedal říci a odešel. Vrátil se do tábora až pozdě v noci.

Paličatý rybář se najedl a pochutnal si spolu s ostatními na rybách, které chytil. Sotva však ulehl do vozu ke svým kamarádům, naříkal si na silné mrazení.

Když časně ráno všichni vstali a chystali se vyrazit, Friedelem lomcovala prudká horečka, takže nemohl ani vsednout na koně. Žádal je však, aby se dali na cestu, a tvrdil, že mu bude ve voze na slámě dobře. Učinili, jak si přál. V poledne již třeštil. Ve tři hodiny byl mrtev.

Onemocněl zhoubnou horečkou, která ho sklátila jako blesk.

Nad tím náhlým Friedelovým skonem se Cyprián nemohl ubránit myšlence, že ten truchlivý případ má na svědomí Hannibal Pantalacci, který Němci špatně radil. Ale nikdo kromě něho si na to zřejmě nevzpomněl.

„Vidíte, že jsem měl pravdu, když jsem říkal, že se po západu slunce nesmíme potloukat u vody!“ opakoval filosoficky James Hilton.

Karavana se na okamžik zastavila, aby pohřbila mrtvolu. Nechtěla ji ponechat napospas šelmám.

Cyprián byl hluboce pohnut, když svému sokovi, nebo spíše nepříteli vzdával poslední poctu. Pohled na smrt, všude tak vznešený a slavnostní, nabývá na poušti ještě vážnějšího rázu. Tváří v tvář přírodě člověk lépe pochopí, že smrt je neodvratným koncem života. Vzdálen od rodiny, vzdálen od všech, které miluje, zalétá k nim smutně v myšlenkách. Říká si, že snad zítra padne on sám na té široké rovině a již nevstane, že ho také pohřbí pod tenkou vrstvou písku, z níž bude trčet prostý kámen, a že ho nebude na poslední cestě provázet pláč sestry a matky ani lítost přátel. Lítost, kterou v něm vzbuzuje osud jeho kamaráda, vztahuje částečně na sebe, takže se mu zdá, že do toho hrobu pohřbívá také část sebe samého.

Druhý den po tom smutném obřadu byl Friedelův kůň, přivázaný vzadu k vozu, zachvácen pouštní nemocí. Musili ho ponechat osudu. Ubohé zvíře přežilo svého pána jen o několik hodin.

NA SEVER OD LIMPOPA

Celé tři dny hledali a zkoumali, než našli brod přes řeku Limpopo. A ještě by se jim to nebylo podařilo, kdyby se bylo nenabídlo několik Kafrů z kmene Makalaka, potulujících se po břehu řeky, že povedou výpravu. Tito Kafrové jsou do jisté míry ubohými otroky, vykořisťovanými Bečuány, kteří se pokládají za vyšší rasu. Nutí je k práci, za kterou jim nic nedávají, zacházejí s nimi neobyčejně tvrdě, a dokonce jim pod trestem smrti zakazují jíst maso.

Bardik hned ukázal, že má obchodního ducha. Obratně z těch ubožáků vymámil přiznání, že přes všechnu svou bídu si v okolním houští pečlivě ukryli několik pštrosích per. Ihned se jim nabídl, že je od nich koupí. Smluvili se, že se večer sejdou.

„A čím jim to zaplatíš?“ divil se Cyprián.

Bardik se smál na celé kolo a ukázal mu v plátěném pytlíku hrst měděných knoflíků; sbíral je už několik měsíců.

„Vždyť to nejsou žádné peníze!“ káral ho Cyprián. „Abys těm chudákům zaplatil několika starými knoflíky; to nedopustím.“

Ale marně Bardikovi vysvětloval, proč není jeho úmysl správný.

„Když mi Makalakové mé knoflíky vymění za svá péra, co je na tom zlého?“ odpověděl. „Sám víte, že sebrat ta péra jim nedalo žádnou práci. Nemají ani právo je mít, proto se s nimi vytasí jen potají. Knoflík je naproti tomu velmi užitečný, užitečnější než pštrosí péro. Pročpak bych jim tedy nesměl nabídnout tucet nebo dva tucty knoflíků za stejný počet per?“

Bardikovo obchodní jednání se konalo večer za svitu pochodní. Makalakové měli zřejmě strach, že je kupec ošidí, nestačily jim bělošské pochodně, přinesli si otepi kukuřice, rozhodili je na zem a zapálili.

Potom ukázali pštrosí péra a začali zkoumat Bardikovy knoflíky.

O jakosti a ceně kulatých kotoučků se rozpředla živá rozprava, provázená prudkými posunky a křikem.

Nikdo nerozuměl ani slovo z toho, co mezi sebou drmolili. Stačilo se však jen podívat na jejich rozpálené obličeje, na jejich výmluvné úšklebky a opravdový hněv, a hned každý pochopil, že to berou vážně. Ale najednou jim tu vášnivou hádku přetrhl neočekávaný zjev.

Z houštiny, u které tak náruživě smlouvali, vyšel černoch vysoké postavy. Přes sebe měl důstojně přehozen obnošený plášť z červené bavlněné látky a na čele měl jakousi čelenku z ovčích střev, jakou obyčejně nosí kaferští bojovníci. Hned začal Makalaky, přistižené při zakázaném jednání, prudce bít rukojeti svého kopí.

Lopep . . ! Lopep!“ zaječeli nešťastní divoši a rozprchli se na všechny strany jako hejno myší. Ale náhle ze všech křovisek kolem tábora vyrazili černí bojovníci a sevřeli je do kruhu.

Lopep poručil, aby mu knoflíky ihned odevzdali. Pečlivě si je prohlédl za svitu pochodní z kukuřičné slámy a spokojeně si je strčil do kožené torby. Potom přistoupil k Bardikovi, vzal mu z rukou koupená pštrosí péra a přivlastnil si je stejně jako knoflíky.

Běloši se na to jen trpně dívali; nevěděli, mají-li se do toho míchat. Ale Lopep jim sám pomohl z rozpaků tím, že k nim zamířil. Zastavil se několik kroků od nich a panovačným tónem pronesl dlouhou řeč, které ovšem nikdo nerozuměl.

James Hilton znal několik bečuánských slov a pochopil zhruba smysl promluvy; hned to sdělil svým společníkům. Kaferský náčelník jim vyčítal, že dovolili Bardikovi obchodovat s Makalaky, kteří nesmějí nic mít. Nakonec prohlásil, že pašované zboží zabavuje, a zeptal se bělochů, nemají-li nic proti tomu.

Běloši váhali a nevěděli, jak se mají zachovat. Hannibal Pantalacci jim radil ustoupit, aby si bečuánského náčelníka neznepřátelili. James Hilton a Cyprián sice uznávali, že je na tom něco pravdy, avšak báli se, že po jejich povolnosti bude Lopep drzejší a bude pak žádat ještě více, až nakonec dojde ke srážce.

Rychle se mezi sebou šeptem poradili a usnesli se, že knoflíky bečuánskému náčelníku ponechají, ale péra si od něho vyžádají.

James Hilton mu to posunky a několika kaferskými slovy vysvětlil. Lopep se nejprve zatvářil diplomaticky a naoko zaváhal. Ale když se před ním v přítmí zaleskly hlavně evropských pušek, nakonec péra vrátil.

Potom už byl ten moudrý náčelník smířlivější. Nabídl všem třem bělochům, Bardikovi a Liovi šňupec ze své velké tabatěrky a usedl v táboře. Neapolitán mu nabídl sklenici kořalky a ta mu spravila náladu. Po půlhodinovém sezení, při

němž většinou mlčeli, zvedl se a pozval nazítří karavanu do své vesnice. Slíbili mu to, Lopep podal všem ruku a vznešeně odešel.

Zakrátko po jeho odchodu všichni kromě Cypriána ulehli. Cyprián se zabalil do své pokrývky, a pohlížeje na nebe, snil. Byla bezměsíčná noc, ale všude se třpytily hvězdy. Oheň zhasl, aniž to mladý inženýr zpozoroval.

Myslel na svou rodinu; nikdo tam doma netuší, za čím se to pustil do širé jihoafrické pouště. Myslel také na půvabnou Alici - snad se také dívá na hvězdy -a konečně na všechny lidi, kteří mu byli drazí. A nechávaje se unášet tímto sladkým sněním, které činí hluboké ticho roviny ještě kouzelnějším, pomalu usínal. Vtom však ho probudilo dupání kopyt a zvláštní hluk, který se ozýval od ohrady tažných volů. Rázem vyskočil.

V přítmí zahlédl nějaké zvíře, nižší a silnější než voli. To způsobilo bezpochyby ten rozruch.

Cyprián nepřemýšlel, co to může být. Uchopil bič, který měl po ruce, a kráčel opatrně k volské ohradě. Nemýlil se. Tam uprostřed bylo nějaké nevítané zvíře, které vzbudilo voly ze spánku. Cyprián v polospaní zvedl bič (asi si dobře nerozvážil, co dělá) a naslepo uhodil vetřelce do čumáku.

Po tom úderu se ozvalo hromové zařvání...! Mladý inženýr totiž uhodil lva, jako by to byl pes! Sotva měl čas vytrhnout z pasu revolver a rychle uskočit, když lev po něm skočil. Nezasáhl ho, ale za chvíli se znovu vrhl po jeho natažené paži.

Cyprián cítil, jak se mu ostré drápy zarývají do masa. Klesl k zemi a začal tou strašnou šelmou rvát. Vtom zazněl výstřel. Lev se zachvěl v smrtelné křeči, pak strnul a padl nehybně k zemi.

Volnou rukou přitiskl Cyprián chladnokrevně revolver šelmě na ucho.

Výbušná koule jí roztříštila hlavu.

Zatím už spáči, vyburcovaní zařváním a výstřelem, přiběhli na bojiště.

Vysvobodili Cypriána — ohromné zvíře ho div nerozmačkalo - a prohlédli mu raný; naštěstí byly jen povrchní. Li mu je prostě zavázal kouskem plátna

namočeného v kořalce. Ve voze mu pak postoupili nejlepší místo. Všichni zase brzy usnuli; stráž jim dělal Bardik, který chtěl bdít až do rána. Sotva vyšlo slunce, zaslechli úpěnlivé volání Jamese Hiltona; prosil je, aby mu přišli na pomoc. Zase nová nehoda. James Hilton ležel oblečen vpředu ve voze na plachtě; mluvil nadmíru ustrašeně a neodvážil se ani hnout. Stále říkal:

„Mám kolem pravého kolena pod kalhotami hada, který se mi tam omotal. Nehýbejte se, nebo jsem ztracen! Rozmyslete si rychle, jak mi pomůžete.“

Oči měl vyvaleny hrůzou a v tváři byl smrtelně bledý. Kolem pravého kolena pod modrým plátnem kalhot bylo možno rozeznat něco zvláštního, jako by měl nohu omotánu lanem. Šlo do tuhého. Jak říkal James Hilton. při sebemenším pohybu ho mohl had kousnout!

Všichni trnuli úzkostí a nevěděli, co počít. Bardik se rozhodl, že něco podnikne. Vytáhl tiše tesák svého pána a nenápadně jako nějaký červ se připlazil k Jamesi Hiltonovi. Upřeně se zadíval na jeho nohu a několik vteřin bedlivě zkoumal, jak se ten nebezpečný plaz omotal. Bezpochyby chtěl vědět, kde má hlavu. Najednou se prudce vztyčil, ruka se jen mihla a ostří nože se zakouslo do kolena Jamese Hiltona.

„Můžete už hada shodit... Je mrtev!“ řekl Bardik a vesele se na něho zazubil.

James Hilton bezděky poslechl a potřásl nohou... Had mu spadl k nohám. Byla to zmije s černou hlavou, silná necelé tři centimetry. Její sebemenší kousnutí přivodí smrt. Mladý Kafr jí uřízl hlavu s obdivuhodnou přesností. Na kalhotách Jamese Hiltona zbyl jen řez sotva šest centimetrů široký; kůži měl neporušenou.

James Hilton však ani nepomyslil na to, aby svému zachránci poděkoval. Cypriána jeho nevysvětlitelné počínáni silně pobouřilo. Když už byl James Hilton mimo nebezpečí, připadal mu Bardikův zákrok zcela samozřejmý. Nepřišlo mu ani na mysl, že by mohl nějakému Kafroví stisknout černou tlapu a říci mu: „Děkuji, zachránil jsi mi život.“

„Máte věru dobře nabroušený tesák,“ poznamenal suše, když jej Bardik zastrkoval do pochvy. Bardik v tom zřejmě také nic zvláštního neviděl. Při snídani brzy zapomněli na dojmy z této bouřlivé noci. K snídani měli ten den jen jedno míchané pštrosí vejce na másle, ale postačilo ukojit hlad pěti jedlíků.

Cyprián měl slabou horečku a rány ho trochu bolely. Ale přesto si vymohl, že půjde s Hannibalem Pantalaccim a Jamesem Hiltonem do Lopepovy vesnice. Tábor svěřili do ochrany Liovi a Bardikovi; ti se už zatím pustili do stahováni lva. Byla to skutečná obluda, které se říká lev se psím čenichem. Tři jezdci se vypravili sami do vesnice.

Bečuánský náčelník je už očekával na kraji. Byl obklopen všemi svými bojovníky. Opodál za nimi stály ženy a děti a zvědavě si prohlížely cizince.

Vesnice vypadala uboze, ačkoli chatrče byly celkem pěkné. Lopepova chýše byla větší než ostatní a uvnitř byla vyložena slaměnými rohožemi. Stála uprostřed vesnice.

Náčelník do ní uvedl hosty, ukázal jim na tři stoličky a sedl si před ně. Jeho čestná stráž se postavila do kruhu za něho.

Nejprve se vyměnily obvyklé zdvořilosti. Celý obřad záleží v tom, že se

vypije šálek kvašeného nápoje vyrobeného v náčelníkově domě. Aby bylo ovšem zjevno že se za touto zdvořilostí neskrývá nějaký zlý úmysl, hostitel v něm nejprve omočí své tlusté rty a pak teprve podá šálek cizinci. Nenapít se potom roztomilém pozvání by bylo smrtelnou urážkou. Běloši tedy vypili kaferské pivo. Hannibal Pantalacci se nad ním ušklíbl; raději by si dal, jak řekl po straně, sklenici vína Lacrimae Christi než tu bečuánskou břečku.

Potom se mluvilo o obchodu. Lopep chtěl od nich koupit pušku. Tuto žádost mu nemohli splnit, ačkoli za ni nabídl dosti slušného koně a sedmdesát pět kilogramů slonoviny. Koloniální zákony jsou v této věci velmi přísné a zakazují Evropanům prodej zbraní pohraničním Kafrům, ledaže by měli zvláštní dovolení od guvernéra kolonie. Odškodnili za to Lopepa flanelovou košilí, ocelovým řetízkem a lahví rumu. Byl to skvělý dar a bečuánský náčelník z něho měl velkou radost. Byl hned ochoten poučit je o všem, nač se ho přes tlumočníka Jamese Hiltona budou ptát.

Nejdříve se dověděli, že jeden cestující, na kterého se hodil Matakitův popis, prošel vesnicí před pěti dny. Byla to po dvou týdnech první zpráva o uprchlíkovi. Mladý Kafr promarnil několik dní hledáním brodu přes řeku Limpopo. Nyní zřejmě směřoval k severním horám.

Za kolik dní se dojde k těm horám?

Nejvýš za sedm nebo osm dní.

Je Lopep přítelem náčelníka té krajiny, kam míří Cyprián se svými společníky?

Lopep se pochlubil, že ano. Kdo by ostatně nechtěl být uctivým přítelem a věrným spojencem velkého Tonaji, nepřemožitelného dobyvatele kaferského kraje?

Přijme Tonaja dobře bělochy?

Ano, protože jako všichni náčelníci toho kraje ví, že se běloši mstí za spáchanou křivdu. Proč bojovat proti bělochům? Což nejsou vždy silnější? Vždyť mají pušky, které se samy nabíjejí! Nejlépe je žít s nimi v míru, dobře je přijímat a poctivě obchodovat s jejich kupci.

O tom všem je poučil Lopep. Nejdůležitější bylo pro ně to, že Matakit při brodění přes řeku ztratil několik dní a že jsou mu stále na stopě.

Když se Cyprián, Hannibal Pantalacci a James Hilton vrátili do tábora, Bardik a Li byli velmi znepokojeni.

Vypravovali, že tam za nimi přišel velký zástup kaferských bojovníků z jiného kmene než Lopepova. Nejprve je obklíčili a pak podrobili výslechu. Co v tom kraji pohledávají? Nechtějí snad špehovat Bečuánce, sbírat o nich zprávy, vyzvídat o jejich počtu, síle a o ozbrojení? Cizinci nedělají dobře, že se pletou do takových věcí! Velký král Tonaja samozřejmě proti tomu nic nemá, dokud mu nevstoupí na jeho území. Ale pokusí-li se o to, bude se na to možná dívat jinýma očima.

Takový byl zhruba smysl jejich řeči. Číňan vypadal, jako by si z toho nic nedělal. Zato Bardik, obyčejně klidný a chladnokrevný, byl zřejmě velmi poděšen. Cyprián si to nedovedl vysvětlit.

Bardik koulel očima a říkal:

„Velmi zlí bojovníci; bojovníci, kteří nemají rádi bělochy a kteří jim dělají šmik...“

Tím slovem vyjadřují polodivocí Kafři násilnou smrt.

Co dělat? Mají této příhodě přikládat nějaký význam? Jistěže ne. Bojovníci - podle Bardikova a Číňanova vyprávění jich bylo asi třicet - překvapili

je neozbrojené, ale nijak jim neublížili a neprojevili naprosto chuť vyplenit tábor. Jejich hrozby jsou patrně jen plané povídání, v jakém si libují divoši, když se setkají s cizinci. Stačí pronést několik zdvořilůstek o velkém náčelníku Tonajovi, několik upřímných slov o tom, proč ti tři běloši přicházejí do této krajiny, a hned každé podezření rozptýlí a zajistí si Tonajovu přízeň.

Usnesli se, že se ihned dají na cestu. Naděje, že už brzy Matakita dohoní a vezmou mu ukradený diamant, zaplašila rychle všechny obavy.

ÚKLADY

Po týdenní pouti přijela karavana do krajiny naprosto nepodobné krajinám, jimiž se až dosud od hranic Griqualandu ubírali. Ležela pod horským řetězem, kam podle dosavadních zpráv mířil Matakit. Ze jsou už blízko náhorní planiny i četných řek, které se s ní valí do Limpopa, bylo patrno z toho, že zvířata i rostliny tu byly zcela jiné než na planině. Krátce před západem slunce se zrakům tří cestujících otevřelo první horské údolí, velmi svěží a půvabné.

Mezi dvěma smaragdově zelenými loukami se vinula řeka; byla tak čistá, že bylo všude vidět až na dno. Svahy pahorků, které uzavíraly tento úval, byly porostlé ovocnými stromy s nejrozmanitějším listím. Na dně údolí, kam ještě svítilo slunce, se ve stínu obrovských baobabů klidně pásla stáda červených antilop, zeber a buvolů. Trochu dále šel přes širokou paseku těžkým krokem bílý nosorožec a pomalu kráčel k řece. Chrochtal radostí nad tím, že už brzy vyválí své mohutné tělo ve vodě a že ji zkalí. Z houští bylo slyšet jakousi šelmu, jak zívá nudou. Zahýkal divoký osel. Po stromech se honila stáda opic.

Cyprián a oba jeho společníci se zastavili na vrcholku pahorku a chvíli se kochali tou nezvyklou podívanou. Konečně dorazili do neobydlené krajiny, kde jsou dosud neomezenými pány divoká zvířata; žijí si tam šťastně a volně, že ani netuší nebezpečí. Překvapovalo je, co je v těchto končinách Afriky rozmanitých zvířat a že nejsou vůbec plachá. Jako by člověk stanul před podivuhodným obrazem, na němž malíř z rozmaru namaloval na malé ploše všechny hlavní představitele zvířeny.

Obyvatelstva tam bylo málo. Jen pořídku sídlí v těch širých krajích Kafrové. Cyprián si tam liboval jako vědec i jako umělec; bylo mu, jako by se octl v předhistorické době, kdy žila různá předpotopní zvířata.

„Zbývají jen sloni, a tento krásný obraz by byl úplný!“ povzdechl si.

Ale vtom mu Li ukázal prstem na několik nehybných šedých skupin uprostřed rozsáhlé paseky. Z dálky to vypadalo jako skály. Ve skutečnosti to bylo stádo slonů. Louka jimi byla poseta.

„Vyznáš se v lovu na slony?“ zeptal se Cyprián Číňana; ten už zatím chystal všechno k nocování.

Li zamrkal svýma šikmýma očima.

„Dělal jsem na Cejlonu dvě léta honce,“ odpověděl prostě a střízlivě. Jinak ani o své minulosti nemluvil.

„Ach, kdybychom jich tak mohli pár skolit!“ zatoužil James Hilton. „Lov na slony je velmi zajímavý...“

„Ano! Při takovém lovu stojí už zvěř za vystřílený prach!“ dodal Hannibal Pantalacci. „Dva sloni kly je už pěkná kořist. Vzadu do vozu by se nám jich pohodlně vešly tři čtyři tucty... Víte, že by nám úplně stačily na zaplacení cestovních výdajů?“

Znamenitý nápad!“ zvolal James Hilton. „Proč bychom se o to nepokusili hned zítra, než se vydáme na cestu?“

Poradili se o tom a ujednali, že za svítání vstanou a půjdou zkusit štěstí do údolí, kde ty slony spatřili.

Rychle povečeřeli a ulehli pod vozovou plachtu. Stráž měl tu noc James Hilton. Zůstal sedět u ohně. Byly dvě hodiny. Když už sám začínal usínat, ucítil,že do něho někdo lehce strčil loktem. Otevřel oči. Vedle něho seděl Hannibal Pantalacci.

„Nemohu spát, a tak jsem si řekl, že tu s vámi posedím," řekl Neapolitán.

„Je to od vás velmi milé, ale mně by přišlo docela vhod, kdybych se trochu prospal!" odpověděl James Hilton a protáhl se. „Chcete-li, snadno se dohodneme. Já si půjdu lehnout pod plachtu, a vy si zde sednete místo mne!"

„Ne...! Jen zůstaňte...! Musím s vámi mluvit!" zadržel ho šeptem Hannibal Pantalacci.

Podíval se kolem sebe, jsou-li úplně sami. Potom spustil:

„Lovil jste už slony?"

„Ano," odpověděl James Hilton, „dvakrát."

„Tak už víte, jaký je to nebezpečný lov! Slon je rozumný a chytrý, a není bezbranný! Leckdy člověk v boji s ním podlehne!"

„No, no! Leda nějaký nešika!" odpověděl James Hilton. „S dobrou karabinou, nabitou výbušnými koulemi, se nemusíte bát!"

„To si taky myslím," odpověděl Neapolitán. „Ale nehoda se stane... Co kdyby se zítra něco stalo tomu Francouzi? To by byla pohroma pro vědu!"

„Velká pohroma!" opakoval James Hilton.

„Ale pro nás by to tak strašná pohroma nebyla!" pokračoval Hannibal Pantalacci, povzbuzený společníkovým smíchem. „Potom bychom zbyli na pronásledování Matakita a jeho diamantu sami dva... A dva se vždycky dohodnou..."

Oba muži umlkli; civěli na větve řeřavějící v ohni a úporně myslili na své zločinné plány.

„Ano...! My dva se vždycky dohodneme!" opakoval Neapolitán. „Ve třech je to horší."

Zase nastalo ticho.

Hannibal Pantalacci se náhle zvedl a zadíval se upřeně do tmy, která je obklopovala.

„Neviděl jste nic?" otázal se tiše. „Zdálo se mi, že jsem za baobabem zahlédl nějaký stín."

James Hilton se kolem sebe rozhlédl. Díval se pozorně, ale nic podezřelého v okolí nespatřil.

„To nic není," řekl. „Jen prádlo, které tam dal Číňan bělit do rosy."

Znovu se dali oba spiklenci do řeči. Ale tentokrát mluvili tiše.

„Mohl bych mu nepozorovaně vyjmout z pušky náboje," říkal Hannibal Pantalacci. „V tom okamžiku, kdy se budeme chtít vrhnout na slona, vypálím za ním ránu a slon ho ihned zpozoruje... za chvilku bude po tom!"

„Ten váš návrh je snad trochu nebezpečný!" bránil se chabě James Hilton.

„Jen mě nechtě a uvidíte, že to půjde jako nic!" odpověděl Neapolitán.

Když si šel za hodinu Hannibal Pantalacci zase lehnout pod plachtu vedle druhých spáčů, škrtl sirkou, aby se přesvědčil, zdali se někdo hnul. Zjistil, že Cyprián, Bardik i Číňan hluboce spí. Nebo se mu to aspoň zdálo. Být trochu chytřejší hned by byl přišel na to, že v hlasitém chrápání Lia je něco nepřirozeného a potměšilého.

Za svítání byli všichni na nohou. Hannibal Pantalacci využil okamžiku, kdy se šel Cyprián k potoku umýt, a vyňal mu z pušky náboje. Trvalo to dvacet vteřin. Byl tam úplně sám. Bardik právě vařil kávu a Číňan sbíral prádlo; rozvěsil je na známý provaz natažený mezi dvěma baobaby, aby se vybělilo rosou. Nikdo nic neviděl.

Když vypili kávu, odjeli na koni a Bardik hlídal povoz a zvířata. Li si vyprosil, aby mohl jít s nimi. Ozbrojil se jen tesákem svého pána.

Za necelou půlhodinu dorazili lovci na místo, kde předtím navečer spatřili slony. Musili jet za nimi trochu dále. Konečně dorazili na velkou paseku, ležící mezi úpatím hor a pravým břehem řeky.

Na ohromném koberci jemného zeleného trávníku, na kterém se ještě třpytila rosa, snídala v jasném a čerstvém vzduchu, prozářeném vycházejícím sluncem, celá tlupa slonů; bylo jich dvě stě až tři sta. Sloní mláďata skotačila kolem svých matek nebo tiše sála mléko. Staří měli hlavu až na zemi, mávali chobotem a spásali hustou trávu lučiny. Všichni se ovívali svýma ohromnýma ušima, podobnýma koženým plášťům; hýbali jimi jako indickými vějíři.

Naši tři lovci byli už jen dvě stě metrů od slonů. Ta rozumná zvířata mají také velmi jemný sluch a hned všechno zaslechnou; lovce chráněné hustou skupinou baobabů nepostřehli jen proto, že stáli po větru. Jen jeden slon dával najevo nepokoj a zvedal chobot v podobě otazníku.

„Teď je vhodná doba," řekl tlumeně Hannibal Pantalacci. „Chceme-li něco dostat, musíme se poněkud rozestoupit, vybrat si každý jeden kus a na umluvené znamení vystřelit, protože se při prvním výstřelu celé stádo dá na útěk."

Přijali tento návrh. James Hilton se pustil napravo, Hannibal Pantalacci poodjel nalevo, takže Cyprián zůstal uprostřed. Všichni tři se pak rozjeli k pasece.

Vtom Cyprián k svému překvapení ucítil, jak ho někdo zezadu prudce objal rukama; Li mu zašeptal do ucha:

„To jsem já...! Skočil jsem vám na záda...! Nic neříkejte...! Hned uvidíte proč!"

Cyprián dojel na okraj paseky a byl pouhých třicet metrů od slonů. Zalícil, aby byl pro každý případ připraven, a tu mu Číňan řekl:

„Nemáte v pušce náboje...! Neznepokojujte se...! Všechno je v pořádku...! Všechno je v pořádku...!"

Zazněl hvizd, který měl být znamením k všeobecnému útoku. Vzápětí tleskl za Cypriánovými zády jediný výstřel. Cyprián se rychle obrátil a zpozoroval Hannibala Pantalacciho, jak se schovává za peň stromu. Ale tu si všiml něčeho vážnějšího.

Hnal se proti němu jeden slon, patrně rozzuřený zraněním. Jak Neapolitán správně předvídal, ostatní sloni se se strašným dupotem dali na útěk, až se půda třásla na dva kilometry kolem dokola."Už je to tady!" zvolal Li, stále se drže

křečovitě Cypriána. „Jakmile se na vás zvíře vrhne, uskočte s Templářem...! Pak zahněte kolem tohoto keře a slon ať se žene za vámi...! Ostatní si už vezmu na starost já!“

Cyprián měl taktak čas uposlechnout bezděky Lia. Ohromný tlustokožec se s neuvěřitelnou rychlostí řítil na něho se vztyčeným chobotem, oči podlité krví, tlamu otevřenou a kly napřažené.

Templář zřejmě nebyl dnešní. Obdivuhodně přesně reagoval na stisk Cyprianových kolenou a v pravý čas uskočil napravo. Slon, řítící se plnou silou, ho minul a nezasáhl. Číňan mlčky vytáhl tesák, skrčil se k zemi a vrhl se za keř.

Tak..-! Tak...! Točte se kolem keře...! Jen ať vás pronásleduje!“ křikl.

Slon se na ně znova řítil. Zuřil nad tím, že se mu nepodařil první útok.

Cyprián sice nechápal, proč mu to Li radí, ale poslušně se podrobil. Točil se kolem keře a za ním supící slon. Ještě dvakrát ho oklamal náhlým odskokem. Ale mohl touto taktikou něco pořídit? Copak si Li myslí, že se mu podaří slona uštvat? Cyprián nenacházel na tyto otázky odpověď. Vtom najednou klesl slon k jeho nemalému úžasu na kolena.

Li totiž s neuvěřitelnou hbitostí vyčíhal vhodnou chvíli, vplížil se trávou slonovi pod nohy a jediným mávnutím tesáku mu přeřízl šlachu na patě, na místě,kterému u člověka říkáme Achillova pata. Tak loví slony Indové. Číňan se tomu naučil na Cejlonu; provedl ten zákrok s obdivuhodnou přesností a chladnokrevností. Slon rázem klesl bezmocně k zemi a zůstal nehybně ležet s hlavou v husté trávě. Ztrátou krve, která mu vytékala potůčkem z rány, očividně slábl.

„Hurá...! Výborně...!“ jásali Hannibal Pantalacci a James Hilton, když se objevili na místě zápasu.

„Musíme ho dobít ranou do oka!“ ozval se James Hilton; toužil zřejmě také se nějak uplatnit.

Sotva dořekl, přiložil pušku k líci a vystřelil.

Rázem vybuchla kule v těle obrovského čtvernožce. Zatřásly jím poslední křeče a znehybněl; vypadal jako nějaká zřícená šedá skála.

„Konec!“ zvolal James Hilton a pobídl koně ke slonu, aby si ho prohlédl.

„Počkat...! Počkat!“ jako by Cypriánovi chytře naznačoval očima Li.

A zanedlouho se odehrál strašný, ale neodvratný závěr dramatu. James Hilton se sklonil dolů s koně a chtěl slona posměšně zatahat za ucho. Ale náhle slon zvedl chobot a udeřil jím neopatrného lovce tak prudce, že mu přerazil páteř a rozdrtil hlavu. Stalo se to tak rychle, že poděšení svědci tohoto strašného konce neměli ani čas ho varovat. James Hilton jen vyrazil smrtelný sten. Za tři vteřiny z něho byla jen hromada krvavého masa; slon se na něho svalil a již nepovstal.

„Věděl jsem, že se jen dělá mrtvým,“ pravil moudře Číňan a potřásl hlavou. „Tak to dělají sloni vždycky.“

To byla pohřební řeč nad Jamesem Hiltonem.

Zatím už Číňan hloubil tesákem na trávníku jámu a s Cypriánovou pomocí do ní uložil pozůstatky jejich nepřítele.

Chvíli to trvalo. Slunce již stálo vysoko na obloze, když se všichni tři vydali na zpáteční cestu. Po příchodu do tábora je čekalo velké leknutí... Bardik tam nebyl.

ZRADA

Co se to jen stalo v táboře za nepřítomnosti Cypriána a jeho dvou společníků? Těžko říci, dokud se nevrátí Bardik. Čekali na něho, volali a všude ho hledali. Ale nebylo po něm ani vidu ani slechu. Podle toho, že chystal snídani a nechal ji nedodělanou ležet u vyhaslého ohně, soudili, že zmizel teprve před dvěma nebo třemi hodinami.

Cyprián se jen dohadoval, co v tom vězí. Ale všechny dohady nevedly nikam. Že by mladého Kafra napadla divoká šelma, bylo nepravděpodobné, protože v okolí tábora nebylo nejmenší známky nějakého krvavého zápasu. Stejně nepravděpodobné bylo, že snad utekl do své vesnice, jak to Kafrové rádi dělají, protože ten hoch byl mladému inženýrovi upřímně oddán. I tuto domněnku, kterou nadhodil Hannibal Pantalacci, Cyprián zavrhl. Zkrátka ani po půldenním hledání Kafra nenašli, a jak vlastně zmizel, zůstalo jim záhadou.

Den minul smutně. Večer byl ještě pochmurnější. Nad výpravou jako by se vznášelo neštěstí. Hannibal Pantalacci byl nevlídný a zamlklý. Oba spoluviníci, Friedel a James Hilton, byli mrtvi, a on tu zůstal sám proti svému mladému sokovi. Byl však pořád pevně odhodlán, že se zbaví každého, kdo se uchází o slečnu Watkinsovou a o diamant. A pro něho to byla vskutku hračka.

Li vypravoval Cypriánovi, co zaslechl o vynětí nábojů z pušky. Cyprián musel tedy ve dne v noci dávat na svého spolucestujícího pozor, Číňan mu však slíbil, že část tohoto úkolu vezme rád na sebe.

Cyprián a Hannibal Pantalacci seděli večer u ohně a mlčky pokuřovali. Potom si lehli pod plachtu povozu a ani si nedali dobrou noc. Byla řada na Liovi, aby hlídal oheň a zaháněl dravá zvířata. Ani druhý den ráno za svítání se mladý Kafr do tábora nevrátil. Cyprián by na něho byl rád ještě čtyřiadvacet hodin čekal, ale Neapolitán chtěl mermomocí vyrazit vpřed.

„Vždyť my se bez Bar dika obejdeme,“ řekl. „Když se opozdíme, Matakit nám nakonec upláchne.“

Cyprián ustoupil a Číňan měl sehnat voly, aby se mohlo odjet. Nová smůla, a to ještě horší. Také voli nebyli k nalezení. Minulý večer leželi ještě v husté trávě kolem tábora...! A najednou po nich nebylo ani památky!

Teprve nyní si výprava uvědomila, jak jim chybí Bardik. Ten chytrý sluha znal dobře zvyky hovězího dobytka v jižní Africe a jistě by nebyl opominul přivázat odpočaté voly ke stromům nebo ke kůlům. Obyčejně to bylo zbytečné.

Když se po celodenní cestě zastavili k přenocování, byli voli utahaní a pásli se pokojně poblíž-vozu. Na noc si lehli, a když se pak probudili, vzdálili se od tábora nejvýš sto metrů. Ale jinak tomu bylo po celodenním odpočinku a dobré pastvě.Po probuzení zatoužili totiž voli po chutnější trávě. Vydali se tedy na toulky a pomalu se vzdálili od tábora, až jej ztratili z očí. Nakonec, hnáni pudem který je žene do stájí, pustili se nejspíš jeden po druhém zpátky k Transvaalu Cyprián a Hannibal Pantalacci byli velmi zklamáni, když si po dvouhodinové nebo tříhodinové jízdě po stopách volů museli přiznat, že voly už nenaleznou.

Tím se jejich postavení opět zhoršilo. Bylo třeba znovu se poradit. Zbývalo jim jedno řešení: nechat povoz povozem,

vzít si tolik potravin a střeliva kolik každý unese, a pokračovat v jízdě na koni. Bude-li jim štěstí přát, snad se jim podaří zaopatřit si od nějakého kaferského náčelníka nové spřežení výměnou za pušku a náboje. Li pojede na koni Jamese Hiltona, který, jak víme, ztratil svého pána.

Nařezali trnité větve a ukryli pod nimi vůz v jakémsi umělém křoví. Potom si každý nacpal do kapes a do vaku prádlo, konzervy a střelivo.

S nemalým žalem se Číňan musel zříci své červené bedny, která byla příliš těžká. Ale nedal si říci, aby tam nechal svůj provaz. Otočil si jej kolem těla pod blůzu jako pás.

Přípravy skončily. Naši tři jezdci se ještě naposled rozhlédli po údolí, kde je potkalo tolik strašných příhod, a vydali se do hor. Jako všechny tamější cesty, byla to vlastně pouhá stezka, vyšlapaná od zvěře, která chodí pít k vodě vždycky nejpřímější cestou.

Minulo poledne, a Cyprián, Hannibal Pantalacci a Li jeli stále v horkém slunci až do večera. Utábořili se v hlubokém žlebu pod skálou; rozdělali pořádný oheň a přikládali na něj suché dříví. Řekli si, že se přece jen bez vozu obejdou.

Jeli ještě dva dny a ani netušili, že jdou přímo po stopách toho, koho hledají. Když pak druhý den večer před západem slunce pomalu dojížděli ke skupině stromů, pod kterými chtěli přenocovat, Li najednou zařičel:

„Ha!“ a ukazoval prstem na malý černý bod, který se šinul na obzoru v posledních paprscích slunce.

Cyprián a Hannibal Pantalacci se hned zahleděli tím směrem.

„Nějaký cestovatel!“ zvolal Neapolitán.

„Nikdo jiný než Matakit!“ odpověděl Cyprián, když si rychle nasadil k očím dalekohled. „Je jasně vidět jeho vozík se zapraženým pštrosem — Je to on!“

Hned podal dalekohled Pantalaccimu, aby se o tom také přesvědčil.

„Co myslíte, jak asi je od nás daleko?“

„Nejméně dvanáct nebo třináct kilometrů, ale možná, že i čtrnáct,“ odpověděl Neapolitán.

„Marná sláva, dnes už ho nedohoníme.“

„Toť se ví,“ řekl Hannibal Pantalacci. „Za půl hodiny bude tmavá noc, a nehneme se ani o krok dále!“

„Dobrá! Však ho zítra dohoníme, když vyrazíme časně!“

„To si také myslím.“

Dojetí ke skupině stromů a sestoupili s koní. Ten večer se jim večeřelo trochu veseleji než poslední tři dny. Jakmile se naši tři cestující najedli, hned se zabalili do pokrývek. Přiložili na oheň, aby jim vydržel po celou noc. Hlavou se opřeli o sedla a chystali se usnout. Musili být na nohou již před svítáním, aby pak rychlou jízdou dohonili Matakita.

Cyprián a Číňan tvrdě usnuli; nebylo to od nich příliš moudré.

Jinak to udělal Neapolitán. Dvě nebo tři hodiny se zmítal v pokrývce jako posedlý utkvělou myšlenkou. Zrál v něm zločinný úmysl.Nakonec to nevydržel, potichu vstal, připlížil se ke koním a vskočil na svého Potom odvázal Templara a Číňanova koně a táhl je za sebou na opratích. Jemná tráva, která se tam prostírala jako koberec, tlumila dusot; koně, omámeni náhlým probuzením, nechali se táhnout s jakousi tupou odevzdaností. Hannibal Pantalacci je dovedl až na dno údolí, na jehož svahu se naši cestovatelé utábořili přivázal je ke stromu a vrátil se do tábora. Spáči se nehýbali. Neapolitán si pak vzal přikrývku, pušku, střelivo a trochu potravin a oba spolucestovatele nelítostně opustil uprostřed divočiny.

Od západu slunce ho pronásledovala myšlenka odvést Cypriánovi a Liovi koně, aby Matakita nedohonili. Pak bude ovšem vítězství jeho. Vsedl na koně, za sebou táhl druhé dva a tryskem odjel za svitu měsíce, jehož terč vyplouval nad pahorky. Cyprián a Li stále ještě spali. Až ve tři hodiny ráno otevřel Li oči a zadíval se na hvězdy, které již bledly na východním obzoru.

Je čas uvařit kávu, řekl si.

Rychle odhodil přikrývku, do které byl zabalen, vyskočil a začal se mýt; dělal to na poušti stejně důkladně jako ve městě.

Kdepak jen vězí Pantalacci? napadlo ho najednou.

Začalo svítat a okolí tábora se už rýsovalo zřetelně.

Koně tu taky nejsou, řekl si Li. Že by ten, darebák...

V neblahém tušení běžel ke kolíkům, u kterých byli koně minulý večer přivázáni, oběhl tábor a mžikem zjistil, že Neapolitánova zavazadla zmizela s ním. Věc byla jasná.

Běloch by byl jistě neodolal, byl by Cypriána probudil a ihned mu vážnou novinu sdělil. Ale Číňan si myslel, že nešťastná zpráva nespěchá. Klidně vařil kávu.

„Ještě že nám ten darebák nechal naše zásoby!“ liboval si.

Procedil důkladně kávu skrz jakousi plátěnou kapsu, kterou si sám vyrobil, nalil ji do pohárů ze skořápky pštrosího vejce, které nosil obyčejně pověšené v knoflíkové dírce, a přistoupil k spícímu Cypriánovi.

„Tady jsem ti, tatínku, uvařil kávu,“ řekl zdvořile a sáhl mu na rameno.

Cyprián otevřel jedno oko, protáhl se, usmál se na Číňana, sedl si a vypil horký nápoj.

Pak teprve zpozoroval, že tam není Neapolitán; jeho místo ve voze bylo prázdné.

„Kdepak je Pantalacci?“

„Pryč, tatínku!“ odpověděl Li svrchovaně klidným tónem, jako by šlo o zcela obyčejnou věc.

„Jak to...? Pryč?“

„Ano, tatínku, a všichni tři koně s ním!“

Cyprián se sebe shodil přikrývku a rozhlédl se kolem sebe. Pochopil, co se stalo. Byl však příliš hrdý a nedal na sobě znát, jak ho to znepokojilo a rozhořčilo.

Dobrá,“ řekl. „Ale ať si ten bídák nemyslí, že bude mít poslední slovo!'

Ponořen v myšlenky, přecházel sem a tam. Uvažoval, co počít.

Hned se vydáme na cestu!“ řekl Číňanovi. „Necháme zde sedlo, uzdu všechny těžší věci, které by nám jen překážely. Vezmeme s sebou jen pušky zbylé potraviny. Když půjdeme rázně, třeba s ním udržíme krok. Možná že mu i nadběhneme.“

Li poslechl. Za chvilku měli sbaleny přikrývky. Vaky si dali na záda. Co nepobrali, složili na hromadu do hustého křoví a hned se vydali na cestu.

Cyprián měl pravdu, když mluvil o tom, že bude snad pohodlnější jít pěšky. Pustili se nejkratší cestou přes strmé horské hřebeny, které by žádný kůň nezlezl. Dost se tím unavili.

K jedné hodině odpoledne došli na severní svah horského řetězu, po němž putovali již tři týdny. Podle Lopepových údajů neměli již daleko do Tonajova hlavního města. Sestupovali po svahu prvního údolí, které se před nimi otevřelo. Když pak překročili rozvodí, Číňan se drobně a suše zasmál a řekl:

„Žirafy!“

Cyprián se podíval dolů. Na dně údolí se vskutku páslo asi dvacet žiraf. Věru krásný je na ně pohled z dálky, na jejich dlouhé krky, tyčící se jako stožáry nebo natažené jako dlouhý had v trávě, na jejich tělo dlouhé tři až čtyři metry a pokryté žlutými skvrnami!

„Snad bychom si mohli nějakou tu žirafu chytit, když nemáme Templara,“ poznamenal Li.

„Jet na žirafě? Kdo to jakživ viděl?“ žasl Cyprián.

„Jestli to už někdo viděl, nevím, ale záleží jen na nás a uvidíme sami,“ odpověděl Číňan. „Kdybyste dovolil, zkusil bych to!“

Cyprián žádnou novou věc nepokládal za nemožnou. Prohlásil, že Liovi při tom pokusu milerád pomůže.

„Jsme po větru,“ řekl Číňan. „To je výborné, protože žirafy mají velmi jemný čich. Jinak by nás byly už dávno ucítily! Zažeňte je laskavě napravo a pak je postrašte výstřelem z pušky; utečou na mou stranu. To úplně postačí. O ostatek se už postarám.“

Cyprián složil na zem všechnu přítěž. S puškou v ruce vydal se za žirafami.

Li také nelenil. Rychle seběhl po strmém svahu, až se dostal na vyšlapanou stezku, která běžela údolím. Podle nesčíslných stop jejich kopyt to byla zřejmě žirafí stezka. Tam se Číňan schoval za vysoký strom, rozvinul dlouhý provaz, který s sebou stále nosil, a rozřízl jej na dva kusy dlouhé třicet metrů; ke každému provazu přivázal velký kámen a tak vyrobil výborné laso. Druhý konec provazu připevnil k dolením větvím stromu. Volný konec obou provazů si ovinul kolem levé paže, ukryl se za stromem a čekal.

Ani ne za pět minut zazněl opodál výstřel. Rozlehl se rychlý dusot, jako by přijížděla jízdní eskadrona. Hluk stále sílil: jak Li předvídal, žirafy se daly na útěk. Pádily po stezce přímo k němu, netuše, že běží k nepříteli; byl před nimi skryt tak, že ho nevětřily.

Žirafy byly vskutku krásné. Čenich natahovaly po větru, hlavičky měly

celé vyděšené a z huby jim visel jazyk. Li si vybral vhodné místo. Cesta se tam zužovala, takže po ní prošly jen dvě žirafy najednou. Stačilo číhat.

Tři nebo čtyři nechal přeběhnout. Hodil laso teprve po jedné zvlášť velké. Provaz zasyčel a omotal se jí kolem krku. Udělala ještě několik kroků. Náhle se však provaz napjal a stiskl jí hrdlo tak, že se zastavila.

Číňan si ji už dále neprohlížel. Sotvaže se zachytilo první laso, hned chopil druhé a hodil je po další žirafě.

I tento hod se mu podařil. Netrvalo to ani půl minuty. Za chvíli se poděšené stádo rozprchlo na všechny strany. Ale obě žirafy, napolo udušené a udýchané, zůstaly pevně chyceny.

„Pojďte sem, tatínku!“ houkl Číňan na Cypriána. Ten se k němu hned rozběhl; nevěřil, že se mu ten kousek podaří.

Uznal, že Li měl pravdu. Stály tam dvě skvělé žirafy, velké, silné, tlusté, s tenkýma nohama a lesklým hřbetem. Cyprián se na ně díval s podivem, ale' že by se na nich dalo jezdit, tomu stále nevěřil.

„Ale jak se udržet na hřbetě, který se sklání dozadu nejméně o šedesát centimetrů?“ usmál se.

„Je to zrovna tak, jako byste si koni místo na hřbet sedl na šíji,“ odpověděl Li. „Podložit si sedlo stočenou přikrývkou není tak těžké.“

„Jenže sedlo nemáme.“

„Hned vám je udělám.“

„A jakou uzdu jim chceš dát?“

„Uvidíte!“

Číňan si se vším věděl rady, a co řekl, to udělal. Do oběda vyrobil z provazu dvě pevné ohlávky a nasadil je žirafám na hlavu. Chudinky byly nad tím neštěstím, které je postihlo, celé pryč a při své vrozené bázlivosti se nijak nebránily Druhý konec provazu sloužil jako uzda. Potom se daly klidně vést na oprati Cyprián a Li se vrátili do včerejšího tábora pro sedlo a jiné věci, které tam museli nechat.

Do večera byli se vším hotovi. Číňan byl neobyčejně obratný. Upravil Cypriánovi sedlo tak, že se mohlo položit na hřbet žirafy vodorovně, a sám pro sebe si vyrobil sedlo z větví. Z opatrnosti ještě polovinu noci krotil jankovité žirafy tím, že je stále osedlával a názorně jim dokazoval, že musí poslouchat.

PŘEKÁŽKOVÝ BĚH NAPŘÍČ AFRIKOU

Byl to podivný pohled na oba jezdce, když vyrazili ráno na cestu. Ale za pár hodin si Cyprián a Číňan celkem zvykli. Žirafy běžely rychle a byly velmi učelivé. Několikrát se sice vzepřely, avšak jezdci jim brzy jejich vzdorovitost zahnali a všechno šlo jako na drátku.

Rychlou jízdou se snažili dohnat čas, který ztratili za poslední dny. Matakit jistě už urazil velký kus cesty. Dohonil ho už Hannibal Pantalacci? I to bylo možné, ale Cyprián si umínil, že stůj co stůj dojede k cíli.

Po třech dnech jízdy dorazili jezdci, nebo spíše „žirafníci“, do rovinatého kraje. Jeli po pravém břehu klikaté řeky, která tekla přesně na sever. Byl to asi nějaký vedlejší přítok řeky Zambezi. Žirafy již zkrotly a zeslábly dlouhými dennímí pochody a skrovnou pící, kterou jim Li uštědřoval, a daly se snadno vést. Cyprián popustil svému běhounu dlouhou provazovou uzdu a řídil ho pouhým stiskem kolenou.

S radostí pozoroval, že se už dostali z divoké a opuštěné krajiny a že je na všech stranách vidět stopy pokročilé civilizace. Byla tam pole osázená maniokem nebo tarem, řádně obdělávaná a zavlažovaná soustavou bambusových kanálků, jimiž se rozváděla voda z řeky, široké a dobře udusané cesty - zkrátka všude bylo vidět blahobyt. Na obzoru se rýsovaly pahorky s bílými chýšemi jako úly, ve kterých bydlelo tamější nečetné obyvatelstvo.

Ale že jsou dosud nablízku pouště, o tom svědčilo neobyčejné množství šelem, přežvýkavců i jiných zvířat, jimiž se to tu přímo hemžilo. Poletovala tam hejna ptáků všech velikostí a všech druhů. Přes cestu běhala stáda gazel a antilop. Občas se z řeky vynořil ohromný hroch, hlučně zafuněl a s rachotem vodopádu se zase potopil.

Cyprián byl tou podívanou všecek zaujat a netušil, že se mu brzy naskytne jiná podívaná. Objížděl se svým druhem malý pahorek, a koho tam nezahlédl jako Hannibala Pantalacciho! Hnal se na koni za Matakitem. Byli od sebe sotva dva kilometry. Cyprián a Číňan měli k němu nejméně šest kilometrů.

Splést se v nich nemohli. Sluneční paprsky dopadaly téměř kolmo na zem a celá holá rovina byla zalita oslnivým světlem. Oblohu vyčistil silný východní vítr. Oba naši cestovatelé byli tímto objevem tak uchváceni, že dostali chuť oslavit to pravým arabským jezdeckým rejem. Cyprián vyrazil veselé „hurá!“ a Liovo „ha“ zaznělo stejně nadšeně. Popohnali žirafy do trysku.

Matakit zpozoroval Neapolitána, který ho již dohánět. Neviděl však svého bývalého pána a svého kamaráda z Kopje, protože byli teprve na kraj roviny.

Věděl, že Pantalacci nezná slitování a bez dlouhých okolků ho zabije jako psa. Popoháněl tedy ze všech sil pštrosa zapraženého do vozíku.

Pštros běžel s větrem o závod. V tom šíleném běhu narazila dvojkolka na velký kámen. Prudkým nárazem se osa vozíku, beztoho již ojetá dlouhou a namáhavou jízdou, přerazila. Jedno kolo se utrhlo a vozík s Matakitem se roztříštil uprostřed cesty.

Nešťastný Kafr se při tom pádu strašně potloukl. Ale hrůza před Neapolitánem se v něm ani trochu nezmenšila, naopak ještě vzrostla.

Věděl, že když ho ten krutý Pantalacci dohoní, bude po něm veta.

Rázem se zvedl, obratem ruky vypřáhl pštrosa, vsedl na něho a znovu se dal do klusu.

A tak začala šílená jízda s překážkami, jakou svět neviděl od dob římských kdy se v cirku často konaly závody pštrosů a žiraf.

Zatímco pronásledoval Hannibal Pantalacci Matakita, v patách za nimi se hnali Cyprián a Li. Toužili zmocnit se jich obou, mladého Kafra proto, aby jim vysvětlil krádež diamantu, a bídáckého Pantalacciho, aby ho po zásluze potrestali.

Jakmile zahlédli tu nehodu, pobídli žirafy k jízdě o závod. Žirafy běžely téměř tak rychle jako čistokrevní koně. Krky měly nataženy kupředu, tlamu otevřenou, uši schlípené. Jezdci je pobodávali a pobízeli ranami k větší a větší rychlosti.

Matakitův pštros běžel báječně. Krátká křídla, nepotřebná k letu, pomáhala mu zato k rychlejšímu běhu. Pštros pádil tak šíleně, že za několik minut byl mladý Kafr notný kus od svého pronásledovatele. Matakit si svého běhouna dobře vybral. Vytrvá-li v tom běhu aspoň čtvrt hodiny, dostane se nadobro z drápů Neapolitánových.

Hannibal Pantalacci dobře věděl, že při sebemenším opoždění ztratí svůj náskok. Vzdálenost mezi uprchlíkem a jím se totiž rychle zvětšovala. Vzadu za kukuřičným polem, přes které se oba hnali, vlnila se větrem do nedozírné dálky tmavá obruba hustého porostu lentiškového a nopálového. Dostane-li se Matakit až k němu, nikdo ho tam už nenajde.

Cyprián a Číňan v jízdě sledovali závod s pochopitelným zájmem. Dorazili k úpatí pahorku, pádili přes pole, ale stále ještě byli od pronásledovatele a pronásledovaného asi čtyři kilometry.

Neapolitán se po nesmírném úsilí přece trochu přiblížil k uprchlíkovi. Pštros byl snad uštván nebo se poranil o nějaký kořen či kámen, protože najednou zvolnil krok. Za chvíli byl Hannibal od Kafra pouhý kilometr. Ale Matakit už šťastně dorazil na okraj hustého porostu a tam zmizel. Vtom Hannibal Pantalacci prudce vylétl ze sedla; jeho kůň pádil dál přes pole.

„Matakit nám utíká!“ zvolal Li.

„Ano! Ale toho darebáka Pantalacciho máme!“ odpověděl Cyprián.

A oba pobídli žirafy k běhu.

Za půl hodiny přejeli kukuřičné pole a.octli se necelých pět set kroků od místa, kde spadl s koně Neapolitán. Nevěděli, zdali se Hannibal Pantalacci zvedl a dorazil k okraji lentiškové houštiny, nebo zda ještě leží na zemi těžce zraněn -či snad mrtev.

Bídák tam dosud byl. Cyprián a Li se zastavili na sto kroků od něho. Teprve teď poznali, co se Pantalaccimu stalo.

Při tom zuřivém pronásledování si Neapolitán nevšiml obrovské sítě, jaké Kafrové líčí na ptáky, kteří jim neustále hubí osení. Hannibal Pantalacci se do té sítě zapletl.

A nebyla to malá síť! Měřila po stranách nejméně padesát metrů. Chytilo se do ní už několik tisíc ptáků všelijakých druhů a barev. Mezi nimi bylo také asi půl tuctu ohromných orlosupů; mívají rozpětí křídel až půldruhého metru a vyskytují se hojně v krajinách jižní Afriky. Když mezi ně Neapolitán padl, nemálo ty ptáky poplašil.

Při pádu byl Hannibal Pantalacci trochu omráčen, ale hned se vzpamatoval a pokusil se postavit na nohy. Jenže nohy a ruce se mu zamotaly v síti, že se nemohl vyprostit. Nesměl však ztrácet čas. Mocně se zmítal, trhal vší silou sítí, zdvihal ji a odtrhával od kolíků, které ji držely u země. O totéž se pokoušeli i velcí a malí ptáci, protože chtěli utéci.

Ale čím více se Neapolitán pachtil, tím více se zaplétal do pevných ok ohromné sítě.A největší ponížení ho teprve čekalo. Na první žirafě, která ho dostihla, nebyl nikdo jiný než Číňan. Li seskočil na zem. Puzen chladnou zlomyslností,

pomyslil si, že nejlépe si zajatce zajistí tím, že ho nadobro oplete sítí. Bez meškání odvázal od kolíků jednu stranu. Chtěl ji přehodit přes Pantalacciho.

Ale v tom okamžiku nastal neočekávaný obrat.

Zadul prudký vítr a ohýbal okolní stromy s takovou silou, jako by se hnala při zemi strašná smršť. Po zoufalé námaze se Hannibalu Pantalaccimu podařilo vytrhat většinu kolíků, které přidržovaly síť k zemi. Když viděl, že mu hrozí zajetí, cloumal sítí ještě zběsileji.

Náhle prudký náraz větru odtrhl síť od kolíků. Poslední provazy, které ještě poutaly ohromnou síť k zemi, praskly a všichni chycení ptáci vylétli zároveň s ní za ohlušujícího skřehotu do výše. Malým ptákům se podařilo uletět. Ale velcí ptáci, kteří měli drápy omotány sítí, začali mávat svými náhle uvolněnými ohromnými křídly. Všechna křídla a všechny prsní svaly konaly naráz stejné pohyby. Hnáni zběsilou větrnou bouří, vyvinuli ptáci takovou obrovskou sílu, že vyzdvihli cent jako pírko.

Síť se stále více stáčela a svinovala. Najednou se do ní opřel vítr. I s Hannibalem Pantalaccim, který v ní visel za nohy a ruce, vznesla se na dvacet pět až třicet metrů od země.

V tom okamžiku tam dojel Cyprián. Díval se jen na to, jak je jeho nepřítel unášen vzhůru k nebi.

Orlosupi, vyčerpaní prvním náporem, snášeli se na zem a opisovali velký kruh. Za tři vteřiny slétli na okraj lentiškové a nopálové houštiny, která se táhla na západ od kukuřičného pole. V letu se téměř dotýkali vrcholů houštiny na tři až čtyři metry od země. Nakonec se jim podařilo vznést se do výšky.

Cyprián a Li se dívali s hrůzou na nešťastníka visícího v síti. Síť se tentokrát vznesla do výše přes pět set metrů, protože neobyčejnému úsilí ohromných ptáků napomáhala větrná bouře.

Náhle pod Neapolitánovou tíhou prasklo několik ok. Chvíli se snažil chytit se pevněji provazů sítě... Ale ruce mu povolily, pustil síť, zřítil se jako závaží na zem a roztříštil se. Síť, zbavená tíže, vznesla se naposledy do vzduchu a o několik kilometrů dále se pak rozpadla. Osvobození orlosupové zatím uletěli.

Když Cyprián přiběhl, aby svému nepříteli přispěl na pomoc, byl už Pantalacci mrtev... zemřel strašnou smrtí.

Ze čtyř soků, kteří se za jedním cílem pustili přes transvaalské roviny, zbýval již jen Cyprián.

PŠTROS, KTERÝ MLUVI

Po tomto strašném neštěstí měl Cyprián a Li jen jedinou starost: co nejrychleji odtamtud zmizet. Rozhodli se, že se pustí k severu podél houštiny. Jeli přes hodinu, až dorazili ke korytu téměř vyschlé bystřiny. Protínala lentiškovou a nopálovou houštinu.

Tam je čekalo nové překvapení. Bystřina se vlévala do velkého jezera. Břehy vroubilo tak bujné rostlinstvo, že se v něm jezero úplně ztrácelo.

Cyprián se chtěl pustit po břehu jezera. Ale břeh byl místy tak strmý, že se musel svého úmyslu vzdát. Tou cestou, kterou právě přišel, se vracet nechtěl; bál se, že Matakita už nenajde.

Na druhém břehu jezera se však zvedaly pahorky, které přecházely v dosti vysoké hory. Cypriána napadlo, že z jejich vrcholu bude mít pěkný rozhled po celé krajině; potom se rozhodne, co bude dělat dál.

Dal se tedy s Liem na pochod kolem jezera. Šlo to těžko, protože tam nebyla žádná cesta, a chvílemi museli obě žirafy vléci za uzdu. Vzdálenost sedmi až osmi kilometrů vzdušnou čarou neurazili ani za tři hodiny. Nakonec obešli jezero a na druhém břehu přišli k místu, odkud vyrazili. Protože se už stmívalo a byli zmoženi únavou, rozhodli se, že se tam utáboří. Skorém nic s sebou neměli a tábořeni nebylo nijak pohodlné. Li se však činil s obvyklou horlivostí. Když všechno zařídil, přišel za svým pánem.

„Tatínku!“ řekl mu chlácholivě, „vidím, že jsi moc unaven. Se zásobami jsme na dně. Dovol, abych zašel do některé vesnice, jistě nám tam neodepřou pomoc.“ „A to mě chceš, Li, opustit?“ vyčítal mu Cyprián.

„Je to nutné, tatínku!“ odpověděl Číňan. „Vezmu si jednu žirafu a pojedu na sever... Hlavní město toho Tonaji, o kterém mluvil Lopep, nemůže být daleko. Já to už zařídím, aby tě tam pěkně přijali. Potom se vrátíme do Griqualandu a už se tam nebudeš muset bát těch bídáků, kteří všichni na této výpravě jeden po druhém zahynuli.“

Mladý inženýr uvažoval o návrhu oddaného Číňana. Věděl dobře, že Kafra mohou nalézt hlavně v této krajině, kde ho včera zahlédli, a že odtamtud neměli odcházet. Na druhé straně bylo nutno řádně si doplnit ztenčené zásoby. Cyprián se tedy, ač nerad, rozhodl, že se od Lia odloučí. Smluvili se, že na něho bude na tom místě čekat osmačtyřicet hodin. Za tu dobu bude moci Číňan na své žirafě hodně ujet a včas se vrátit do tábora.

Jakmile se dohodu, nechtěl Li ani chvilku promarnit. O svůj odpočinek se věru málo staral! Obešel se bez spánku. Dal Cypriánovi sbohem, políbil mu ruku, vzal svou žirafu, vsedl na ni a zmizel do noci.Poprvé od odchodu z Vandergaart Kopje se Cyprián octl zcela sám v pustině. Byl hluboce sklíčen, a když se zabalil do přikrývky, nemohl se ubránit chmurným předtuchám. Jak to s ním dopadne v tomto neznámém kraji, ležícím několik set kilometrů od civilizované země, když je tak sám a nemá ani potraviny ani střelivo? Dohonit Matakita? To se mu sotva podaří. Je mu snad určeno, aby skončil také tak bídně jako ti druzí ? Takové smutné myšlenky mu táhly hlavou, než usnul.

Za čerstvého jitra se probudil, osvěžen nočním odpočinkem, a měl už radostnější náladu. Než se Číňan vrátí, umínil si vystoupit na vysoký pahorek, u jehož úpatí se zastavil. Prozkoumá tak lépe krajinu a dalekohledem snad objeví nějakou stopu po Matakitovi. Nezbylo mu než se zatím odloučit od žirafy, protože žádný přírodopisec nezařadil tohoto čtvernožce mezi šplhavce. Cyprián jí nejprve sundal ohlávku, kterou tak důmyslně vyrobil Li, a pak ji přivázal za nohu ke stromu, kolem kterého rostla pěkná hustá tráva. Přivázal ji na dosti dlouhý provaz, aby se mohla pohodlně pást.

Potom si Cyprián přehodil přes jedno rameno pušku a přes druhé přikrývku. Poplácal přátelsky žirafu a vydal se na cestu.

Výstup byl dlouhý a obtížný. Celý den zlézal strmé svahy, obcházel nepřístupné skály a vrcholky. Nepodařilo se mu vystoupit po severní nebo západní straně, a chtěl to tedy zkusit na straně východní nebo jižní.

Výstup začal za svítání. Cyprián se předtím dobře podíval, zda se Li už nevrátil do tábora. Konečně k jedenácté hodině dopolední se octl na vrcholu pahorku.

Ale tam ho čekalo kruté zklamání. Obloha se zatím zatáhla mraky Po svazích se válela hustá mlha. Cyprián se marně pokoušel proniknout zrakem mlhovou clonu, okolní údolí nespatřil. Celá krajina mizela pod kupami mlhy, takže nebylo vůbec vidět, co je pod ní.

Cyprián si usmyslil, že počká. Stále doufal, že se vyjasní a že se potom rozhlédne po širém okolí. Ale marně. Čím více se den chýlil k západu, tím víc houstly mraky. Nastala noc a začalo pršet.

Nepohoda zastihla mladého inženýra nahoře na holé rovince, kde nebyl strom ani skála, pod kterou by se ukryl. Kolem dokola byla jen holá, suchá planina Zahalila ho hustá tma. Mžilo a drobný deštík' promočil všechno, přikrývku, šaty, až na kůži.

Bylo to zlé, ale nedalo se nic dělat. Pokusit se o sestup by bylo šílenství A tak se Cyprián smířil s tím, že raději úplně promokne. Ráno na slunci pak snadno oschne.

Brzy ho přešla počáteční rozmrzelost nad deštěm (po několikadenním vedru to byla celkem osvěžující sprcha). Cyprián se utěšoval a říkal si, že to není žádné neštěstí. Nepříjemné bylo jen to, že musel sníst jídlo nevařené a studené Za takového počasí nerozdělá oheň, ba ani sirku nerozškrtne. Otevřel si tedy hovězí konzervu a snědl ji syrovou.

Byl celý zkřehlý chladným deštěm, ale za několik hodin přece jen usnul na velkém kameni. Pod hlavu si dal mokrou přikrývku. Když se za svítání probudil, lomcovala jím prudká horečka.

Bez přestání lilo. Uvědomil si, že dá-li se ještě kropit tou studenou sprchou, je ztracen. Sebral všechny síly, povstal, a opíraje se o pušku jako o hůl, zvolna sestupoval z pahorku.

Jak se dostal dolů? To Cyprián sám nevěděl. Brzy se kutálel dolů po mokrých svazích, brzy klouzal po mokrých skalách. Celý odřený, oslepený a roztřesený horečkou slézal dolů. Do tábora, kde nechal žirafu, dorazil až k poledni.Žirafa byla pryč. Snad se tam bála nebo měla hlad, protože kam až sahal provaz, tráva byla úplně spasena. Nakonec začala hryzat provaz, kterým ji přivázal, a když jej přehryzala, utekla.

Být zdráv, byl by se Cyprián rmoutil nad touto novou ranou osudu Ale byl tak unaven a vyčerpán, že na to ani nemyslil. Vrhl se na svou nepromokavou tornu, kterou tam šťastně našel, a hned se převlekl. V mdlobných mrákotách se pak svalil na zem pod baobab, v jehož stínu měl své tábořiště.

Upadl do prapodivného polospánku; všechno mu splývalo v horečném blouznění a nerozeznával už čas, prostor ani vzdálenost. Je noc, či den? Slunce či déšť? Leží tam dvanáct, nebo šedesát hodin? Je ještě živ, nebo už mrtev? Nic o tom nevěděl. V hlavě se mu neustále střídaly krásné a strašné sny.

Paříž, Vysoká škola báňská, otcovský dům, statek ve Vandergaart Kopie slečna Watkinsová, Hannibal Pantalacci, Hilton, Friedel, stáda slonů, Matakit hejna ptáků do nedozírna zastírající oblohu, vzpomínky na to, co měl rád a nerad - to všechno v jeho mozku naráželo na sebe v šílené vřavě. Horečné fantazie se střídaly s tím, co viděl a slyšel kolem sebe. Strašné bylo, když mu do jeho bolestného blouznění zaléhal štěkot šakalů, mňoukání pardálů a vytí hyen Zdálo se mu, že zaslechl výstřel. Pak nastalo hrobové ticho. Pekelný koncert spustil znovu a pokračoval až do svítání.

Snad by byl Cyprián, ani o tom nevěda, odešel v tomto horečném blouznění na onen svět. Ale tu se stala podivuhodná věc.

Druhý den ráno už nepršelo a slunce se pomalu vyhouplo na obzor Cyprián otevřel oči. Díval se zvědavě na velkého pštrosa, který se zastavil několik kroků před ním.

Je to snad Matakitův pštros? otázal se sám sebe, protože ho ta utkvělá představa stále pronásledovala.

Ale pták-běžec mu na to sám odpověděl kupodivu plynně francouzsky.

„Neklamu se...! Cyprián Méré...! Ubohý kamaráde, co tu, u všech všudy děláš?“

Že pštros mluví francouzsky a ví, jak se jmenuje - to by bylo jistě každému rozumnému člověku divné. Cyprián se však nad tím nijak nepozastavil; zdálo se mu to docela přirozené. Vždyť za tu noc viděl ve snách takových jevů na tisíce! Říkal si, ze to bude nejspíš výplod jeho zmatených smyslů.

„Zdvořilý moc nejste, pane pštrose!“ odpověděl. „Jakým právem mi tykáte?“

Mluvil suše a trhaně, jako když má člověk vysokou horečku. Už z toho bylo vidět, jak mu je. Pštrosa to zřejmě nemálo dojalo.

„Cypriáne ...! Příteli ...! Ty stůněš, a tak sám a sám v této pustině!“ zvolal pštros a poklekl u něho.

Že je nějaký pták-běžec od přírody uzpůsoben k tomu, aby mohl pokleknout a mluvit, to byl jistě jev naprosto neslýchaný. Ale v té horečce se tomu Cyprián ani nedivil. Nijak ho nezarazilo, že pštros vylovil pod levým křídlem koženou čutoru plnou čerstvé vody s koňakem a přiložil mu ji ke rtům.

Jen jedna věc mu byla nakonec divná. Ten zvláštní pták se zvedl, shodil se sebe krunýř pokrytý peřím a dlouhý krk, na němž měl nasazenou pštrosí hlavu. Když se pštros zbavil těchto vypůjčených ozdob, ukázalo se, že je to velký, statný a čilý chlapík. Nebyl to nikdo jiný než Faramond Barthés, velký lovec před Hospodinem a před lidmi.

„Bodejť! Jsem to já!“ zvolal Faramond. „Cožpak jsi mě hned při prvních slovech nepoznal...? Divíš se mému přestrojení...? Je to válečná lest, naučil jsem se jí u Kafrů. Přiblížím se k opravdovým pštrosům a snadno je zabiji kopím...! Ale promluvme si o tobě, ubohý příteli...! Jak to, že jsi zde, a ještě k tomu nemocen a opuštěn...? Zahlédl jsem tě čirou náhodou, když jsem se tu potloukal. Ani jsem nevěděl, že jsi v těchto končinách!“

Cypriánovi se pletl jazyk, a tak pověděl příteli o sobě jen pár slov. Faramond Barthés dobře věděl, že nejprve musí poskytnout nemocnému pomoc. Ihned se ho jal pečlivě ošetřovat.

Náš statečný lovec měl velké zkušenosti ze života na poušti. Od Kafrů se také naučil, jak se léčí bahenní zimnice, která zachvátila jeho přítele.

Vyhloubil v zemi jámu, vyložil ji dřívím a ponechal jen malý otvor, aby tam mohl vnikat vzduch. Potom dříví zapálil. Když vyhořelo, proměnila se jáma v jakousi pec. Faramond Barthés zabalil pečlivě Cypriána do přikrývek a položil ho

do jámy, takže mu z ní koukala jen hlava. Za deset minut se Cyprián silně zpotil. Ještě do většího potu se dostal po šesti nebo sedmi šálcích bylinného čaje, který mu ten příležitostný lékař uvařil z různých bylin. Nakonec Cyprián v horké parní lázni usnul blahodárným spánkem.

Když otevřel při západu slunce oči, bylo mu už mnohem lépe a požádal o jídlo. Jeho vynalézavý přítel měl všechno po ruce. Podal mu výbornou polévku z ulovené zvěřiny a z různých kořínků a k tomu upečené dropi křídlo a šálek vody s koňakem. Cyprián pookřál a zmatené sny, které se mu honily v hlavě, byly tytam. Faramond Barthés se také dobře najedl. Za hodinu po večeři si sedl vedle mladého inženýra a vypravoval mu, jak se tam v tom podivném přestrojení dostal.

„Ty víš," řekl, „jak rád zkouším nový způsob lovu. Za šest měsíců jsem zastřelil hromadu slonů, zeber, žiraf, lvů a jiné zvěře srstnaté i pernaté — zvlášť bych připomenul orla-kanibala, který je pýchou mé sbírky. Před několika dny jsem si usmyslil, že se pokusím o novou loveckou zábavu. Až dosud mě stále doprovázelo třicet odvážných basutských chlapíků. Dávám jim za měsíc váček skleněných perel; skočili by za mne do ohně. Nedávno jsem byl hostem u Tonaji, velkého náčelníka tohoto kraje; chtěl jsem si u něho vymoci právo lovit v jeho zemi - je na to právo žárlivý jako nějaký skotský lord. Právě se chystal na výpravu proti jednomu sousedovi. Slíbil jsem mu, že mu půjčím své Basuty se čtyřmi puškami. Touto výzbrojí se stal nepřemožitelným a potřel nepřítele na hlavu. Ted mezi námi vládne velké přátelství, stvrzené výměnou krve. Píchli jsme se totiž v předloktí a krev z rány si navzájem vysáli. Uzavřeli jsme tak přátelství na život a na smrt! Věda, že na jeho území mi v tom nikdo bránit nebude, odešel jsem předevčírem lovit tygry a pštrosy. Minulou noc se mi poštěstilo zastřelit tygra. Jistě jsi zaslechl i ty ten hluk předtím, než jsem ho zabil. Představ si, že včera jsem zabil buvola a schoval se vedle něho do stanu. Byl jsem přesvědčen, že si pro něj můj vytoužený tygr v noci přijde! Vůně čerstvého masa toho chlapíka přivábila a samozřejmě na to dostaveníčko přišel. Ale naneštěstí stejný nápad mělo dvě stě nebo tři sta šakalů, hyen a pardálů! Tento koncert rozladěných hlasů jsi jistě také slyšel!"

„Ovšemže jsem jej slyšel!" odpověděl Cyprián. „Už jsem si myslel, že vyhrávají na mou počest!"

„Ó ne, statečný příteli!" zvolal Faramond Barhés. „To bylo na počest mrtvoly buvola tam vzadu v tomhle údolí, které, jak vidíš, se^táhne napravo. Když nastal den, zbyly z obrovského přežvýkavce jenom kosti. Ukážu ti je! Je to skvělá anatomická práce...! Uvidíš také mého tygra; tak krásnou šelmu jsem v Africe ještě neulovil! Stáhl jsem ho a kožešina schne na stromě!"

„Ale nač to prapodivné přestrojení, v kterém jsi byl dnes ráno?" otázal se Cyprián.

„To je pštrosí přestrojení. Jak jsem ti už řekl, takhle lstivě se Kafrové přibližují k těm nedůvěřivým běžcům; bez tohoto přestrojení se k nim těžko dostanou ... Řekneš mi, že mám výbornou pušku... Je to pravda, ale nic naplat... Napadlo mě lovit pštrosy po kafersku. Takhle jsem tě aspoň včas našel, viď?"

„Opravdu v nejvyšší čas, Faramonde...! Nebýt tebe, snad bych už nebyl na světě!" odpověděl Cyprián a tiskl svému příteli srdečně ruku.

To už nebyl v parní lázni; ležel na měkkém loži z listí, které mu přítel ustlal u paty baobabu.

To ještě tomu hodnému Faramondovi nestačilo. Odešel do vedlejšího údolí pro svůj stan, který s sebou nosil na výpravách. Za čtvrt hodiny jej postavil nad ležícím přítelem.

„A teď si zas, příteli Cypriáne, poslechnu tebe, nebude-li tě to ovšem příliš unavovat!"

Cyprián měl dost síly na to, aby ukojil Faramondovu zvědavost. Pověděl mu stručně, co se stalo v Griqualandu, proč odtamtud odešel, proč honí Matakita a jeho diamant, a hlavně, co se stalo na jejich výpravě, jak zemřel Hannibal Pantalacci, Friedel a James Hilton, jak zmizel Bardik, a konečně jak čeká na svého sluhu Lia, který se má vrátit do tábora.

Faramond pozorně poslouchal. Když se ho Cyprián zeptal, nepotkal-li někde mladého Kafra, který vypadal jako Bardik, zavrtěl hlavou.

„Ale našel jsem opuštěného koně; to by mohl být tvůj!"

A hned Cypriánovi vypravoval, za jakých okolností se mu dostal do rukou.

„Před dvěma dny," řekl, „lovil jsem s třemi svými Basuty v jižních horách. Najednou vidím, jak z úvozu vyskočil krásný šedý kůň, neosedlaný, jen s ohlávkou, a za sebou táhl opratě. Zřejmě si nevěděl rady. Zavolal jsem na něho, ukázal jsem mu hrst cukru a on ke mně přišel. Takhle jsem ho ukořistil. Je to výborný běžec, odvážný a bujný, a »osolený« jako šunka..."

„To je můj kůň...! To je Templář!" zaradoval se Cyprián.

„No dobrá, Templář je tvůj, příteli!" odpověděl Faramond. „S radostí ti ho vrátím! Nuže, dobrou noc, a už spi! Zítra za svítání z tohoto půvabného místa odejdeme."Faramond Barthés mu dal dobrý příklad. Zabalil se do pokrývky a usnul vedle Cypriána.

Ráno se Číňan vrátil do tábora se zásobami potravin. Faramond Barthés mu všechno pověděl a poprosil ho, aby hlídal svého pána, dokud se nevzbudí. Zatím šel pro koně, jehož ztráta mladého inženýra tolik mrzela.

ZÁZRAČNÁ JESKYNĚ

Po snídani měl již v sobě Cyprián dost sil vsednout na koně a odjet. Faramond Barthés naložil zavazadla na Templara, vzal ho za uzdu a dali se na pochod do hlavního města Tonajova. Po cestě vypravoval Cyprián příteli podrobněji o tom, co ho potkalo po odchodu z Griqualandu. Když došel až k tomu, jak jim naposled zmizel Matakit, dal se Faramond Barthés do smíchu:

„No vida!" řekl. „To je novinka! Myslím, že o tom zloději něco vím, i když ne o tom diamantu."

„Jak to myslíš?" žasl Cyprián.

„To je tak," odpověděl Faramond Barthés. „Asi před čtyřiadvaceti hodinami zajali moji Basutové nějakého mladého Kafra, který se potloukal po krajině, a dodali ho se svázanýma nohama a rukama mému příteli Tonajovi. Moc nechybělo

a byl by s ním rázně zatočil, protože má velký strach ze špehů. Kafr náleží k nepřátelskému kmeni a vypadá na vyzvědače. Nic se mu dosud nestalo! Naštěstí ten nebožák umí provozovat kouzla, a pokládají ho tedy za kouzelníka...“

„Už vidím, že je to Matakit!“ zvolal Cyprián.

„Můžeš být rád, že vyvázl životem,“ odpověděl lovec. „Tonaja vynalezl pro své nepřátele všelijaké nevábné způsoby mučení! Ale, jak říkám, neměj o svého bývalého sluhu žádné starosti. Zachránilo ho to, že v něm vidí kouzelníka. Ještě večer se s ním ve zdraví shledáme.“

Večer se před nimi ukázalo Tonajovo hlavní město. Rozkládalo se půlkruhovitě na mírně zvlněném pahorku, který uzavíral na severu obzor. Bylo to skutečné město o desíti až patnácti tisících obyvatel. V pravidelně narýsovaných, širokých ulicích stály úhledné chatrče, které prozrazovaly blahobyt. Královský palác, obklopený vysokou dřevěnou hradbou a střežený černými kopiníky, zaujímal sám čtvrtinu celkové plochy města. Jakmile se Faramond ukázal, hned před ním padaly závory. Rozsáhlými dvory ho i s Cypriánem uvedli do obřadní síně, kde seděl „nepřemožitelný dobyvatel“ uprostřed četného dvořanstva, v němž nechyběli ani důstojníci, ani tělesní strážci.

Tonaja srdečně uvítal Faramonda Barthése, kterého několik dní neviděl, a z úcty k němu také Cypriána, přítele svého věrného spojence. Když se dověděl, že jeho nový host je nemocen, hned mu dal jeden ze svých nejlepších pokojů v paláci a předložil mu výbornou večeři.

Na radu Faramonda Barthése nezačali hned mluvit o Matakitovi. Odložili to až na později. Druhý den byl již Cyprián tak zdráv, že mohl předstoupit před krále. Celý dvůr se shromáždil ve velké síni paláce. Tonaja a oba hosté seděl uprostřed kruhu. Faramond Barthés začal hned vyjednávat o Matakitovi v domorodém jazyku, který dosti dohře ovládal.

„Moji Basutové ti nedávno přivedli mladého Kafra, kterého zajali,“ řekl králi. „Tento mladý Kafr je sluhou mého přítele, veleučeného Cypriána Mérého, který přichází požádat tvou šlechetnost, abys mu ho vrátil. Já, jeho i tvůj přítel, odvažuji se přimlouvat za jeho žádost.“

Hned při prvních slovech se Tonaja zatvářil diplomaticky.

„Velký bílý učenec je mi vítán,“ odpověděl. „Ale co mi nabízí za mého zajatce?“

„Výbornou pušku, desetkrát deset nábojů a sáček se skleněnými perlami,“ odpověděl Faramond Barthés.

Posluchačstvo, nadšené skvělou nabídkou, pochvalně zamručelo. Jen Tonaja, který se tvářil vždycky diplomaticky, dělal, že tím není překvapen.

„Tonaja je velký panovník,“ ujal se opět slova a povstal ze své královské stoličky. „Ať ho bohové chrání! Před měsícem mu poslali Faramonda Barthése se statečnými bojovníky a puškami, aby mu pomohli přemoci jeho nepřátele! Přeje-li si to Faramond Barthés, bude ten sluha vrácen pánovi živ a zdráv.“

„A kde je teď?“ otázal se lovec.

„Je ve dne v noci střežen v posvátné jeskyni!“ odpověděl Tonaja.

Faramond Barthés přetlumočil odpovědi Cypriánovi a požádal krále o dovolení, aby směl se svým přítelem zajít pro sluhu uvězněného v jeskyni. Po těch slovech se ve shromáždění ozvalo mručení nelibosti. Ti Evropané si příliš troufají. Pod žádnou záminkou dosud žádného cizince do zázračné jeskyně nevpustili. Podle staré předpovědi se v den, kdy běloši poznají její tajemství, Tonajova říše rozpadne.

Ale král byl nerad, když se mu dvůr míchal do jeho rozhodnutí. Po tom projevu nelibosti malý samovládce z jakéhosi rozmaru udělil svolení. Kdyby nebylo shromáždění dalo najevo svůj názor, byl by Faramondovu žádost bezpochyby odmítl.

„Tonaja si vyměnil krev se svým spojencem Faramondem Barthésem,“ odpověděl pánovitě, „a nemá, co by mu tajil! Dovedete tvůj přítel a ty zachovat přísahu?“

Faramond Barthés přikývl.

„Dobrá!“ řekl černošský král, „přísahejte, že na nic, co spatříte v jeskyni,

nesáhnete...! Přísahejte, že až z ní vyjdete, budete se vždy a všude chovat tak, jako byste o ní nic nevěděli! Přísahejte, že se nikdy nepokusíte znovu do ní vniknout ani najít vchod...! Přísahejte konečně, že nikdy nepovíte o tom, co tam uvidíte!“

Faramond Barthés a Cyprián natáhli ruku a opakovali slovo za slovem znění požadované přísahy.

Tonaja pronesl šeptem rozkazy. Celý dvůr se zvedl a bojovníci utvořili špalír. Sluhové přinesli jemné plátno a zavázali oběma cizincům oči. Na velká slaměná nosítka se pak mezi ně posadil král. Několik tuctů Kafrů pozvedlo nosítka na ramena a průvod se dal na cestu.

Trvalo to nejméně dvě hodiny. Podle otřesů nosítek usoudili Faramond Barthés a Cyprián, že se s nimi ubírají do nějaké horské krajiny. Ovanul je chladný vzduch a od zvýšených zdí se zvučně odrážely kroky stráže. Vstoupili do podzemní chodby. Podle závanu kouře prosyceného pryskyřicí oba dva přátelé usoudili, že si průvod zapálil pochodně, aby viděl na cestu. Šli ještě asi čtvrt hodiny. Potom postavili nosítka na zem. Tonaja pobídl hosty, aby z nich vystoupili, a rozkázal, aby jim byly sňaty pásky s očí.Faramond Barthés a Cyprián byli najednou tak oslněni, jako když se člověk po delší době z čiré tmy octne náhle na světle. Nejprve se domnívali, že je to nějaký přelud a mámení, taková to byla skvělá a neočekávaná podívaná.

Stáli uprostřed ohromné jeskyně. Podlaha byla vystlána jemným pískem, v němž se třpytila jemná zrnka zlata. Klenba jeskyně, vznosná jako u nějakého gotického chrámu, se ztrácela v nesmírné výši. Stěny přírodní prostory byly vyloženy pestrými krápníky rozmanitých barev. Odrážela se v nich duhově záře pochodní, planuly ohnivými plameny, jaké šlehají ze severní záře. Po stěnách hrály kouzelnými barvami krystaly prapodivných tvarů a nevídané velikosti.

Byly tam skály z ametystů, zdi ze sardonyxů, kry z rubínů, jehly ze smaragdů, sloupy ze safírů, husté a štíhlé jako smrkový les, ledovce z akvamarínů, svícny z tyrkysů, zrcadla z opálů, vrstvy z růžového sádrovce a ze zlatě žilkovaného lazuritu. Všechno, co může říše nerostů poskytnout nejcennějšího, nejvzácnějšího, nejčistšího a

nejošklivějšího, sloužilo za materiál pro stavbu této skvělé stavby.

Cyprián Méré už nepochyboval. Octl se v jedné z těch zázračných dutin země, jejichž existenci již dávno tušil. Lakotná příroda v nich vrchovatě schraňuje a dává krystalizovat všem drahokamům, z nichž jinde i v nejbohatších nalezištích ukazuje lidem pouhou třísť a zlomky. Chvíli zaváhal, je-li to všechno skutečnost, co má před očima. Šel právě kolem ohromné křišťálové kry a přejel ji prstenem; přesvědčil se, že odolala škrábnutí. Je tedy vskutku v této nesmírné hrobce samý diamant, rubín a safír a je jich tam tolik, že podle toho, jak se ty nerosty oceňují, nedá se jejich hodnota vůbec odhadnout!

Je si Tonaja vědom toho, jaké má nesmírné bohatství? Sotva.

Vždyť ani Faramond Barthés, který se v těch věcech tuze nevyzná, zřejmě netuší, že ty překrásné krystaly jsou drahokamy, černošský král si bezpochyby myslí, že je pánem a strážcem zvlášť podivuhodné jeskyně, jejíž tajemství chrání nějaká věštba nebo zděděná pověra.

Klonil se k tomu názoru tím spíš, že v koutech jeskyně našel porůznu hromady lidských kostí. Je snad tato jeskyně pohřebištěm kmene, nebo se v ní spíše — hrůza pomyslit! — slavívaly nebo dosud slaví tajné obřady, při nichž se prolévá lidská krev a pořádají hostiny lidojedů?

Faramond Barthés pošeptal příteli, že si to také myslí.

„Tonaja mi tvrdí, že co nastoupil na trůn, nikdy se taková slavnost nekonala," dodal. „Přiznávám se, že nad těmi kupami kostí se má důvěra v jeho slova úplně zviklala!"

Ukazoval na ohromnou hromadu čerstvých kostí. Na kostech bylo ještě vidět známky ohně.

Podezření v nich za chvíli ještě zesílilo.

Král došel s hosty až na konec jeskyně před otvor do nějakého výklenku, který vypadal jako postranní kaple v bazilice. Za mříží z pevného dřeva, uzavírající vchod, byl v dřevěné kleci zavřen nějaký vězeň. Klec byla tak úzká a nízká, že v ní mohl sedět jen na bobku. Zřejmě si ho vykrmovali na příští hostinu.

Byl to Matakit.

„Ty...! Ty...! Tatínku!" zvolal nešťastný Kafr, jakmile poznal Cypriána. „Ach! Odveď mě...! Zachraň mě...! Raději se vrátím do Griqualandu. Ať si mě tam třeba pověsí, jen když nebudu trčet v tomto kurníku a čekat na strašné mučení, které mi chystá krutý Tonaja, než mě sní!"

Kafr kvílel tak úpěnlivě, že byl Cyprián hluboce dojat.

„Budiž, Matakite!" odpověděl. „Pomohu ti na svobodu, ale nevyjdeš z této klece, dokud nevrátíš diamant..."„Diamant, tatínku!" zvolal Matakit. „Diamant...! Já ho nemám...! Já jsem ho nikdy neměl...! Přísahám vám...! Přísahám vám to!"

Říkal to tak přesvědčivě, že Cyprián už nepochyboval o jeho poctivosti. Nikdy se mu ostatně nechtělo věřit, že tu krádež spáchal Matakit.

„Tak ty jsi ten diamant neukradl?" otázal se ho. „A pročpak jsi tedy utekl?"

„Proč, tatínku?" odpověděl Matakit. „Nu proto, že po té zkoušce s proutky někdo prohlásil, že tím zlodějem nemůže být nikdo jiný než já a že jsem při té zkoušce podváděl, abych odvrátil podezření od sebe. A když soudí v Griqualandu Kafra, však to znáš, ani ho nevyslechnou a rovnou ho odsoudí a pověsí... Jen proto jsem dostal strach a utíkal jsem jako viník přes celý Transvaal."

„Jak se zdá, mluví ten nešťastník pravdu," prohlásil Faramond Barthés.

„Už o tom nepochybuji," odpověděl Cyprián. „A snad nechybil, když utekl před griqualandskou spravedlností."

Obrátil se k Matakitovi a řekl mu:

„Dobrá, nepochybuji už o tom, že tu krádež, z které tě obviňují, nemáš na svědomí. Ale ve Vandergaart Kopje nám neuvěří, že jsi nevinen! Chceš to zkusit a vrátit se tam?"

„Ano...! Všechno udělám, jen když nezůstanu tady!" naříkal ustrašený Matakit.

„Budeme vyjednávat," odpověděl Cyprián. „Zařídí to můj přítel Faramond Barthés!"

Lovec nelenil a už s Tonajou horlivě vyjednával.

„Mluv upřímně... Co chceš výměnou za zajatce?" otázal se černošského krále.

Ten chvíli uvažoval a konečně řekl:

„Čtyři pušky, desetkrát deset nábojů pro každou zbraň a čtyři váčky skleněných perel. To není příliš mnoho, že ne?"

„To je dvacetkrát víc, ale Faramond Barthés je tvůj přítel a udělá všechno, jen aby ti udělal radost!"

Potom se zarazil a dodal:

„Poslyš, Tonajo. Dostaneš ty čtyři pušky, čtyři sta nábojů a čtyři sáčky skleněných perel. Ale musíš nám ještě dát spřežení volů na cestu přes Transvaal, potřebné potraviny a čestný průvod."

„Platí!" odpověděl Tonaja spokojeně.

Naklonil se k Faramondovi a zašeptal mu důvěrně do ucha:

„Voly už mám... Našli je moji lidé - voli se vraceli do stáje -, a tak mi je přivedli do vesnice... Bylo to správné, že ano ?"

Zajatce hned pustili na svobodu. Cyprián, Faramond Barthés a Matakit se ještě naposled rozhlédli po zázračné jeskyni a potom si poslušně nechali zavázat oči a vrátili se do Tonajova paláce. Tam se konala velká hostina na oslavu uzavřené smlouvy.

Nakonec se přece jen dohodli, že Matakit se nevrátí přímo do Vandergaart Kopje. Zůstane nablízku a k mladému inženýrovi vstoupí do služby teprve tehdy, až mu nebude hrozit nebezpečí. Opatrnosti nikdy nezbývalo.

Hned ráno odjeli Faramond Barthés, Cyprián, Li a Matakit do Griqualandu, provázeni čestnou stráží. Všechny naděje se rozplynuly. Bylo navždycky veta po Hvězdě jihu. Pan Watkins ji už nepošle do londýnského Toweru, aby tam zářila mezi nejkrásnějšími anglickými klenoty!

NÁVRAT

Nikdy nebyl John Watkins tak špatně naladěn jako tehdy, když se pustili za Matakitem čtyři nápadníci slečny Watkinsové. Jak plynuly dny a týdny, naděje na získání drahocenného diamantu mu stále víc a více mizela. Chyběli mu také obvyklí společníci u stolu: James Hilton, Friedel, Hannibal Pantalacci, ba i Cyprián, kterého si zvykl vídat u sebe. Utěšoval se džbánkem pálenky. Větší a větší doušky arci nezmírňovaly jeho rozmrzelost.

Na statku měli velké obavy o osud zbylých členů výpravy. Bardika skutečně unesla tlupa Kafrů (jak se také jeho společníci domnívali), ale za několik dní jim utekl. Vrátil se do Griqualandu a pověděl panu Watkinsovi o smrti Jamese Hiltona a Friedela. Byla to špatná předzvěst pro zbývající členy výpravy, pro Cypriána Mérého, Hannibala Pantalacciho a Číňana.

Alice byla velmi nešťastná. Už nezpívala. I piano oněmělo. Ještě že ji trochu zajímali její pštrosi. Ale ani Dadově žravosti se už tolik nesmála, a tak mohl beztrestně a bez překážek hltat nejnemožnější věci.

Dvojí strach trýznil slečnu Watkinsovou a stále rostl: předně, že se Cyprián z té proklaté výpravy už nevrátí; za druhé, že drahocennou Hvězdu jihu přinese a odměnu za ni bude požadovat Hannibal Pantalacci, kterého si ze všech nápadníků nejvíce ošklivila. Trnula hrůzou, že by měla být odsouzena stát se ženou toho zlomyslného Neapolitána; tím spíše, že zblízka poznala a ocenila tak vzácného muže, jako byl Cyprián Méré. Myslela na to ve dne, snila o tom v noci. Svěží tváře bledly a modré oči se čím dále tím více obestíraly smutkem.

Cekala mlčky a smutně celé tři měsíce. Jednou večer usedla pod stínítko lampy u svého otce, který po džbánku pálenky tvrdě usnul. Hlavu skláněla nad vyšívání, jemuž se teď více věnovala než hudbě, a smutně snila. Ze snění ji náhle vytrhlo jemné zaklepám na dveře.

„Dále!“ řekla překvapeně a marně přemýšlela, kdo to asi přichází v tak pozdní hodinu.

„To jsem já, slečno Watkinsová!“ ozval se hlas, nad nímž se celá zachvěla, hlas Cypriánův.

Ano, byl to on. Bledý, hubený, k nepoznání zarostlý, v šatech obnošených po dlouhé cestě, ale stále čilý, stále zdvořilý, stále se smějící očima a ústy. Alice povstala a samou radostí a úžasem vykřikla. Jednou rukou se snažila ztlumit tlukot svého srdce, druhou podala mladému inženýru; ten ji pevně tiskl. Vtom se protrhl z dřímoty pan Watkins, otevřel oči a ptal se, co se děje. Teprve za několik minut přišel k sobě. Ale sotva se probral, už se mu ze srdce vydral výkřik: „A diamant?“ Diamant se, bohužel, nevrátil!

Cyprián vypravoval, co všechno výpravu potkalo.

„Zpáteční cesta byla sice zdlouhavá, ale pohodlná a bez příhod,“ končil vyprávění Cyprián. „Ochranný průvod nás opustil až na hranicích Transvaalu, kde se od nás Faramond Barthés a jeho Basutové odloučili, protože chtěli dorazit do Durbanu. Po čtyřicetidenním pochodu přes transvaalské roviny jsme se nakonec dostali až sem, ale jdeme s nepořízenou!“

„Proč tedy Matakit utekl?“ otázal se pan Watkins; poslouchal pozorně, a nad tím, že ti tři se už nevrátí, nedal najevo zvláštní pohnutí.

„Matakit utíkal, protože měl strach!“ odpověděl mladý inženýr.“Cožpak není v Griqualandu spravedlnost?“ odpověděl statkář a pokrčil rameny.

„Och! Spravedlnost je zde příliš často jen přibližná, pane Watkinsi! Já to tomu křivě nařčenému nešťastníkovi ani nemám za zlé, že chtěl po tom všeobecném rozčilení nad nevysvětlitelným zmizením diamantu zmizet.“

„Já taky ne!“ připojila se Alice.

„Matakit rozhodně vinen nebyl, a domnívám se, že ho teď už nechají na pokoji!“

„Hm!“ zabručel John Watkins; zřejmě tomu příliš nevěřil. „A nemyslíte spíše, že ten prohnaný Matakit jen předstíral strach, aby se dostal z rukou policie?“

„Ne...! Je nevinen...! Jsem o tom naprosto přesvědčen,“ řekl suše Cyprián. „Vykoupil jsem ho, myslím, dosti draho!“

„Myslete si o tom, co chcete,“ horlil John Watkins. „Já mám o tom své mínění!“

Alice se bála, že z toho bude hádka. Rychle zavedla řeč jinam. „Abych nezapomněla, pane Cypriáne,“ řekla, „jestlipak víte, že co jste byl pryč, váš dílec dolu se stal velmi výnosným a z vašeho společníka Tomáše Steela bude brzy největší boháč mezi zlatokopy ve Vandergaart Kopje?“

„Na mou věru, to ani nevím,“ odpověděl upřímně Cyprián. „Nejprve jsem šel za vámi, slečno Watkinsová, a tak nevím nic o tom, co se stalo za mé nepřítomnosti!“

„To jste ani nevečeřel?“ zvolala Alice jako pravá hospodyně. „Přiznám se, že ne,“ odpověděl Cyprián a pronic zanic se začervenal. „Snad od nás, pane Méré, neodejdete bez jídla...! Vždyť jste se teprve nedávno uzdravil...! A po tak namáhavé cestě...! Je už jedenáct hodin!“ Marně se bránil, neposlouchala ho a běžela do spíže. Vrátila se s mísou pokrytou bílým ubrouskem a s několika talíři, na nichž bylo studené maso a pěkný koláč s broskvemi, který sama upekla.

Hned prostřela rozpačitému Cypriánovi. A protože váhal zabořit nůž do výborné pštrosí konzervy zvané biltong, řekla mu slečna Watkinsová s přívětivým úsměvem:

„Mám vám to rozkrájet?“

Jak uviděl statkář na stole vábné sousto, hned dostal chuť na jídlo a požádal o talíř a o kousek biltongu. Alice mu ihned vyhověla. Sama začala chroupat mandle, a to jen proto, aby prý tam s pány neseděla naprázdno.

Narychlo připravená večeře byla velmi dobrá. Mladému inženýrovi ještě nikdy tak nechutnalo. Zanedlouho John Watkins opět usnul.

„A co jste dělala ty tři měsíce?“ otázal se Cyprián Alice. „Bojím se, že jste zapomněla všechno, co jste se z chemie naučila.“

„Ó ne, pane Méré, to se mýlíte!“ odpověděla mu vyčítavě slečna Watkinsová. „Naopak, hodně jsem studovala. Dokonce jsem si dovolila udělat ve vaší laboratoři několik pokusů. Mám ráda chemii; upřímně řečeno, nechápu, že jste

mohl nechat té krásné vědy a stát se zlatokopem a tulákem na rovinách Transvaalu!“

„Jste zlá, slečno Watkinsová; vždyť sama víte, proč jsem nechal chemie!“ „Nic nevím,“ odpověděla Alice celá zapýřená. „Myslím, že to nebylo správné! Na vašem místě bych se znovu pokusila vyrobit diamant! Vždyť je to vkusnější než se hrabat pod zemí!“

„Má to být rozkaz?“ otázal se Cyprián chvějícím se hlasem.

„Ó nikoli!“ odpověděla slečna Watkinsová s úsměvem. „Jenom prosba...!Ach pane Méré,“ pokračovala, jako by chtěla napravit ten lehkovážný tón, „kdybyste věděl, jak jsem byla nešťastná nad tím, jaké útrapy a jaká nebezpečí vám hrozí! Podrobnosti jsem sice neznala, ale tušila jsem to. Stále jsem si říkala: Takový učený člověk, schopný vykonat krásné věci, udělat velké objevy, a má být vystaven nebezpečí, že bídně zahyne v poušti, že bude štípnut hadem nebo rozdrásán drápem tygra? Copak to prospěje vědě a lidstvu...? Vždyť je to zločin, pustit ho tam ...! A měla jsem pravdu... Cožpak to není div, že jste se vrátil? Nebýt vašeho přítele Faramonda Barthése, nechť mu nebe požehná...“ Nedomluvila, ale dvě velké slzy, které se jí vrhnuly do očí, dořekly to za ni. Cyprián byl hluboce dojat.

„Tyto dvě slzy jsou pro mne drahocennější než všechny diamanty světa, při pohledu na ně hned zapomenu na všechny útrapy,“ řekl prostě.

Minula už půlnoc, když se Cyprián odhodlal odejít domů. Tam ho již čekal svazek dopisů z Francie, které mu slečna Watkinsová pečlivě narovnala na pracovní stůl. Rychle si je přečetl a zjistil, že jsou v nich jen dobré a radostné zprávy, a hluboce si oddychl. Celá jeho rodina byla zdráva. Ministerstvo mu co nejvřeleji děkovalo za krásnou teorii o tom, jak vznikají diamanty. Bude-li to pro jeho výzkum užitečné, může si prodloužit pobyt v Griqualandu o půl roku.

Ráno navštívil své přátele, především Tomáše Steela. Ten vskutku ve společném dílci nalezl krásné diamanty. Bodrý Lancashiřan přesto přijal svého společníka velmi srdečně. Cyprián se s ním dohodl, že Bardik a Li s ním budou pracovat jako dříve. Sám se už o štěstí v dolech nechtěl pokoušet. Na Alicino přání se rozhodl, že musí ještě jednou vyrobit umělý diamant.

Znovu se vrhl do laboratorní práce. Nechtěl opustit dráhu, na které měl již úspěchy, a umínil si, že bude opakovat první pokus. Měl k tomu pádný důvod, jak ihned uvidíme.

Původně pomýšlel pan Watkins na to, že dá Alici souhlas k sňatku s Cypriánem. Ale od té doby, co byl umělý diamant podle všech známek nadobro ztracen, přestal o tom mluvit. Podaří-li se mladému inženýru vyrobit jiný vzácný drahokam v ceně několika miliónů, možná že se statkář obměkčí. Cyprián se dal bez otálení do práce. Před zlatokopy ve Vandergaart Kopje se tím vůbec netajil. Opatřil si novou pevnou rouru a všechno zařídil jako prve. „Abych dostal krystalizovaný uhlík, to jest diamant,“ řekl Alici, „k tomu mi chybí vhodné rozpustidlo, při jehož vypaření nebo vychladnutí uhlík vykrystalizuje. U kysličníku hlinitého je rozpustidlem sirouhlík. Musím tedy najít rozpustidlo pro uhlík a podobné prvky, například bór a křemík.“

Cyprián zatím toto rozpustidlo neměl, ale práce nenechal. Místo Matakita, který se ještě z opatrnosti v táboře neukázal, udržoval oheň ve dne v noci Bardik. Dělal to zrovna tak horlivě jako jeho předchůdce.

Cyprián předvídal, že po prodloužení pobytu v Griqualandu přece jen bude muset odjet do Evropy. Pustil se proto do jedné rozdělané práce, k jejímuž dokončení se dosud nedostal. Měl totiž určit přesný směr prolákliny táhnoucí se k severovýchodu griqualandské roviny. Domníval se, že tímto korytem se valily vody v předhistorické době, kdy se tvořily diamantové vrstvy.

A tak už za šest dní po návratu z Transvaalu zahájil se svou obvyklou přesností měření. Celou hodinu si zarážel měřičské značky a hlavní opěrné body zaznamenával na podrobném plánu, který si zaopatřil v Kimberley. Ale kupodivu stále a stále se mu zdálo, že se ve svých výpočtech mýlí nebo že se aspoň rozchází s plánem. Nakonec nad všechnu pochybnost zjistil, že plán je špatně zakreslen, protože má chybnou zeměpisnou šířku a délku.

Přesnou zeměpisnou délku toho místa určil Cyprián v pravé poledne podle výborných hodinek nařízených podle pařížské observatoře. Spoléhal na správnost své busoly a deklinačního kompasu a došel k nezvratnému závěru, že mapa, na které kontroloval opěrné body, je zcela špatná, protože není dobře orientována.

Sever podle britského zvyku označovaný šipkou v podobě ležatého kříže byl na té mapě na severoseverozápad. Všechny údaje na mapě byly tedy nepřesné.

„Už to mám!“ zvolal najednou mladý inženýr. „Ti osli oslovští, kteří nakreslili tuto předokonalou mapu, prostě opominuli přihlédnout k úchylkám magnetické střelky! Úchylka je tu nejméně dvacet devět stupňů na západ...! Z toho plyne, že mají-li být ty údaje o zeměpisné šířce a délce přesné, musíte otočit mapu kolem středu o dvacet devět stupňů na východ! Tuze obratné geometry sem věru Anglie neposlala.“

A sám u sebe se smál této chybě!

„Inu, errare humanum est! Chybovat jest lidské! Ať po těch povedených
geometrech hodí kamenem ten, kdo se v životě ani jednou jedenkrát nespletl!“

Cypriánovi ani nenapadlo pomlčet o tom, že je nutno opravit na mapě orientaci diamantových polí v celém okrese. A tak ještě tentýž den, když potkal cestou do statku Jakuba Vandergaarta, hned mu o tom řekl.

„Je mi divné,“ dodal, „že si ještě nikdo nevšiml toho hrubého zeměměřičského omylu, který staví na hlavu plány okresu! Je důležité provést opravu na všech mapách kraje.“

Starý brusič se díval na Cypriána zvláštním pohledem. „Mluvíte pravdu?“ zvolal živě. „Jak by ne!“

„A byl byste ochoten to dosvědčit před soudem?“ „Třeba před desíti soudy.“ „A nedá se vaše tvrzení vyvrátit?“

„Naprosto ne, protože postačí ukázat na příčinu omylu. Je úplně jasný. Vznikl tím, že se při výpočtech nedbalo magnetické úchylky.“

Jakub Vandergaart beze slova odešel. Cyprián brzy zapomněl na to, že Jakub jeho. výklad o zeměměřičském omylu na všech mapách okresu poslouchal s obzvláštní pozorností.

Když si za ním Cyprián za pár dní zašel, byla brusičova chatrč zavřena. Na klice visela břidlicová tabulka a na ní bylo

napsáno křídou: Odcestoval za obchodem.

BENÁTSKÁ SPRAVEDLNOST

Příští dny Cyprián bedlivě sledoval postup nového pokusu. Ve stavbě pece se zvratným plamenem provedl několik změn, zejména zlepšil regulaci tahu, a domníval se, že diamant vyrobí za kratší dobu než prve. Slečna Watkinsová se o druhý pokus, k němuž Cypriána sama vybídla, živě zajímala. Často chodila s mladým inženýrem k peci. Prohlížel si ji několikrát denně. Ráda pozorovala otvory ve zděné konstrukci, jak uvnitř hučí prudký oheň.

John Watkins se zajímal o výrobu stejně jako jeho dcera, jenže z jiných důvodů. Nemohl se už dočkat, až se znovu stane majitelem drahokamu v ceně několika miliónů. Ale měl strach, že se pokus podruhé nepodaří, protože ten první pokus byla čirá náhoda.

Statkář a slečna Watkinsová pobízeli experimentátora, aby výrobu diamantů zdokonalil. Jinak se na to dívali zlatokopové z Griqualandu. Hannibal Pantalacci, James Hilton a Friedel už tam sice nebyli, ale jejich zbylí druhové smýšleli stejně. Nathan neustále po straně popichoval majitele dílců proti mladému inženýru. Zavede-li se výroba umělých diamantů, bude rázem veta po obchodě s přírodními diamanty i s jinými drahokamy. Vyrábějí se už bílé safíry a korundy, ametysty, topasy i smaragdy; všechny tyto drahokamy jsou jen krystaly kysličníku hlinitého, různě zabarveného kysličníky kovů. To již samo sebou silně ohrožuje trh drahokamů, který stejně stále klesá. Začne-li se nakonec vyrábět i diamant, přivodí to zkázu diamantových polí v Kapské provincii i v jiných zemích, kde se diamanty vyskytují.

To jsme již viděli po prvním pokusu mladého inženýra. Opakovalo se to i tentokrát, jenže s větší příkrostí a prudkostí. Zlatokopové se stále radili, a to nevěštilo nic dobrého pro Cypriánovy práce. On sám se tím nikterak neznepokojoval, protože byl odhodlán provést svůj pokus až do konce, děj se co děj. Pokračoval v práci bez váhání a bez obav. Zato slečna Watkinsová trnula strachy, protože věděla, co se děje. Vyčítala si, že ho přiměla, aby se do toho pustil. Počítat s pomocí griqualandské policie - to znamenalo počítat s málo vydatnou ochranou.

Alice byla velmi znepokojena a nijak se tím před mladým inženýrem netajila. Ten ji jen uklidňoval a děkoval jí, že má o jeho práci takový zájem. Byl šťasten, že ji pohnul k vřelejšímu projevu citů, a pokračoval neohroženě ve svém díle.

„Dělám to, slečno Alice, pro nás oba!“ opakoval jí stále.

Ale slečna Watkinsová pozorovala, o čem se v diamantovém dole mluví, a žila v neustálých úzkostech. A jak by také ne! Proti Cypriánovi se zdvihal všeobecný odpor. Od protestů a vyhrůžek byl k násilnému činu jen krok.

Jednou večer si zašel k své peci; všechno bylo zpustošeno. Za Bardikovy nepřítomnosti zničila nějaká tlupa za tmy v několika minutách dílo mnoha dní.

Obezdívka byla rozbořena, pec zničena, oheň uhaslý, nářadí rozbito a rozházeno.

Z materiálu, který si mladý inženýr s takovou péčí a námahou opatřil, nezbylo vůbec nic.

„Ne!“ zvolal. „Neustoupím, zítra poženu ty, kteří zničili můj majetek, před soud! Uvidíme, zda je v Griqualandu spravedlnost!“

Cyprián nikomu nic neřekl... Ani slečně Watkinsové nepověděl, co se stalo, protože ji nechtěl znovu postrašit. Vrátil se domů a lehl si; byl odhodlán odevzdat zítra věc soudu, i kdyby měl jít k samému guvernérovi v Kapském Městě!

Spal asi dvě nebo tři hodiny. Náhle vrzly dveře, takže se hned probudil, po pokoje vniklo pět lidí v černých škraboškách, s revolvery a s puškami.

V rukou drželi lucerny s vypuklým sklem, které Angličané nazývají volskými oky, a mlčky se postavili u postele.

Cypriána ani nenapadlo, že jde o vážnou, nebo dokonce tragickou věc. Viděl v tom pouhý žert a zasmál se; příliš do smíchu mu však nebylo, ten žert mu připadal nejapný. Ale jeden z vetřelců ho surově uchopil za rameno a druhý maskovaný člověk rozevřel papír a začal číst hlasem, v němž nebylo pranic žertovného:

„Cypriáne Méré!

Přicházíme vám oznámit, že vás sedmadvacetičlenný tajný soud vandergaartského tábora jménem veřejného blaha dnes o dvanácté hodině noční dvaceti pěti minutách jednomyslně odsoudil k smrti.

Jste plně usvědčen, že jste svým nevhodným a nekalým objevem ohrozil životní zájmy i životy všech lidí a jejich rodin, kteří se v Griqualandu a jinde zaměstnávají hledáním, broušením a prodejem diamantů.

Soud po zralém uvážení uznal, že takový objev musí být zničen a že smrti jednoho jednotlivce je nutno dát přednost před smrtí mnoha tisíc lidí.

Rozhodl se, že vám poskytne deset minut, abyste se připravil na smrt, že vám bude ponechána volba, jakým způsobem chcete zemřít, že všechny vaše papíry budou spáleny kromě otevřených dopisů, které budete moci napsat své rodině, a že vaše obydlí bude srovnáno se zemí.

Nechť se takto stane všem zrádcům!“

Když Cyprián uslyšel, že je odsouzen, začal silně pochybovat, že jde o žert. Tázal se sám sebe, není-li snad tato hloupá komedie vzhledem k divokým mravům, které vládnou v kraji, vážnější, než se domníval. Člověk, který ho držel za rameno, ho vyvedl z pochyb.

„Ihned vstaňte!“ řekl mu hrubě. „Nemáme času nazbyt!“

„To je vražda!“ odpověděl Cyprián. Statečně vyskočil z postele a chystal se obléknout.

Byl spíše pobouřen než rozlítostněn. Snažil se soustředit a o tom, co se s ním děje, uvažoval chladnokrevně, jako by řešil nějaký matematický problém. Kdo jsou ti lidé? Nemohl to uhádnout ani podle hlasu. Ti z nich, které znal, opatrně mlčeli.

„Už jste si vybral, jak chcete zemřít...?“ spustil muž se škraboškou.

„Nic si nebudu vybírat. Protestuji proti odpornému zločinu, kterého se dopouštíte!“ odpověděl Cyprián pevným hlasem.

„Jen si protestujte, stejně budete viset! Chcete napsat poslední vůli?“

„Nemám nic, co bych svěřil vrahům!“

„Marš!“ rozkázal vůdce tlupy.

Dva lidé se postavili k mladému inženýrovi. Utvořil se průvod a hnuli se ke dveřím.

Vtom se však stalo něco neočekávaného. Doprostřed mezi samozvané soudce z vandergaartského tábora někdo vskočil.

Byl to Matakit. Mladý Kafr se za šera často potuloval kolem tábora. Bezděky sledoval tu noc maskované lidi, když šli k chatrči mladého inženýra a vyrazili dveře. Zaslechl všechno a pochopil, v jakém nebezpečí je jeho pán. Bez váhání, neohlížeje se na to, do čeho se pouští, odstrčil zlatokopy a vrhl se Cypriánovi-k nohám.

„Tatínku, proč tě chtějí ti lidé zabít?“ křičel a držel se křečovitě svého pána; marně se ho snažili maskovaní lidé od něho odtrhnout.

„Protože jsem vyrobil umělý diamant!“ odpověděl Cyprián a tiskl dojatě ruce Matakitovi.

„Ach! Tatínku, jak jsem nešťastný a jak se stydím, co jsem udělal!“ naříkal mladý Kafr.

„Jak to myslíš?“ divil se Cyprián.

„Ano! Přiznám se ke všemu, když tě chtějí zabít!“ zvolal Matakit. „Ano...! Mne ať zabijí, protože já jsem dal do pece ten velký diamant!“

„Vyhoďte toho řvouna!“ řekl náčelník tlupy.

„Opakuji, že já jsem dal ten diamant do pece!“ opakoval Matakit a svíjel se na zemi. „Ano...! Já jsem oklamal tatínka...! Já jsem mu chtěl namluvit, že se jeho pokus zdařil...!“

Bránil se s takovou prudkostí, že ho nakonec zlatokopové vyslechli.

„Mluvíš pravdu?“ otázal se Cyprián, překvapen a zároveň zklamán tím, co slyšel.

„Ale ano...! Stokrát ano...! Mluvím pravdu...!“

Už seděl na zemi. Všichni ho poslouchali, protože to, co říkal, úplně měnilo situaci.

„V den, kdy nastal ten velký zával,“ pokračoval, „kdy jsem zůstal zasypán pod hromadou hlíny, našel jsem velký diamant... Držel jsem ho v ruce a stále jsem myslel na to, jak ho ukrýt. Vtom na mne spadla hliněná hradba, aby mě potrestala za tuto zločinnou myšlenku... Když jsem pak přišel k sobě, nalezl jsem ten kámen v posteli, kam mě tatínek dal přenést... Chtěl jsem mu ho dát, ale styděl jsem se za to, že jsem zloděj, a čekal jsem na vhodnou příležitost... Za několik dní se chtěl tatínek pokusit vyrobit diamant a uložil mi, abych udržoval oheň... Byl jsem zrovna v laboratoři, když pec se strašným rachotem vybuchla; málem mě ty trosky zabily... Myslel jsem si: Tatínka bude mrzet, že se mu pokus nezdařil... Vložil jsem tedy do puklého děla velký diamant, pěkně obalený hlínou, a vršek pece jsem dal zase do pořádku, aby tatínek nic nezpozoroval... Cekal jsem a nic neříkal. A když tatínek našel diamant, byl velmi šťasten!“

Poslední Matakitova slova přijalo pět maskovaných lidí s hlučným smíchem. Ale Cyprián se nesmál a kousal se zklamaně do rtů.

Tón mladého Kafra vzbuzoval důvěru. Jeho vypravování bylo zřejmě pravdivé! Marně Cyprián vzpomínal a marně přemýšlel, jak by jeho tvrzením otřásl. Marně si říkal:

Přirozený diamant vystavený žáru pece by se vypařil...“

Ale zdravý rozum na to odpovídal, že drahokam, chráněný hliněným obalem, může žáru ohně odolat buď úplně, nebo zčásti. Snad právě od toho pražení je tak černý! Snad se vypařil a znovu vykrystalizoval ve svém obalu!

V mysli mladého inženýra se horečně míhaly nejrůznější myšlenky.“Dobře se pamatuji, že jsem ten den, kdy nastal zával, viděl v Kafrově ruce hroudu hlíny,“ poznamenal jeden z maskovaných, když se hlučný smích trochu utišil. „A svíral ji v křečovitě sevřených prstech tak pevně, že jsme mu ji nemohli vyrvat!“

„Domníváme se, Cypriáne Méré, že vykonání rozsudku, který byl nad vámi vynesen, je nutno odložit. Jste svoboden! Ale nezapomeňte, že rozsudek stále platí! Kdybyste jedním slovem nebo znamením upozornil policii, nemilosrdně vás stihne...! Moudrému napověz!“

Dořekl, a doprovázen svými druhy, odešel. V pokoji se zase rozhostila tma. Cypriánovi bylo, jako by se byl stal hříčkou nějakého zlého snu. Ale vzlykavý pláč Matakita, který ležel s hlavou v dlaních na zemi a usedavě plakal, ho přesvědčil, že to, co se stalo, nebyl sen.

Je to tedy pravda! Unikl smrti, ale jen za cenu nejhroznějšího pokoření. On, báňský inženýr, on, žák Vysokého učení technického, výborný chemik, slavný geolog, dá se oklamat praobyčejnou lstí ubohého Kafra! Nebo spíše za tento strašný neúspěch může jeho vlastní domýšlivost a směšná ješitnost! Ve své zaslepenosti zašel tak daleko, že si vytvořil vlastní teorii o tvoření krystalů...! Jak je směšný...! Cožpak dovede někdo jiný kromě přírody vytvořit dílo, které vznikalo během mnoha století?

A kohopak by takový zdánlivý úspěch neoklamal? Byl o svém úspěchu přesvědčen jen proto, že si všechno pro něj připravil, logicky věřil, že ho dosáhl... V tom přeludu ho ještě utvrdila neobvyklá velikost diamantu... I Despretz by byl soudil stejně... Cožpak se takovéto omyly nedějí každý den...? Cožpak i nejzkušenější numizmatikové neuznají někdy falešné medaile za pravé?

Ale najednou ho zamrazilo:

„A co moje zpráva pro Akademii...! Jen aby mi ji ti darebáci nevzali!“

Zapálil svíčku. Ne! Bohudíky, zpráva nezmizela! Nikdo ji neviděl...! Cyprián si oddechl, teprve když ji spálil.

Ale Matakit pořád naříkal a Cypriánovi nezbylo než ho chlácholit. Nebylo to tak nesnadné. Už- při prvních laskavých slovech „tatínkových“ se ubohý hoch znovu vzchopil. Cyprián ho musil ubezpečit, že se již na něho nehněvá a že mu

rád odpouští. Matakit musil za to slíbit, že se už ničeho takového nedopustí.

Matakit mu to slíbil při tom, co mu bylo nejsvětější. Když si šel jeho učitel lehnout, ulehl také. Tak skončil výjev, který málem dopadl tragicky! Mladý inženýr z něho vyšel dobře; horší to bylo s Matakitem.

Když se druhý den ráno rozkřiklo, že Hvězda jihu je skutečný přirozený diamant a že ho nalezl mladý Kafr, který znal dobře jeho cenu, znovu se proti němu rozdmýchalo podezření. John Watkins hulákal, že zlodějem toho nenahraditelného drahokamu není nikdo jiný než Matakit. Když se ho chtěl zmocnit poprvé — cožpak to sám nepřiznal? — jistě ho také ukradl při hostině.

Cyprián ho marně hájil a zaručoval se za Kafrovu poctivost. Nikdo na to

nedal. Mladý inženýr nechtěl za nic povolit a nakonec uvedl důvod, který všechny překvapil; podle jeho mínění však mohl zachránit Matakita.

„Věřím v jeho nevinnost," řekl Johnu Watkinsovi. „A i kdyby byl vinen, je to má věc! Ať už je ten diamant přirozený nebo umělý, než jsem ho nabídl slečně Alici..."

„Ach tak! Chcete říci, že patřil vám?" vskočil mu uštěpačně do řeči pan Watkins.

„Ovšemže," pokračoval Cyprián. „Cožpak ho nenalezl na mém dílci Matakit, který byl v mých službách?"

„To je pravda," odpověděl statkář. „A na základě naší smlouvy, podle níž první tři diamanty nalezené ve vaší části dolu mají mi být odevzdány v plné vlastnictví, je tedy můj."

Cyprián byl tak překvapen, že se nevzmohl na odpověď.

„Je můj nárok oprávněný?" otázal se pan Watkins.

„Zcela oprávněný!" odpověděl Cyprián.

„Budu vám nesmírně zavázán, když mi toto právo potvrdíte písemně pro případ, že toho darebáka přinutíme vrátit drze ukradený diamant!"

Cyprián vzal list bílého papíru a napsal:

Uznávám, že diamant nalezený v mém dole Kafrem, který byl v mých službách, je podle smlouvy o koncesi vlastnictvím pana Johna Watkinse.

Cyprián Méré

Sny mladého inženýra byly tím obráceny vniveč. Objeví-li se snad někdy ten diamant, bude patřit již ne jako dar, ale jako pravoplatné vlastnictví Johnu Watkinsovi. Tím se mezi Alicí a Cypriánem znovu otvírala propast, kterou měla překlenout kupa miliónů. Svými nároky uškodil statkář oběma mladým lidem. Mnohem nebezpečnější následky to však mělo pro Matakita. Vždyť podle vlastního prohlášení poškodil Johna Watkinse... okradl ho ... A John Watkins patřil k těm lidem, kteří neupustí od stíhání zloděje.

Ubožáka Matakita zatkli a uvěznili. Než uplynulo dvanáct hodin, byl postaven před soud. Ať ho Cyprián hájil, jak chtěl, byl odsouzen k smrti oběšením... když nevrátí Hvězdu jihu.

Vrátit ji nemohl, protože ji nevzal. Jak to s ním dopadne, bylo jasné. Cyprián o něm stále tvrdil, že je nevinen, ale nevěděl, jak ho zachránit.

PRAPODIVNÝ DŮL

Slečna Watkinsová se o tom všem dověděla, jak o nočním výjevu s maskovanými muži, tak o nepříjemném zklamání, které stihlo mladého inženýra.

„Ach pane Cypriáne!" řekla mu. „Cožpak váš život není dražší nad všechny diamanty světa?"

„Drahá Alice..."

„Už na to nemysleme a napříště těch pokusů zanechte!"

„Poroučíte mi to... ?" otázal se Cyprián.

„Ano! Ano!" odpověděla dívka. „Poroučím vám, abyste toho nechal, jako jsem vám poručila, abyste začal..., když už chcete poslouchat mých rozkazů!"

„Jak rád bych je všechny vykonal!" odpověděl Cyprián a chopil se ruky, kterou mu podala.

Když jí pak oznámil, k čemu byl odsouzen Matakit, byla leknutím bez sebe, zvláště když se dověděla, jaký podíl má na jeho odsouzení její otec. Ona také nevěřila ve vinu ubohého Kafra! A chtěla s Cypriánem podniknout všechno, aby ho zachránila! Ale jak to udělat, a zvláště jak obměkčit Johna Watkinse, který nemilosrdně stíhal domnělého zloděje, jehož sám nespravedlivě obvinil!

Statkář nepohnul Matakita k přiznání, ani když mu ukazoval šibenici, kterou už pro něho zvlášť postavili, ani když mu sliboval milost, jestliže bude mluvit. Pozbyl už vší naděje, že někdy najde Hvězdu jihu, a byl stále ve strašné náladě. Nikdo si k němu netroufal. Alice se však chtěla ještě jednou pokusit o záchranu. Druhý den po Matakitově odsouzení přestala pana Watkinse trápit dna. Využil této úlevy k tomu, aby si dal do pořádku své papíry. Seděl u velkého psacího stolu z ebenového, žlutě vykládaného dřeva (byla to pěkná památka na bývalé holandské panství, která se po mnoha příhodách zaběhla až do tohoto ztraceného kouta Griqualandu), prohlížel různé papíry, vlastnické smlouvy i soukromé dopisy. Za ním seděla Alice skloněná nad vyšíváním. Ani se příliš nestarala o svého pštrosa Dadu, který se s obvyklou vážností procházel po místnosti. Brzy se díval oknem, brzy pozoroval svýma velkýma očima, které připomínaly lidské oči, pohyby pana Watkinse a jeho dcery. Najednou statkář vykřikl, až slečna Watkinsová zdvihla hlavu:

„To zvíře je nesnesitelné! Sebral mi pergamen...! Dado...! Pojď sem..-' Hned mi to vrať...!"

Sotva to dořekl, zasypal pštrosa přívalem nadávek:

„Ach! To strašné zvíře jej sežralo...! Takový důležitý papír...! Opis úředního povolení, že mohu začít dolovat v Kopje

...! To je strašné...! Ale já ho při“ nutím, aby mi to vrátil, i kdybych ho měl uškrtit...!“

John Watkins zrudl hněvem a celý bez sebe vyskočil. Rozběhl se za pštrosem; ten několikrát oběhl pokoj a vyskočil oknem, které bylo v úrovni země.

Alici mrzelo, že její miláček už zase něco provedl. „Otče,“ řekla, „prosím, uklidněte se... Poslechněte mě... Ještě z toho onemocníte...“

Vztek pana Watkinse dostoupil vrcholu. Nejvíc ho rozlítilo, že pštros utekl.

„Ne!“ řekl přiškrceným hlasem. „To je přespříliš...! Musí to už přestat...! Nemohu se dát připravit o nejdůležitější majetkovou listinu...! Kulku do hlavy, a bude po tom zloději-?..! Svůj pergamen dostanu, za to ti ručím!“

Alice šla za ním se slzami v očích.“Prosím vás, otče, ušetřte to ubohé zvíře!“ říkala. „Je ten papír vůbec tak důležitý...? Nedostal byste opis...? Chcete mě zarmoutit a zabít ubohého Dadu před mýma očima pro takovou maličkost?“

Ale John Watkins nechtěl o ničem slyšet a pátral na všech stranách po své oběti. Konečně spatřil pštrosa, jak utíká směrem k chatrči Cypriána Mérého. Statkář popadl pušku a zalícil. Ale Dada, jako by tušil, že se proti němu strojí úklady, schoval se do domu, sotvaže zahlédl statkářův pohyb.

„Počkej...! Jen počkej...! Však já tě dohoním, ty mrcho!“ křičel John Watkins a běžel za ním.

Alice, celá ustrašená, běžela taky, aby se naposled pokusila zachránit svého pštrosa.

Oba se octli před chatrčí mladého inženýra a oběhli ji dokola. Pštros tam nebyl! Dada nikde! Z pahorku seběhnout nemohl, to by ho bylo vidět poblíž statku. Nejspíš tedy vběhl buď přímo dveřmi, nebo zadními okny k mladému inženýrovi a tam se jim schoval.

Johna Watkinse to hned napadlo. Zaklepal na dveře.

Přišel mu otevřít sám Cyprián.

„Pan Watkins__? Slečna Watkinsová__? Těší mě, že jste přišli až sem za mnou,“ řekl překvapen touto nenadálou návštěvou.

Statkář soptil vztekem a stručně mu pověděl, co se stalo.

„No dobrá, budeme hledat viníka!“ odpověděl Cyprián a pustil Johna Watkinse a Alici dovnitř.

„Však já s ním zatočím!“ opakoval statkář a mával přitom ručnicí jako tomahavkem.

Cyprián zachytil prosebný dívčin pohled. Vyjadřoval hrůzu, která ji jímala nad tím, že má být její miláček utracen. Hned si věděl rady: pštros se prostě nenajde.

„Li,“ zavolal francouzsky na Číňana, „myslím, že pštros je v tvém pokoji! Přivaž ho a pomoz mu, aby mohl pěkně zmizet, a já zatím budu panu Watkinsovi ukazovat jiné pokoje!“

Naneštěstí selhal ten pěkný plán hned na počátku. Pštros se totiž utekl do prvního pokoje, kde začali hledat. Krčil se s hlavou pod židlí, ale bylo ho vidět jako slunce v poledne.

John Watkins se na něho vrhl.

„Aha, darebáku! Už tě mám!“ zvolal.

Byl nanejvýš rozzuřen, ale přece jen zaváhal: vystřelit z největší blízkosti v domě, který aspoň prozatím není jeho, je hrozná nezdvořilost. Alice se s pláčem odvrátila, aby nic neviděla. Její bolest přivedla mladého inženýra na skvělý nápad.

„Pane Watkinsi,“ řekl, „vám jde o to, abyste dostal svou listinu, není-liž pravda...? Dobrá; ale zabíjet kvůli tomu Dadu je zbytečné! Stačí otevřít mu vole, kde ta listina jistě je. Chcete, abych se o tu operaci pokusil? Chodil jsem na přednášky v přírodopisném muzeu a myslím, že se toho chirurgického zákroku dobře zhostím.“

Možná že statkářově pomstychtivosti lahodilo, že bude na pštrosu provedena vivisekce, možná že jeho hněv začínal opadávat, nebo konečně že byl chtěj nechtěj dojat nelíčenou bolestí své dcery; dal se obměkčit a souhlasil s Cypriánovým návrhem.

„Ale tu listinu musíme stůj co stůj nalézt!“ prohlásil. „Když mu ji nenajdeme v žaludku, bude se hledat jinde. Nutně ji potřebuji!“

Operace nebyla tak snadná, jak se na první pohled zdálo. Ubohý Dada se nechtěl a nechtěl smířit s osudem. Jako všichni pštrosi byl nadán strašnou silou. Bylo jisto, že jakmile se pacienta dotkne nůž dobrovolného chirurga, hned se rozzuří a bude vztekle tlouci kolem sebe. Zavolali si tedy na pomoc Lia a Bardika.

Nejprve bylo třeba pštrosa svázat. Hodily se na to provazy, jichž měl Li vždycky zásobu. Potom svázali nešťastnému Dadovi nohy a zobák důmyslnými kličkami a uzly, takže se nemohl bránit. Ale Cypriánovi to ještě nestačilo. Z ohledu na útlocit slečny Watkinsové chtěl jejímu pštrosovi ušetřit trápení a ovinul mu hlavu obkladkem namočeným v chloroformu. Přistoupil k operaci a trnul starostí, jak dopadne. Alice, rozčilena těmi přípravami, byla bledá jako smrt a odešla do sousedního pokoje.

Nejprve prohmatal Cyprián dolení část *pštrosova krku, aby zjistil, kde má vole. To není tak nesnadné, protože vole tvoří v horní části hrudníku velkou, tvrdou a pevnou vypuklinu, která se dá snadno nahmatat mezi měkkými částmi hrudníku.

Potom nařízl Cyprián opatrně nožíkem kůži na krku. Byla volná jako u krocana a pokrytá jemným šedým peřím, které se dalo lehce odhrnout. Z prořízнuté kůže netekla téměř žádná krev, protože ránu hned čistě vysušili namočeným plátnem.

Nejprve zjistil Cyprián polohu dvou tří důležitých tepen. Opatrně je odhrnul malými železnými háčky, které mu přidržoval Bardik. Pak prořízl perleťově bílou tkáň, obepínající velkou dutinu nad klíčními kostmi, a brzy odkryl vole. Představme si kuřecí vole, jenže asi stokrát větší nejen objemem, ale také tloušťkou a vahou. Pak budeme mít jakési ponětí o tom, co je to pštrosí vole.

Dadovo vole vypadalo jako hnědá kapsa, silně roztažená potravou a různými cizími tělesy, které ten hltoun za ten den

i dříve spolykal. Byl to masitý, velký a zdravý orgán. Cyprián vzal do ruky tesák, který mu předtím Li dobře nabrousil, a udělal do masité hmoty hluboký zářez.

Otvorem pak snadno provlekl ruku až na dno volete a celé je dobře prohmatal! První vyšla na světlo listina, po které tolik toužil pan Watkins. Byla sice trochu pomačkaná a svinutá do tvaru koule, ale jinak se jí nic nestalo.

„Ještě je tam něco," řekl Cyprián. Strčil ruku dovnitř a vytáhl kouli ze slonoviny.

„Koule ze slonoviny, která patří slečně Watkinsové!" zvolal. „Dada ji spolkl před pěti měsíci...! Nemohla ovšem projít spodním otvorem do střev!"

Odevzdal kouli Bardikovi a znovu hmatal ve voleti jako nějaký archeolog, když kope v zříceninách římského tábora.

„Měděný svícen!" zvolal překvapeně a vytáhl ho; byl celý pokroucený, zploštělý a okysličený, ale přece ho bylo možno ještě poznat. Bardik a Li se tak rozřehtali, že se ani Alice, která tam právě vešla, neubránila smíchu.

„Peníze...! Klíč...! Hřeben z rohu...!" pokračoval Cyprián, stále prohmatávaje obsah volete.

Najednou zbledl. Narazil prsty na něco, co mělo zvláštní tvar...! Ne...! Nemohlo být pochyby o tom, co to je...! A přece se neodvážil věřit té divné náhodě...! Vytáhl ruku zvnitřku volete a pozvedl k světlu předmět, který tam našel... Z úst Johna Watkinse se vydral výkřik úžasu.

„Hvězda jihu!"

Ano...! Slavný diamant se nalezl neporušen. Neztratil nic ze svého lesku a třpytil se na světle před oknem jako jasná hvězda!

Jenom jedna věc je všechny překvapila: změnil barvu. Hvězda jihu nebyla už černá, byla růžová, krásně růžová, a sršel z ní snad ještě čistší lesk než dříve."Nemyslíte, že tím pozbyla na ceně?" otázal se dychtivě pan Watkins, jakmile byl mocen slova; překvapením a radostí ztratil v první chvíli dech.

„Vůbec ne!" odpověděl Cyprián. „Je to naopak další zvláštnost toho drahokamu, řadí se tím mezi vzácné »chameleonské diamanty«... V Dadově žaludku nebylo jistě zima, protože barevné diamanty mění obyčejně barvu při náhlé změně teploty, jak to již bylo často hlášeno učeným společnostem."

„Ach...! Tak ses, chválabohu, zase objevil, miláčku!" mazlil se s ním pan Watkins a tiskl diamant v ruce, jako by se chtěl ubezpečit, že nesní. „Tím zmizením jsi mi způsobila, hvězdičko nevděčná, samé starosti, ale teď už mi nikdy nezmizíš!"

Dával si diamant až k očím, hladil jej pohledem; zdálo se, že ho chce spolknout jako Dada. Cyprián požádal Bardika, aby mu podal jehlu a hrubou nit; pak pečlivě pštrosovi zašil vole. Zašil mu také rozříznutou kůži a rozvázal mu provazy. Dada byl velmi schlíplý, věsil hlavu a nechtělo se mu běhat.

„Myslíte, pane Cypriáne, že se z toho Dada vykřeše?" otázala se Alice. Že její miláček tolik trpěl, dojalo ji víc, než že se opět nalezl diamant.

„Ovšemže, slečno Watkinsová, samozřejmě. O tom jsem přesvědčen!" odpověděl Cyprián. „Cožpak si myslíte, že bych se byl pustil do té operace, kdybych si nebyl jist úspěchem... ? To ne...! Za tři dny nebude o ničem vědět. Sázím se, že za dvě hodiny si Dada zase nacpe tu podivnou kapsu, kterou jsme mu právě vyprázdnili."

Alice se tím upokojila. Podívala se na mladého inženýra vděčným pohledem, který ho odměnil za všechnu námahu.

Pan Watkins se už zatím přesvědčil, že je naprosto při smyslech a že vskutku nalezl svou zázračnou hvězdu. Odstoupil od okna a řekl slavnostním hlasem:

„Pane Méré, prokázal jste mi velkou službu, a já nevím, jak bych se vám měl za to odměnit!"

Cypriánovi se prudce rozbušilo srdce.

Odměnit...! Eh! To může pan Watkins udělat velmi prostě! Cožpak je tak těžké dodržet slib a dát mu za manželku svou dceru, kterou slíbil tomu, kdo mu přinese zpět Hvězdu jihu? Cožpak to není zrovna tak, jako by mu ji přinesl z nitra Transvaalu? Cyprián si to vše říkal jen pro sebe, a byl tak hrdý, že to nepronesl nahlas. Byl přesvědčen, že statkář na to přijde sám. Ale John Watkins o tom ani slůvkem nehlesl. Pokynul dceři a oba odešli domů.

Brzy nato pustili Matakita na svobodu. Jen taktak že ten ubožák neodpykal hltounství Dadovo životem! Vyvázl věru v poslední chvíli!

KOMTUROVA SOCHA

Šťastný John Watkins, který se stal nejbohatším statkářem v Griqualandu, nemohl udělat lépe než uspořádat druhou hostinu na oslavu znovuvzkříšení Hvězdy jihu, když už předtím uspořádal jednu na oslavu jejího nalezení. Jenže tentokrát se náležitě postaral o to, aby mu už nezmizela. Dadu na slavnost nepozvali.

Již druhý den odpoledne byla hostina v plném proudu. Hned ráno pozval John Watkins své obvyklé spolustolovníky, u řezníků v okrese objednal kusy masa, které by stačily vyživit celou rotu vojska, do špižírny snesl všechny možné zásoby, všechny možné konzervy, všechny druhy vín a vzácných likérů, které sehnal po výčepech v širém okolí. Již ve čtyři hodiny prostřeli ve velkém sále. Láhve s lihovinami stály pěkně seřazeny na kredenci a volské a skopové maso se už opékalo.

V šest se začali scházet hosté ve svátečních šatech. V sedm hodin již tak hlučeli, že by tu vřavu nepřehlušila ani polnice. Byl tam i Matyáš Pretorius, teď už klidný, protože se nemusil bát hloupých žertů Hannibala Pantalacciho, Tomáš Steel, který kypěl silou a zdravím, překupník diamantů Nathan, statkáři, zlatokopové, obchodníci i policejní důstojníci.

Na Alicino přání Cyprián neodmítl pozvání na hostinu, protože na ní chtěj nechtěj byla i ona. Oba byli smutni. Vždyť to dá rozum - padesátinásobný milionář Watkins nedá dceru nepatrnému inženýrovi, „který ani nedovede vyrobit diamant"! Ano! Tak jednal sobecký statkář s mladým učencem, kterému vděčil za své nové bohatství!

Hostina pokračovala za nevázaného veselí všech hostí.

Před šťastným statkářem - a ne už za ním, jako při první hostině - se třpytila ve světle svící Hvězda jihu; spočívala na

modrém sametovém polštářku, chráněném skleněnou koulí a mimoto ještě jakousi skleněnou klecí.

Pronesli již deset přípitků na její krásu, na její nevyrovnatelnou čistotu a nevídaný třpyt. V sále bylo nesnesitelné vedro. Slečna Watkinsová, uprostřed toho hluku zabraná do sebe a zamyšlená, jako by nic neslyšela. Dívala se na Cypriána, sklíčeného stejně jako ona, a taktak že jí nevyhrkly z očí slzy. Do hlučného hovoru a cinkání sklenic se náhle ozvaly tři silné rány na dveře sálu.

„Dále!“ zvolal chraplavě pan Watkins. „Ať jste kdokoli, máte-li žízeň, přicházíte v pravý čas.“

Dveře se otevřely. Na prahu se objevila dlouhá a suchá postava Jakuba Vandergaarta. Všichni hosté se na sebe podívali a divili se, kde se tam vzal. Po celém kraji každý dobře věděl, proč vzniklo nepřátelství mezi sousedy Johnem Watkinsem a Jakubem Vandergaartem. Tlumený šum proběhl kolem stolu. Každý čekal, že se stane něco vážného. Nastalo hluboké ticho. Všichni upírali oči na bělovlasého brusiče. Ten stál na prahu se zkříženýma rukama, s kloboukem na hlavě a v dlouhém černém svátečním kabátě. Vypadal jako přízrak pomsty.

Pana Watkinse se zmocnila záhadná hrůza a mráz mu přeběhl po zádech. Bledl, až mu zmizela z tváří červeň, která se mu zvláště na lícních kostech usadila od stálého pití. Statkář se pokusil zaplašit tento nevysvětlitelný pocit:

„Ech! Však je to doba, sousede Vandergaarte,“ oslovil ho sám, „co jste se u nás neukázal! Který dobrý vítr vás dnes večer k nám přivádí?“

„Vítr spravedlnosti, sousede Watkinsi!“ odpověděl chladně stařec. „Přicházím vám říci, že právo konečně zvítězilo a po sedmi letech vyšlo na světlo! Přicházím vám oznámit, že udeřila hodina nápravy, že se znovu stávám majetníkem toho, co mi náleží, že Kopje, které se stále jmenuje po mně, je ode dneška podle zákona mým majetkem, jako jím ostatně před zákonem nikdy být nepřestalo...! Johne Watkinsi, vy jste mi vzal to, co mi náleželo...! Dnes vám to zákon bere a odsuzuje vás k tomu, abyste mi vrátil, co jste mi vzal!“

John Watkins byl sice zprvu ohromen náhlým příchodem Jakuba Vandergaarta a neznámým nebezpečím, které z něho čišelo, ale jeho prudká a násilná povaha ho hnala k tomu, aby se postavil přímo proti nebezpečí. Opřel se pohodlně v lenošce a opovržlivě se zasmál.

„Ten člověk je blázen...!“ řekl k hostům. „Vždycky jsem si myslel, že je trhlý...! Ale jak vidím, ta trhlina, kterou má v hlavě, je čím dál širší!“

Celý stůl zatleskal těm hrubým slovům. Jakub Vandergaart ani nemrkl. „Na posměváčky dochází!“ pokračoval vážně a vytáhl z kapsy nějaký papír. „Johne Watkinsi, vy víte, že definitivní rozhodnutí soudu, které bylo potvrzeno odvolacím soudem a které ani sama královna nemůže zrušit, přisoudilo vám v tomto okrese pozemky, ležící na západ od dvacátého pátého stupně východní greenwichské délky, a mně přisoudilo pozemky na východ od tohoto poledníku?“ „Ovšemže, vážený tlachale!“ odsekl John Watkins. „Je-li vám něco, jděte si raději lehnout a nevyrušujte při večeři počestné lidi, kteří nejsou nikomu nic dlužni!“

Jakub Vandergaart rozevřel papír.

„Zde je prohlášení,“ začal opět mírnějším hlasem, „prohlášení katastrální komise, podepsané guvernérem a zaregistrované u nejvyššího katastrálního úřadu se včerejším datem. Stojí v něm, že do všech plánů Griqualandu se vloudil věcný omyl. Tento omyl spáchali zeměměřiči, kteří před desíti lety vyměřovali okres tím, že při určování severu nebrali zřetel na magnetickou úchylku. Tímto omylem se porušily všechny mapy i všechny plány, které jsou založeny na jejich údajích. Po opravě, kterou právě provedli, je dvacátý pátý stupeň východní délky posunut na naší rovnoběžce o více než pět kilometrů na západ. Touto úřední opravou se opět stávám majitelem diamantového pole, které vám připadlo, protože podle názoru všech právníků i samého nejvyššího soudce se tím rozhodnutí, které máte v ruce, neruší! To jsem vám, Johne Watkinsi, přišel říci!“ Statkář to buď nechápal, nebo spíše nechtěl pochopit, a snažil se ještě odpovědět starému brusiči pohrdavým smíchem.

Ale tentokrát smích vyzněl falešně a nevyvolal kolem stolu žádný ohlas. Svědkové tohoto výjevu byli ohromeni a dívali se upřeně na Jakuba Vandergaarta. Zdálo se, že jsou překvapeni vážností, silou a jistotou, která z něho vyzařovala. Za všechny se ujal slova překupník Nathan.

„To, co nám zde říká pan Vandergaart, není na první pohled tak bezpodstatné,“ pronesl směrem k Johnu Watkinsovi. „Proč by se nemohl stát omyl se zeměpisnou délkou? Nebylo by snad lépe vyčkat úplnějšího vysvětlení, než se vyslovíme?“

„Vyčkat vysvětlení!“ zvolal pan Watkins a bouchl pěstí do stolu. „Já si sám podám vysvětlení...! Kašlu na vysvětlení...! Jsem zde ve svém domě, nebo ne... ? Dostal jsem Kopje do svého majetku definitivním rozhodnutím soudu, které i tento starý žralok uznává za platné, či nikoli...? A co je mi po všem ostatním...? Chce-li mi někdo bránit, abych pokojně užíval svého majetku, udělám to, co jsem už jednou udělal: obrátím se na soudy a uvidíme, kdo vyhraje!“

„Soudy už řekly své poslední slovo!“ odpověděl s neúnavnou mírností. Jakub Vandergaart. „Všechno se tehdy scvrklo na jedinou otázku: Prochází pětadvacátý stupeň východní délky čarou, která je nakreslena v katastrálních plánech, či ne? Ale nyní je úředně zjištěno, že se do toho vloudil omyl. Z toho pak nezvratně plyne, že Kopje opět patří mně!“

Když to říkal, ukazoval Jakub Vandergaart úřední potvrzení, opatřené všemi možnými razítky a podpisy.

Nevolnost Johna Watkinse každým okamžikem zřejmě rostla. Vrtěl se na židli, pokoušel se ušklíbat, ale nedařilo se mu to. Náhodou zavadil očima o Hvězdu jihu. Jako by se mu vracela ztracená důvěra.

„A i kdyby tomu tak bylo,“ zvolal, „i kdybych se musel proti vší spravedlnosti zříci svého majetku, který mi byl zákonem přiřčen a jehož užívám nerušené již sedm let, co mi koneckonců na tom záleží! Cožpak se nemám čím utěšit, třebas tímto jediným drahokamem, který si mohu odnést v kapse u vesty a uložit na bezpečném místě. '

„To je také omyl, Johne Watkinsi,“ odpověděl klidně Jakub Vandergaart. „Hvězda jihu je mým vlastnictvím, jako ostatně všechno to, co bylo nalezeno v Kopje a co nyní máte, nábytek v domě, víno v lahvích, maso, které zbylo na

mísách... Všechno je nyní moje, protože pochází z podvodu, který byl na mně spáchán... Nebojte se," dodal, „už jsem udělal všechna potřebná opatření!" Jakub Vandergaart zatleskal dlouhýma vyzáblýma rukama. Hned se objevili na prahu policejní úředníci v černých uniformách. Za nimi šel soudní úředník; vkročil do sálu a položil ruku na židli.

„Ve jménu zákona,!' pravil, „prohlašuji, že zabavuji všechen nábytek i jiné cennosti, které jsou v tomto domě!"

Všichni vstali kromě Johna Watkinse. Statkář seděl zhrouceně ve velkém dřevěném kresle jako zasažen bleskem. Alice se mu vrhla kolem krku a něžně ho konej šila.

Také Jakub Vandergaart ho nespouštěl z očí. Díval se na něho spíše s politováním než s nenávistí. Přitom však dával dobře pozor na Hvězdu jihu, která se ve všem tom neštěstí třpytila ještě oslnivěji než dříve. „Zničen...! Zničen!" Jen tato slova vyšla z třesoucích se rtů pana Watkinse. Vtom povstal Cyprián a řekl vážně:

„Pane Watkinsi, protože váš blahobyt je ohrožen neodvratnou katastrofou, dovolte mi, abych v této události spatřoval možno3t získat přízeň vaší slečny dcery... Mám tu čest požádat vás o ruku slečny Alice Watkinsové."

PADAJÍCÍ HVĚZDA

Žádost mladého inženýra zapůsobila na všechny hosty Johna Watkinse neočekávaným dojmem. Byli to sice lidé obhroublí, nijak zvlášť citově založení, ale Cypriánova slova přijali bouřlivým potleskem. Tolik nezištnosti je dojalo.

Alice měla oči sklopené a srdce jí silně bušilo. Ona snad jediná ze všech nebyla překvapena jednáním mladého inženýra a stála mlčky u svého otce. Nešťastný statkář, zdrcený strašnou ranou, která ho právě zasáhla, náhle zdvihl hlavu. Znal Cypriána a věděl, že když mu dá svou dceru za manželku, bude to pro ni štěstí. A přece ani slovem nedal najevo, že proti jejich sňatku nic nemá.

Cyprián, zmatený svou žádostí, ke které se dal strhnout vroucím citem, uvědomoval si to napětí a vyčítal si, že se neovládl. Ve chvíli všeobecných rozpaků přistoupil Jakub Vandergaart k statkáři a řekl mu:

„Johne Watkinsi, nerad bych využil svého vítězství. Nejsem z těch, kteří zašlapávají své pokořené nepřátele! Požadoval jsem své právo, tím je člověk povinen sám sobě! Ale vím ze zkušenosti — a to mi často opakoval můj advokát —, že největší právo hraničí často s největším bezprávím. Proto bych nechtěl, aby nevinní trpěli za chyby, které nespáchali... A pak, jsem sám na světě a stojím jednou nohou v hrobě! K čemu by mi bylo takové bohatství, kdybych je nesměl rozdělit...? Johne Watkinsi, dáte-li svolení k sňatku těchto dvou mladých lidí, prosím je, aby přijali věnem Hvězdu jihu, která mně už k ničemu nebude... Kromě toho se zavazuji, že budou mými dědici, abych tak, pokud možno, napravil nedobrovolnou křivdu, kterou působím této rozkošné dívce."

Po těchto slovech se ozval mezi diváky „živý projev souhlasu a sympatie „„ jak se píše ve zprávách z parlamentu. Zraky všech se upřely na Johna Watkinse. Oči mu náhle zvlhly. Zakrýval si je třesoucí se rukou.

„ Jakube Vandergaarte!" zvolal konečně, nemoha už skrýt prudký cit, který jím zmítal. „Ano...! Vy jste dobrý člověk. Ušlechtile se mstíte za křivdu, kterou jsem na vás spáchal, tím, že zakládáte štěstí těchto dvou mladých lidí!"

Alice a Cyprián neodpovídali, aspoň ne slovy, ale jejich pohledy mluvily za ně.

Stařec podal svému nepříteli ruku a pan Watkins ji srdečně stiskl.

Oči všech přítomných zvlhly, i oči šedovlasého starého policejního úředníka, který byl napohled tak suchý jako anglický suchar pro námořníky. John Watkins byl vskutku jakoby proměněn. Jako byl dříve nepřístupný a zlý, najednou vypadal laskavě a mírně. Jakub Vandergaart se přestal tvářit přísně a jeho tvář byla plna obvyklé dobroty a klidu.

„Zapomeňme na všechno," zvolal, „a připijme na štěstí těchto dětí – jestliže ovšem nám to laskavě dovolí pan zplnomocněnec hlavního soudce - vínem, které právě zabavil!"

„Zplnomocněnec hlavního soudu mívá za povinnost nedovolit prodej opojných nápojů," řekl s úsměvem vysoký úředník, „ale nikdy se nestaví proti jejich požívání."

Po těchto dobrosrdečných slovech hned začaly mezi hosty kolovat sklenice a v jídelně znovu zavládla upřímná a srdečná nálada.

Jakub Vandergaart seděl po pravici Johna Watkinse a dělal s ním plány do budoucna."Prodáme všechno a odjedeme s dětmi do Evropy," říkal. „Usadíme se blízko nich na venkově a budeme mít krásné stáří..."

Alice a Cyprián seděli vedle nich a tiše spolu hovořili francouzsky.

V sále bylo stále větší vedro. Těžké a úmorné parno vysušovalo rty, takže se stále pilo. Z hostů, se staly jakési elektrické stroje, ze kterých každým okamžikem mohly vyletět jiskry. Nadarmo otevřeli dokořán všechna okna a dveře. Ani nejmenší závan větru nepohnul plameny svíček.

Každý cítil, že tento nízký atmosférický tlak může mít za následek prudkou bouři, při které jsou blesky provázeny velkými lijáky a která se v jižní Africe podobá spiknutí všech živlů v přírodě. Každý se už na tu bouři těšil a doufal, že přinese úlevu.

Najednou oslnivý blesk ozářil zeleně obličeje všech. Hned nato silné zahřmění dunící po rovině ohlásilo začátek přírodního koncertu. V tom okamžiku náhlý náraz větru prošlehl sálem a zhasil všechna světla. Potom se bez přechodu otevřelo nebe a potopa začala.

„Slyšeli jste hned po zahřmění suché a třaskavé zapraskání?" otázal se Tomáš Steel, zatímco všichni rychle zavírali okna a znovu rozsvěcovali svíčky, „člověk by řekl, že se rozbila nějaká skleněná koule!"

Oči všech se mimoděk obrátily k Hvězdě jihu... Diamant zmizel.

Kovová klec i skleněná koule, ve které byl, zůstaly na místě. Bylo naprosto nemožné, aby se ho někdo dotkl.

Podobalo se to zázraku.

Cyprián se zvědavě naklonil dopředu a spatřil na polštářku z modrého sametu místo diamantu trochu šedého prášku. Samým překvapením vykřikl a stručně vyložil, co se stalo.

„Hvězda jihu vybuchla!" řekl.

Všichni lidé v Griqualandu vědí, že tím tamější diamanty trpí. Nemluví se o tom, protože tato zvláštní nemoc značně snižuje jejich cenu. Ale je jisté, že často nejcennější drahokamy jakýmsi nevysvětlitelným molekulárním vlivem vybuchují jako obyčejné prskavky. Zbude z nich trocha prachu, který se hodí leda k průmyslové potřebě.

Mladého inženýra zřejmě mnohem více zaujala vědecká stránka neštěstí než ohromná škoda, kterou utrpěl.

„Je to zvláštní," prohlásil uprostřed všeobecného úžasu, „že ten drahokam vybuchl teprve nyní, to jest, že vydržel až do dnešního dne. U diamantů se to stává mnohem dříve, nejméně za deset dní potom, co jsou obroušeny, není-liž pravda, pane Vandergaarte?"

.„Ano, je to pravda. Poprvé za svého života vidím, že diamant vybuchne až tři měsíce potom, co byl vybroušen," prohlásil s povzdechem stařec.

„No dobrá! Bylo souzeno, že Hvězda jihu nemá náležet nikomu!" dodal.

„Když si pomyslím, že stačilo zabránit neštěstí tím, že by se byl kámen potřel lehce tukem..."

„Opravdu?" zvolal Cyprián spokojeně jako člověk, který rozluštil nesnadnou hádanku. „Už je mi to jasné! Tato křehká hvězda se v Dadově voleti bezpochyby obalila ochrannou tukovou vrstvou a ta ji chránila až dodnes! Škoda že nevybuchla před čtyřmi měsíci; byla by nám ušetřila celou tu cestu přes transvaalské roviny!"

Vtom zpozorovali přítomní, že se John Watkins v křesle neklidně vrtí.

„Nemluvte lehkomyslně o takovém neštěstí!" řekl, celý zrudlý rozhořčením. „Vy tu, na mou duši, mluvíte o těch padesáti miliónech, které se rozplynuly v dým, jako by šlo o pouhou cigaretu!"„Z toho je právě vidět, že jsme filosofové!" odpověděl Cyprián. „Teď člověk ukáže, jak je moudrý."

„Buďte si filosofy, jak dlouho chcete!" odpověděl statkář. „Ale padesát miliónů je padesát miliónů, a nenajdou se hned tak na ulici...! Poslyšte, Jakube, vy jste mi dnes prokázal ohromnou službu, ani o tom nevíte! Myslím, že mít tu Hvězdu jihu, byl bych také pukl jako pečený kaštan."

„Málo platné," řekl Cyprián a pohlédl něžně na Alici. „Dnes večer jsem našel tak vzácný diamant, že ztráta nějakého jiného diamantu mnou nepohne."

Tak neočekávaně skončil příběh o osudu největšího diamantu, který kdy byl vybroušen a jehož život byl tak krátký a bouřlivý.

Ale všechny tyto události, k nimž právě došlo, bolestné zklamání a ztráta majetku způsobená ztrátou Hvězdy jihu, se těžce dotkly zdraví Johna Watkinse. Ani starostlivá péče jeho dcery a Cypriána, ani mužné povzbuzování Jakuba Vandergaarta, který se usadil u jeho postele a po celý čas jeho nemoci ho povzbuzoval, nemohly zmírnit tu strašnou ránu, kterou John Watkins utrpěl. Marně s ním mluvil tento výborný muž o plánech do budoucna, marně mu mluvil o Kopje jako o jejich společném majetku, marně se ho tázal o radu, co má podniknout, marně mu svěřoval své úmysly. Statkář byl zasažen ve své pýše, ve své majetnické hrdosti, ve svém sobectví. Cítil, že je ztracen.

Jednoho večera pozval k sobě Alici a Cypriána, vložil ruku dívčinu do ruky Cypriánovy a beze slova vydechl. Nepřežil svou drahou hvězdu ani o dva týdny.

Za několik měsíců slavili Alice Watkinsová a Cyprián Méré ve vší prostotě a k radosti všech známých svůj sňatek. Alice se stala ženou Cypriánovou... Co si mohla ještě více přát na tomto světě...? Ostatně mladý inženýr byl bohatší, než se domnívala a než on sám myslel.

Objevem Hvězdy jihu nabyl totiž jeho dílec dolu značné ceny. Sám si to ani jasně neuvědomil. Když cestoval po Transvaalu, pokračoval Tomáš Steel v dolování, a protože se mu kutání dařilo, hrnuly se nabídky na koupi jejich podílu. Před svým odjezdem do Evropy jej prodal za sto tisíc franků hotově.

Alice a Cyprián se v Griqualandu dlouho nezdrželi a odjeli do Francie. Napřed však zajistili Liovi, Bardikovi a Matakitovi živobytí. K tomuto dobrému skutku také přispěl Jakub Vandergaart.

Starý brusič brzy nato prodal své Kopje společnosti, v jejímž čele stál bývalý nakupovač diamantů Nathan. Potom odjel do Francie za svými „dětmi". Alice a Cyprián byli hmotně zajištěni, protože Cypriánova práce i jeho zásluhy byly uznány všemi učenci světa.

Tomáš Steel se vrátil do Lancashiru s dvaceti tisíci librami šterlinků a tam se oženil. Nyní loví lišky jako pravý anglický džentlmen a pije každý večer láhev portského vína. Měl by ovšem dělat něco lepšího.

Vandergaart Kopje není ještě vyčerpáno a každoročně dodává průměrně pětinu všech diamantů, které jsou vyváženy do Kapského Města. Ale žádný zlatokop neměl už to štěstí, nebo spíše neštěstí, že by našel druhou Hvězdu jihu!

DOSLOV

V šedesátých letech minulého století se nedaleko soutoku řeky Vaalu s širokou a línou řekou Oranjí usadil Búr van Nikerk. Jeho stáda chodila pít k oranjskému brodu a domorodý pastevec, Křovák Daniel Jacobs, který je hlídal, sbíral z dlouhé chvíle v řečišti podivné oblázky různé velikosti. Každý ten oblázek se blýskal a tím právě upoutal pozornost černého hlídače stád. Daniel si uschoval oblázky do staré skleněné láhve a pochlubil se s nimi svému zaměstnavateli van Nikerkovi. Ten na nich nenašel nic pozoruhodného. A potom se stalo, že na farmu zavítal slavný lovec pštrosů Ir O'Reily. Van Nikerk ho náležitě pohostil a po večeři mu za rozhovoru ukázal blýskavé oblázky svého černého sluhy. O'Reily byl znalec, a navíc ještě poctivý muž. Prozradil hostiteli, že to jsou diamanty, a van Nikerk, který považoval vše, co se našlo na území jeho farmy, za své vlastnictví, mu za odměnu věnoval největší oblázek, diamant vážící 21 karátů. Co obdržel černý nálezce, historie neříká, ale pravděpodobně nic, protože Búrové nezacházeli s domorodci o nic lépe než Britové.

To se stalo v roce 1867; hned potom vypukla první diamantová „horečka". Van Nikerk a jeho sousedé horlivě hledali „blýskavé oblázkyli v řece Oranji, ale po celé dva roky nenašli nic, co by bylo stálo za zmínku. Domorodí Hotentoti je napodobili a jeden z nich — jeho jméno se nedochovalo - skutečně měl úspěch. Našel na březích Vaalu hezky velký

oblázek, který se pěkně třpytil. Poněvadž tehdy ještě neexistoval krutý zákon, že domorodec nesmí být vlastníkem diamantu, měl šťastný nálezce možnost diamant prodat. Získal jej van Nikerk za směšně nízkou částku 480 liber šterlinků, a při první příležitosti jej prodal za 12 000 liber šterlinků, tedy s velmi slušným, ziskem.

Diamanty mají své osudy jako knihy, a tak se stal tento diamant nakonec majetkem anglického hraběte Dudleyho Po vybroušení se scvrkl na 46,5 karátu, takže zdaleka nepatří k největším světovým diamantům, má však krásný lesk a ten mu vynesl jméno Hvězda jižní Afriky.

Nález cenného diamantu přilákal do jižní Afriky dobrodruhy z celého světa, tak jako je o dvacet let dříve nález zlata přivábil do Kalifornie. Začali prospektovat ve velkém měřítku a záhy se ukázalo, že nejbohatší diamantová pole leží mezi Vaalem a řekou Modderou (Bahnitou). O toto území se tehdy svářili tři nezávislí černošští králové z kmene Grikvů a Batlapinů. Nedohodli se a nakonec svůj spor vyřešili čistě po belošsku, podle sobecké individualistické zásady: „Nemám-li to já, nebudeš to mít ani ty!“ Dva z nich nabídli sporné území Búrům ze sousedního Svobodného státu oranžského, a třetí, který si činil nároky na největší díl, Britům, vládnoucím v Kapské kolonii. Britové přijali a po svém zvyku si nabídnuté území hezky zaokrouhlili i o to, co mělo připadnout Búrům. Ti se sice zlobili, ale neodvážili se začít spor s mocným sousedem a spokojili se nakonec s bídným odbytným. Obdrželi 90 000 liber šterlinků jednou provždy - tedy asi cenu osmi Hvězd jižní Afriky — a slib, že jim kapská vláda přispěje částkou 15 000 liber na stavbu železnice. To se stalo roku 1870.

Zde máme podklad, na němž Verne rozvíjí svůj napínavý příběh Hvězdy jihu. Velmi přesně a výstižně líčí dolování diamantů po stránce technické, jak se provádělo v okolí Du Toits Panu, v místech, která v téže době popsal náš cestovatel dr. Emil Holub a kde také působil jiný náš krajan, zlatokop a diamantokop Čeněk Pach. Verne je dobrým znalcem lidí a líčí správně jejich přednosti a vady, i když není s to vystihnout společenskou problematiku v celé její hloubce a zůstává poplaten všeobecným názorům pokrokového spisovatele Třetí francouzské republiky. Nevidí, že Búrové bytí, stejnými utlačovateli domorodců jako Angličané, a sympatizuje proto se starým usedlíkem Vandergaartem, na němž spáchala vláda kapského státu velkou majetkovou křivdu. Ale to je celkem podružný detail a zásadní zaměření Vernovo tím není narušeno. Zůstává i ve Hvězdě jihu tím, čím byl vždy: přítelem a nadšeným obráncem lidí sociálně utištěných a horlivým propagátorem vědy, která neslouží zájmu bohatých, ale je zaměřena jen k pokroku a blahu všeho lidstva.

Hrdina románu mladý inženýr Cyprián Méré je odhodlán za každou cenu uveřejnit svůj objev, že lze diamanty vyrobit uměle. Odmítá všechny svody majitelů diamantových polí, kteří správně tuší v jeho objevu silou finanční zkázu. Je ochoten vzdát se i ceny nejvyšší, ruky Alice Watkinsové, a necouvne ani před hrozbou maskovaných soudců-katů, kteří za noci vniknou do jeho příbytku a hrozí mu smrtí. Máme tu hrdinu, který nám zůstává stejně sympatický dnes, jako byl autorovi, jenž ho vytvořil před šestaosmdesáti lety.

Po stránce technické, týkající se výroby umělých diamantů, nevidí ovšem Vernův hrdina dále než jeho doba a jeho plány jsou jen ohlasem soudobých fantastických názorů na vznik diamantů. Autor a jeho hrdina dospívají k správnému závěru, že tyto názory jsou bludné, ale zde činí Verne tečku. Objev jeho krajana, slavného chemika Moissana, že lze vyrobit drobounké diamantové krystalky, necháme-li ztuhnout uhlík, rozpuštěný v roztaveném železe, účinkem náhlého ochlazení za velmi vysokého tlaku, je pozdějšího data než román Hvězda jihu. Ale ani Moissanův objev výroby diamantů - výroby ostatně tak drahé, že naprosto nemohla soutěžit s cenou přírodních diamantů — nezůstal ušetřen pochyb a ani v nové době nechybějí hlasy označující Moissanovy výsledky za omyl. A tak stále ještě není moderní technika s to napodobit pochody, které probíhaly kdysi dávno v přírodě, kdy diamant vznikal s jinými horninami v kapalném zemském nitru za nesmírného žáru a tlaku.

Všechny další rušné příhody, souvisící s nevysvětlitelnou ztrátou Hvězdy jihu, řeší Verne po svém, s velkou vynalézavostí a vtipem. Nechce porušit spád děje, spjatého s pronásledováním ubohého černošského sluhy Méréova Matakita, a proto klidně osedlává žirafy, ba i pštrosa, ačkoliv v jiném svém románu (Dva roky prázdnin) právem jízdu na pštrosu prohlašuje za nemožnou. Jak je to u něho však zvykem, jsou i zde fantastické prvky promíšeny záběry čerpanými ze skutečnosti. „Osolený kůň“ není Vernovým výmyslem, právě tak jako kouzelná jeskyně Tonajova. Udělal jen to, že wonderfontainskou krápníkovou jeskyni — která skutečně existuje na sever od řeky Vaalu — povýšil do říše drahokamů.

Vše končí tak, jak si lze přát podle měřítek Vernovy doby: ošizený Vandergaart nabude zpět svého majetku a kořistnický Watkins je spravedlivě potrestán. Neobyčejným omylem kapských zeměměřičů, kteří si spletou magnetický poledník se zeměpisným, vyřeší autor vtipně velký konflikt. Děj končí a jeho čtenáři uzavřou knihu jistě se stejným uspokojením, s jakým jsme ji uzavírali my, kteří jsme čítali Hvězdu jihu před pětapadesáti lety.

František Běhounek